

Rúbí Tani Lúkà dré tisìle dhi

Búkù kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Dhya búkù kònìdhi ni tisìlepi dhi tá Lúkà 'i. Akódhi nda tá àpóstolò 'i ko. Di, akódhi tá ína mómí tã Yésu dré 'òle ìndì tadhálé dhi ki ndàlepi nìle dóro lavulé, ngóro dhya tà nda ki nobhá mǐ sè dhi ì dré titílé drá dhi tìni dhi 'i (Lúkà 1:1-4). Akódhi tá kókpa Pólò ni atsiámu ki àlo 'i (Tà 'òle dhi ì 16:10, àruka ni íbe). Kònìdhi búkù ni àlo búkù rǐ Lúkà dré tisìle dhi ì kòfalé dhi 'i. Búkù kònìdhi léna dhi, akódhi adré Yésu ni lídrì ni tà àzì ni íbe dhi ki tití kòdhya. Akódhi ni búkù ni rǐ rú be «Tà àpóstolò ì dré 'òle dhi ì» dhi léna dhi, adré Èkèlézyà ni tà tití kòdhya.

Búkù kònìdhi léna dhi, Lúkà adré tadhá dhi, Yésu Gǐká ni Mvágó 'i, ìndì Mèsíyà Gǐká dré tá lazilé gò amùzoá kitswálé mómíyá tití dhi ki tidrí dhi 'i. Lúkà adré tisíá dhi, Gǐká ni Tírí zì tá Yésu nda àlìle Rúbí Tani longó mómíyá lemerè ro dhi ì dré (4:18). Tà bàti ró dhi, Yésu adré Gǐká ni lèle tadhá mómíyá tití tà yàyà dhi íbe dhi ì dré: lemerèbhá ì, dràbhá ì, mómíyá adrélé mǐ pfòle dhi ì, tàkonzìbhá ì, tsàle mómíyá tití togó be ànzimvá kya tìni dhi íbe. Tà kàdrì àruka à dré adrélé kisúlé búkù kònìdhi léna dhi ì, tà kòni 'i: Tírí Lólo ni àzì, tà zǐma Gǐká tí dhi, Yésu ni lèle tadhama tòkó ì dré dhi, mómí ki tàkonzì trǐma, ìndì Yésu ni ka'ìbhá ki kólénzé.

Búkù su Rúbí Tani ni tà dri dhi ì kòfalé dhi, à adré tà àruka ki kisú ngbà 'í Lúkà ni búkù

kònìdhi léna: Yòwánì Bàtísimò fèlepi ni tìma, tà àruka Yésu ni tìma ni tà dri dhi ì, Yésu ni ìma tépelò na mvámvá ro dhi, pídhígó Sàmàríyà agó dóro dhi ni tà dri dhi, pídhígó mváagó avìlepi dhi ni tà dri dhi, àruka ni íbe.

Lúkà adré búkù kònìdhi ni tisì agó àlo rú be Tèyòfìlè dhi dré. Akódhi nda dré tá adréle Yúdà mvá 'i ko dhi sè dhi, Lúkà adré Yúdà ànzi ki tà bí àyi ki labhi íbe dhi ki àndu ngi. Tà nda sè dhi, móniyá ándrò dhi ki kitswá Rúbí Tani Lúkà dré tisìle kònìdhi ni na, àndu ni ni nìzo dóro lavulé.

Tà kàdrìkàdrì búkù kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Tà Lúkà dré Rúbí Tani tisìzo ásà dhi (1:1-4)
- 2) Yòwánì Bàtísimò fèlepi ni tìma, Yésu ni tìma, ìndì akódhi ni anzì ni tà (1:5-2:52)
- 3) Yòwánì Bàtísimò fèlepi ni àzì (3:1-20)
- 4) Yésu ni bàtísimò dòma, ìndì akódhi ni tabhìma (3:21-4:13)
- 5) Yésu ni àzì bvò Gàlìláyà àdhya na dhi (4:14-9:50)
- 6) Yésu ni atsí ngàzo Gàlìláyà lésè lile Yèrúsalmà na dhi (9:51-19:27)
- 7) Yésu ni pòsò kùdù, ìndì akódhi ni dràma (19:28-23:56)
- 8) Yésu ni ngàma dràdrà 'àsè dhi, ìndì akódhi ni mbàma bhù na dhi (24:1-53)

Tà Lúkà dré Rúbí Tani tisìzo ásà dhi

¹ Atalágo Tèyòfìlè, ngóro mī dré nìle be dhi tìni dhi, móní bí dhi ì tabhì tà ru 'obhá àma kòfalé dhi ki tisìle. ² Ì tisì ngóro dhya tà nda ki nobhá mī sè kidhoma ni lésè gò, ì dré atsázó Gìká ni kúlí longóbhá ì ró dhi ì dré titìlé tayìlé àma dré dhi

tíni. ³ Di, atálágó, má dré tà títi nda ki ndàle nìle kyá àyi ki kidhoma lésè dhi sè dhi, má m̀lèsè dhi tá kpà dóro má dré tà nda ki tisìle mí dré m̀bhalé tí dhi. ⁴ Má adré 'òá kònìni, mí kòkìtswáró nǎ tàle dhi, tà tadhálé mí dré dhi ì tà bàti 'i dhi be.

Angéló longó Yòwánì ni tìma ni tà

⁵ Lókyá Èródè dré tá adrérà'a ópí ro bvò Yùdáyà àdhya drìle dhi 'á dhi, kòwánà àlo rú be Zàkàríyà dhi tá be. Akódhi nda tá kòwánà angábhá Abíyà ni sùrú lésè dhi ki àlo 'i. Akódhi ni tòkó rú be Elizabète dhi angá tá kpà Arónà atú adrélépi kòwánà ki kàdrì ro dhi ni sùrú lésè.

⁶ Ayi rìti dhi ki tà tá gyǎgya Giká m̀lèsè. Ì adré tá tà títi Mírì ni tǎtrǎtrǎ kúlí dré adrélé tàle à kò'o dhi ki 'o, tà àlo tivì àko ró. ⁷ Di, àyi tá àyikya mvá àko. Tàko ko, Elizabète tá kóndó 'i, ìndì àyi rìti dhi ki kóná lavú tá dre.

⁸ Kítú àlo dhi, Zàkàríyà nda adré tá àzì 'o kòwánà ro Giká kandrà. Angyá ko, lókyá nda tá lókyá kòwánà akódhi ni sùrú lésè dhi ì dré adrézó àzì 'o dhi 'i. ⁹ Anzyà gà kòwánà ì dré adrélé 'òle dhi tíni dhi, ì kipè tá akódhi dzègé sè, fìle béndélé za Mírì ni tépelò na dhi kòdhya. ¹⁰ Di akódhi dré tá adrérà'a béndélé za dhi 'á dhi, mónnyá zyandre títi dhi ì adré tá tà zi Giká tí kivi na.

¹¹ Gò ángéló Mírì àdhya dré ngàzo agalé Zàkàríyà kandrà, àyi totó adrélé àlètàrì adrézó béndélé za dhi ni dríagó lésè. ¹² Zàkàríyà kònò akódhi dre dhi, akódhi ni drì dré abízó nyǎnyi gò, tirì dré gàzo akódhi léna bǐ. ¹³ Di, ángéló nda dré ìna tàzoá drá dhi: «Zàkàríyà, mí ro ngá ko!

Tàko ko, Gìkà yi tà mí dré zìle í tí dhi dre. Àmí tòkó Elizabète ni mvaagó ti mí dré gò, mí dré rú ni nì zìzo Yòwànì. ¹⁴ Akódhì nì arí fe mí dré kólénzé íbe. Mòndí bǐ dhi kǐ kókpà lenzé akódhì nì tìma sè. ¹⁵ Tàko ko, akódhì nì tà nì adrè kàdrì Mírì m̀lèsè. Akódhì kitswá tàdzì v̀nò 'i yà, kó ngalè wá àtsí 'i yà dhi ni mvu ko. A nì ga Tírì Lólo sè bǐ, kidhólé í dré adrèr̀a'á àyi andre lé dhi 'á. ¹⁶ A nì Ìsèrèlè ànzi bǐ dhi kǐ adrì agòle Mírì àyi kǐ Gìkà véle. ¹⁷ A nì adhé alìle Mírì kandrá, Tírì Lólo atú adrélèpi pròfétà Elíyà le dhi nì r̀inyí sè, kitswálé ànzi kǐ atá kǐ togó adzá àyi kǐ ànzi ì véle, ìndì mónnyá adrèbhá ligílé dhi kǐ togó adzá mónnyá gyàgya kǐ tògyá véle, kitswázó móndí kǐ tivó adrélé g̀anzi ró Mírì dré be dhi bvó.»*

¹⁸ Dì, Zàkàríyà dré ángéló nda nì lizízó tàzoá dhi: «Má nì nǐá ngalè tà kòdhi nì ru 'o bàti dhi ng̀ini? Angyá ko, ma màlìga 'i, ìndì áma tòkó nì kóná lavú dre.» ¹⁹ Ángéló logó drá dhi: «Ma Gàbèrèyèlè 'i. Má adrè áma totó Gìkà kandrá, adrélé akódhì nì àzì 'o. Akódhì amù ma alìle mí véle, rúbì tanì kòdhi nì longó mí dré. ²⁰ Dì, mí yi rè ká! Mí nì adrè ábhábhá ro tà ta àko ró, tsàle kítú tà nda dré dra ru 'òzo dhi tú. Tàko ko, mí ka'ì mína áma kúlí ì ko, tágba kúlí nda ì dré dra ru 'òzo àyi kǐ lókyá sè dhi.»

²¹ Lókyá nda sè dhi, mónnyá zyandre nda ì adrè tá Zàkàríyà nì letè gò, àyi kǐ líndrì dré adrézó g̀ale, dré tá adrélé g̀ile tépelò na tò dhi sè. ²² Dì, kàpfò lásà dre dhi, kitswá tá ína tà ta àyi véna bwà ko. Gò ì dré atógyàzoá dhi, ngá

* **1:17** 1:17 A kònò Máláki 3:23-24.

agá tá akódhi mi toróbí t́ni tépelò na dre. Angyá ko, akódhi atsá tá ína ábhábhă ro, adrélé tà ta àyi dré drígá sè. ²³ Akódhi ni lókyá adrézó àzı 'o tépelò na dhi kàkí dre dhi, dré nzizo í bhàna.

²⁴ Amvolàsà dhi, akódhi ni tòkó Èlìzàbètè dré 'a kisúzó gò, dré áyi zùzo 'a nda be mbă nzi. Adré tá kisùá í léna dhi: ²⁵ «Mírì 'o má dré tà adrélépi dóro í mlésè dhi kòdhya. Lókyá kònìdhi sè dhi, tingá má rúsè tà adrélépi tá kanyò fe má dré mómí i mi dhi dre.»

A longó Yésu ni t́ma ni tà

²⁶ Èlìzàbètè ni mbă ni nzi-drì-àlo sè dhi, Gíká dré ángéló Gàbèrèyélè ni mùzo lìle bhàandre rú zile Nàzàrètà bvò Gàlìláyà àdhya lé dhi na, ²⁷ kyánzi àlo rú be Màrìyà, àgo tà nìlepi rè ko dhi véna. A zì tá Màrìyà nda agó àlo rú be Yòséfà, angálépi ópí Dàwídì ni sùrú lésè dhi dré tòko ró. ²⁸ Ángéló nda kòfì Màrìyà véna dre dhi, dré tàzoá dhi: «Mì Mírì dré áyi togó tani bhàzo mí rú ni, mòdo mí dré! Mírì túmání mí be!» ²⁹ Dì Màrìyà ni drì dré abízó nyinyi kúlí nda sè gò, dré adrézó kisùá í léna ngalè mòdo nda tá àdho mòdo kárá 'i ya dhi.

³⁰ Dì, ángéló nda dré ína tàzoá drá dhi: «Màrìyà, mí ro ngá ko! Tàko ko, mì Gíká ni togó tani íbe mí rú. ³¹ Mí yi rè ká! Mí ni 'a kisú gò, mí dré mváagó tizo, rú ni ni zizo Yésu. ³² Akódhi ni tà ni adré kàdrì, ìndì à ni akódhi ni zi Gíká kurú na bhù na dhi ni Mvágó ro. Mírì Gíká ni akódhi ni bha adrélé ópí kàdrì ro, ngóro akódhi ni tábhí Dàwídì t́ni. ³³ Akódhi ni òpì nya Ìsèrèlè ànzi i

dri kóná vèsè kólyá.† Bàti, akódhi ni òpì ni adrè kùdù àko.»

³⁴ Dì Màríyà dré ángéló nda ni lizízó tàzoá dhi: «Tà kòdhi ni ru 'o ngíni? Tàko ko, má nì rè agó àlo ni tà ko.» ³⁵ Dì ángéló nda logó drá dhi: «Tírí Lólo ni así mí dri gò, Gìká kurú na bhù na dhi ni rinyí dré ámi asózó. Àsà dhi, à ni mvámvá lólo mí dré dra òlè nda ni zi Gìká ni Mvágó ro. ³⁶ Dì mí yi rè ká! Àmi aró Èlizàbètè kisú ína 'a dre. Adré mvágó letè, tágba dré adrézó màlìga 'i dhi. Kònìdhi, akódhi tá adrélé zìlè kóndó ro nda ni mbà ni nzi-drì-àlo dhi 'i. ³⁷ Tàko ko, Gìká mìlèsè dhi, tà àlo kitswálé 'òlè bwà ko dhi yókódhó.» ³⁸ Dì Màríyà gò tàá dhi: «Ma Mírì ni màràbà 'i. Tà nda kò'o ru má dré ngóro mí dré tàlè dhi tìni.» Gò ángéló nda dré akódhi ni tayízó.

Màríyà lè Èlizàbètè ni no

³⁹ Lókyá nda sè dhi, Màríyà dré ngàzo lile sírí bhàandre àlo bvò kòngó ró Yúdáyà àdhya lé dhi na. ⁴⁰ Dré tsàzo file Zàkàríyà ni dzó na gò, mòdo fe Èlizàbètè dré. ⁴¹ Dì Èlizàbètè dré Màríyà ni mòdo nda ni yirà'a dhi, mvámvá dré ngàzo lána gò, Èlizàbètè dré gàzo Tírí Lólo sè bǐ. ⁴² Dré yòzoá kúlí 'u'ù sè dhi: «Gìká bhà tà tani mí dri tòkó àruka títí dhi kya kǐ lavú dre. Bhà kókpa tà tani mvámvá mí dré dra òlè dhi dri dre. ⁴³ Ma tá àdhi 'i, áma Mírì ni andre dré alizo má vélé ni? ⁴⁴ Mí nò rè ká! Àmi mòdo ni kúlí dré adhèrà'a má bilé dhi 'á dhi, mvámvá nga má léna arí dré.

† **1:33** 1:33 A kònò 2 Sàmùwélè 7:12, 13, 16; Èsáyè 9:6; Dányèlè 7:14. Gìká ni Kúlí tísìlè Gírìkǐ ti sè dhi adrè tàá «Yàkóbhò ni dzó» kònwa. Kòdhi adrè leá tàlè dhi «Ìsèrèlè ànzi ì».

45 Kólénzé mí dré, mí dré ka'ile tàle dhi, Mírì ni dra tà í dré tàle mí dré dhi ni 'o káyà dhi sè.»

Longó Màrìyà àdhya

46 Di Màrìyà dré tàzoá dhi:

«Má adré áma Mírì ni tà bha kuru.

47 Áma togó adré lenzélé Giká áma tídrílépi dhi ni rú sè.

48 Tàko ko, akódhi bhe mǐ áyi màrábà tàko ni ni no.

Kídhólé nyànomvá dhi, mónnyá lókyá títi í sè dhi kí áma zi kólénzé líyí ro.

49 Angyá ko, Giká rǐnyí líyí ro dhi 'o tà kàdrì lavúlé dhi má dré dre.

Akódhi ni rú lólo.

50 Adré áyi togó dóro tadhá mónnyá lókyá títi í sè adrébhá áyi ro dhi í dré.

51 'O tà kàdrì í áyi drígá rǐnyi ró dhi sè dre.

Lapé mónnyá tà kisùkisù íbe drìkàdrì ro dhi í.

52 Tírì ópí kàdrì í àyi kí lírìrà adrézó òpì nya dhi í drìlésè gò,

mónnyá tàko kí tingázó kuru.

53 Fè ngá dóro í mónnyá tàbirì íbe dhi í dré nyàle gò,

ngábhá kí logózó nzìle drígálé sè.

54-55 Alì áyi màrábà, Ísèrélè ànzi kí ledé.

Tìvì kpà áyi togó dóro tadhama Abàràrà í dré ànzi ni íbe kóná vèsè kólyá dhi ko,

ngóro dré tá lazílé àma kí tábhí í dré dhi tíni.»

56 Màrìyà dré adrézó Èlìzàbètè bhàna mbǎ na gò, dré gòzo nzìle í bhàna.

Yòwánì ni tìma

⁵⁷ Èlizabétè ni lókyá tìzo dhi kòkìtswá dre dhi, dré mváagó tìzo. ⁵⁸ Akódhi ni bhàzì ì aró ni íbe dhi ì kòyi tàle dhi, Mírì tadhá tá áyi togó dóro drá dhi dre dhi, ì dré ngàzo adrélé lenzélé tùmání akódhi be.

⁵⁹ Mvámvá nda ni kítú ni nzi-drì-na akódhi ni tìma àmvolésè dhi sè dhi, ì dré lizo akódhi ni 'o lwàle. Móndí ì adré tá 'òle akódhi ni atá, Zàkàrìyà ni rú fe drá ká. ⁶⁰ Dì, andre ni dré ína tàzoá dhi: «Kóko, à ni akódhi ni rú zi Yòwání.» ⁶¹ Ì tà drá dhi: «Móndí rú be kònìni dhi ámì sùrú na dhi yó.» ⁶² Gò ì dré mvámvá nda ni atá ni lizízo drígá sè, nìzoá ngalè akódhi lè à kòzi mvámvá nda ni rú àdhi ya dhi. ⁶³ Dì Zàkàrìyà dré ngá adrézó ngá tìsì dríá dhi ni zìzo gò, tìsìzoá dhi: «Akódhi ni rú Yòwání.» Gò àyi títí dhi ki líndrì dré gàzo tà nda sè. ⁶⁴ Gbă kòdhwa, Zàkàrìyà ni kúlí dré fùzo gò, dré kìdhózó adrélé tà ta, adrézó Gìká ni rú bha kùle. ⁶⁵ Dì tirì dré gàzo àyi ki bhàzì títí dhi ì léna bî. Gò à dré adrézó tà nda ki títí bvò kòngo ró Yúdáyà àdhya 'ásè wáyì. ⁶⁶ Mòndyá títí tà nda ki yibhá dhi ì adré tá tà nda ki kisù, adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Mvámvá kòdhi ni atsá àdhi ró?» Tàko ko, Mírì ni rìnyí tá mvámvá nda íbe bàti.

Longó Zàkàrìyà àdhya

⁶⁷ Zàkàrìyà, mvámvá nda ni atá dré gàzo Tirì Lólo sè bî gò, dré ngàzo Gìká ni kúlí longó pròfétà àdhya tìni kònìni:

⁶⁸ «Rúku kàdré Mírì, Ìsèrèlè ànzì ki Gìká dré, dré alìle áyi mòndyá ki lomí, àyi ki apázó dhi sè.

69 Tàko ko, akódhi 'o dhya r̀inyi ró dra àma ki tidr̀ilépi dhi apfòle,

áyì màràbà Dàwídì nì sùrú lésè dre.

70 'O kònìni ngóro dré tá lazilé kínó lésè,

áyì pròfétà lólo dhi i tí dhi t́ini.

71 Lazí tá dhi, í nì àma ki tidr̀í àma ki kàribhá i drígàsè,

ìndì mónnyá títì adrèbhá togó kònzì bha àma rú dhi i drígàsè.

72 Àsà dhi, tadhá áyì togó dóro àma ki tábhí i dré dre.

Tivì kpà tà lólo í dré bhàle ru ỳizo mónnyá ína íbe dhi ko.

73 Tàko ko, s̀ì tá m̀ondrà lazízóá àma ki tábhí Abàramà dré dhi,

74 í nì àma ki apá àma ki kàribhá i drígàsè,

mà kàdréró áyì tà 'o tir̀í àko,

75 ngóro móndí lólo ìndì gyägya í m̀ilésè dhi i t́ini, àma ki lókyá wáyi sè.

76 Di mi, áma mvá ro nì, à nì ámi zi Gĩká kurú na bhù na dhi nì pròfétà ro.

Angyá ko, mí nì dhe l̀ile Mír̀i kandrána, kitswálé látì ledé akódhi dré.

77 Mí nì longóá akódhi nì mónnyá i dré dhi,

akódhi nì àyi ki tàkonzì ki tri, àyi ki tidr̀ízó.

78 Ama ki Gĩká nì 'òá kònìni áyì togó dóro ìndì yàyà dhi sè.

Àsà dhi, a nì ngádra amù àma dré bhù lésè

ngóro kítú nì apfòapfò t́ini,

79 kitswálé ngá kazá mónnyá adrèbhá lir̀ilé t́inímvá na dhi i dré,

ìndì àyi adrèbhá lir̀ilé líndr̀í dràdrà àdhya zàle dhi i dré,

kitswálé kpà àma ki tidrĩ láti tà kàdríkìdrì àdhya 'ásè.»‡

⁸⁰ Di mvámvá nda adré tá mbàle rúbhá sè ìndì tògyá sè. Adré tá adréle duku na tsàle lókyá dré apfòrà'a Ìsèrèlè ànzi ì kandrà dhi 'á.

2

Yésu ni òtíma

(A kònò kpà Mátáyò 1:18-25)

¹ Lókyá nda sè dhi, Rómà ki ópí kàdrì, Kàyìsàrà Awùgústò dré tòlì fèzo tàzoá dhi, à kòtìsì mónnyá wáyi Rómà ki òpì zàle dhi ki rú búkù na.

² Rú tisìma drìdrì nda tá lókyá Kìrìníyò dré tá adrérà'a gùvèrènerè ro bvò Síríyà àdhya drìle dhi 'á. ³ Gò móndí àlo àlo títi dhi ì dré ngàzo lile àyi ki rú 'o tisìle àyi ki tàndì ki bhàandre ì 'ásè.

⁴ Di Yòséfà dré kpà ngàzo bhàandre Nàzàrètà àdhya bvò Gàlílàyà àdhya lé dhi lésè, lile bhàandre ópí Dàwídì àdhya rú zìle Bètèlémè, bvò Yùdáyà àdhya lé dhi na. Tàko ko, angá tá ína Dàwídì ni sùrú lésè. ⁵ Ì lè tá kònàle àyi ki rú 'o tisìle tùmání Màríyà, tòkó zìle akódhi dré mòle dhi be. Màríyà nda tá 'a be.

⁶ Ì dré tá adrérà'a Bètèlémè na dhi 'á dhi, Màríyà ni lókyá tìzo dhi dré kitswázó. ⁷ Di dré àyi mváagó kàyo ró dhi ni tìzo, akódhi ni lambézó kítá sè, làle ayilé àrà kà'wá ì dré tá adrézó ngá nya lána dhi na. Tàko ko, àrà ì dré kitswázó ayilé kùmú ki dzó na dhi tá yókódhó.

Angéló agá kábilíyà líkíbhá ì kandrà

‡ 1:79 1:79 A kònò Esáyà 9:1.

⁸ Bvò nda na dhi, kábilígyà líkíbhá àruka ì adré tá ayilé mbì na, adrélé àyi kì kábilígyà kì líkì ngátsi sè. ⁹ Di ángéló Mírì àdhya dré ngàzo agalé àyi kandrà, Mírì nì lagulagu dré ngá kazázó àyi làgàsè kúrú gò, ì dré lyàzo kwàkwà tirì dré. ¹⁰ Di, ángéló nda dré tazoá àyi dré dhi: «Mì ro ngá ko! Mì yi rè ká! Má alì rubí tani longó àmi dré. Di mónnyá títi dhi kì lenzé ásà tò. ¹¹ Àndrò, ngátsi kònìdhi sè dhi, à ti àmi dré dhya dra móndí kì tidrílépi dhi bhàandre Dàwídi àdhya na dre. Akódhi nda Mèsíyà 'i, ìndì Mírì 'i. ¹² Mì nì akódhi nì nì tà kònìdhi sè: Mì nì mvá kùrí kǎ lambélé kítá sè dhi nì kisú, adrérà'a ayilé àrà kà'wá ì dré adrézó ngá nya lána dhi na.»

¹³ Gbǎ kòdhwa, ángéló lìzólìzo bhù lésè dhi ì dré agázó ángéló nda làga, adrélé Gíká nì rú bha kùle, adrézó tàá dhi:

¹⁴ «Mìlanzilanzì kàdré Gíká dré kurú na bhù na! Tà kìdrìkìdri kàdré kpà bvò dri mónnyá akódhi nì togó dré adrézó kiníle ásà dhi ì dré!»

Kábilígyà líkíbhá ì lì Bètèlémè na

¹⁵ Ángéló ì kònga kábilígyà líkíbhá nda ì vélésè gòle bhù na dre dhi, àyi nda ì dré tazoá àyi kòfalésè dhi: «Mà kòlì di Bètèlémè na, tà ru 'òlepi gò Mírì dré tà nì nì longózó àma dré kòdhi nì no wà!» ¹⁶ Di ì dré ngàzo lìle sírí Bètèlémè na gò, ì dré Màríyà kì kisúzó Yòséfà íbe, ìndì mvá kùrí kǎ adrélépi tá ayilé àrà kà'wá ì dré adrézó ngá nya lána dhi na nda be. ¹⁷ † kònò mvámvá nda dre dhi, ì dré ngàzo tà ángéló dré tá tàle àyi dré akódhi nì tà sè dhi nì títi móndí bí dhi ì dré. ¹⁸ Mónnyá títi tà nda nì yibhá dhi kì líndrí dré

gàzo, tà kábilígyà líkíbhá nda ì dré tàle àyi dré dhi ni tà sè. ¹⁹ Di, Màríyà dré ína tà tíí nda kí zùzo áyi togó na, adrézó àyi kí kisù. ²⁰ Gò kábilígyà líkíbhá nda ì dré gòzo gòle, Gíká ni mǐ bhabe lanzìle, ìndì akódhi ni rú bhabe kùle, tà tíí ì dré yìle ìndì nòle ngóro tá longólé àyi dré dhi tíni dhi kí tà sè.

Yésu ni fema Gíká dré dhi

²¹ Mvámvá nda ni kítú ni nzi-drì-na akódhi ni tíma àmvolésè dhi sè dhi, à dré akódhi ni lwazo gò, akódhi ni rú zìzo Yésu, ngóro ángéló dré tá tàle àkò akódhi ni andre kisú rè 'a ko dhi 'á dhi tíni.

²² Gò Yòséfà i Màríyà be dhi ì dré àyi kí temvézó mvámvá nda ni tíma àmvolésè, ngóro Mósè ni tátírítrí kúlí dré adréle tàle dhi tíni.* Lókyá nda kákí dre dhi, ì dré mvámvá nda ni dòzo lizo ába Yèrúsalmà na, kitswálé akódhi ni fe Mírì dré dhi bvó. ²³ Tàko ko, Mírì ni tátírítrí kúlí adré tàà dhi: «Lè à kàdré ànzìago tíí kàyo ró dhi kí fe adréle lólo Mírì dré.»† ²⁴ Kòdhi íbe dhi, ì lí kitswálé ngá fe Mírì dré, ngóro akódhi ni tátírítrí kúlí dré adréle tàle dhi tíni: «À kàdré kòbhòlà rì dhi 'i yà, kó ngalè kòbhòlà ngbòlò rì dhi 'i yà dhi kí fe.»‡

Simèyónà longó kúlí pròfétà àdhyà tíni

²⁵ Lókyá nda sè dhi, agó àlo rú be Simèyónà dhi tá Yèrúsalmà na. Akódhi nda tá móndí gyàgya, adrélepi tròle Gíká ni tà rú dhi 'i. Adré tá Mèsíyà ni letè alile Ìsèrèlè ànzì kí tidrí. Akódhi tá kpà

* **2:22** 2:22 A kònò Lèvitikè 12:3, 6. † **2:23** 2:23 A kònò Pfòma 13:2, 12. ‡ **2:24** 2:24 A kònò Lèvitikè 12:8.

Tirí Lólo íbe í dri. ²⁶ Tirí Lólo nda longó tá drá dhi, kitswá rè dràle drìdrì dré Mírì ni Mèsíyà ni nòzo dhi kandrà dhi ko. ²⁷ Di kítú nda sè dhi, Tirí Lólo drì tá akódhi lìle file tépelò na. Yésu ni tibhá ì kàfí kitswálé akódhi ni fe Giká dré ngóro tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi tíni dre dhi, ²⁸ Simèyónà dré mvámvá nda ni adózó í drígá gò, Giká ni rú bhàzo kùle, tàzoá dhi:

²⁹ «Mírì rúku ró ni, nyànomvá dhi, mí ni kitswá ámi màrábà ni tayí dràle tà kìdrìkìdrì na, ngóro mí dré tá lazilé má dré dhi tíni.

³⁰ Tàko ko, má nò dhya mí dré dra móndí kì tidrízó ni áma mǐ sè dre.

³¹ Mí bhà tá akódhi ni tà drìdrì, kòkitswáro ámi tà 'o móndyá tíí ì mi.

³² Akódhi ngádra dra ámi 'òlepi sùrú tíí dhi ì dré nìle dhi 'ì.

A ni kpà ámi mǐlanzìlanzì tadhá ámi sùrú Ìsèrélé ànzi ì dré.»

³³ Mvámvá nda ni atá ì andre ni be dhi kì línдрí dré gàzo, tà tàle akódhi ni tà dri nda kì tà sè. ³⁴ Di Simèyónà dré tà tani zìzo Giká tí àyi dri gò, tàzoá Màríyà, Yésu ni andre dré dhi: «Mí nò rè ká! Mvámvá kònìdhi atsa kitswálé Ìsèrélé ànzi bí dhi kì 'o ledhéle, ìndì àyi bí dhi kì 'o ngàle. Akódhi ni tà ni kpà adré tà adrézó tà ta rúa kònzi dhi 'ì, ³⁵ kitswálé tà móndí zyandre dhi ì dré adrélé kisùle dhi ì kàpfòro ngádra 'á be dhi bvó. Di mí ró dhi, kizà ni kpà ámi tàndì ni togó so ngóro sápi tíni.»

Anà ni kúlí pròfétà àdhya tíni dhi

³⁶ Lókyá nda sè dhi, pròfétà àlo tòko ró rú be Anà dhi tá kpà tépelò na. Akódhi nda tá Fànùwélè, Asérà ni sùrú lésè dhi ni zapi 'i. Akódhi agà tá tà tándi ró. I gi tá agó dré tá mòle áyi kyanzì lókyá 'á dhi be ngbà 'í kóná nzi-drì-rì. ³⁷ Agó ni ni dràma àmvolésè dhi, adré tá ngbú tàytòko ró tsàle áyi kóná dré tsarà'a nyadhi-su-drì-su dhi 'á. Adré tá ngbú adréle tépelò na, adréle Gìká ni lindrì bha, adrézó tàbirí mvo, adrézó tà zi akódhi tí kítú vèsè, ìndì ngátsi vèsè. ³⁸ Di lókyá Yésu ni tibhá ì dré tá adrérà'a akódhi ni fe Gìká dré dhi 'á dhi, Anà nda dré áyi kisizó ànyi àyi làga gò, kidhólé adréle àwoyà fe Gìká dré mvámvá nda ni tà sè. Di dré ngàzo adréle akódhi ni tà ta móndyá títí adrèbhá tá Yèrúsalémà ni apama letè dhi ì dré.

Yòséfà ì nzi Nàzàrétà na

³⁹ Yòséfà ì Màríyà be dhi ì kò'o tà títí Mírì ni tátrítrí kúlí dré adréle tàle à kò'o dhi ì akílè dre dhi, ì dré gòzo nzìle Yésu be bvò Galiláyà àdhya na, tsàle áyi ki bhàandre Nàzàrétà na. ⁴⁰ Kònàle dhi, mvámvá nda adré tá mbàle rìnyí sè, adréle kpà li'wálé tògyá na. Akódhi tá kpà Gìká ni togó tani íbe í rú.

Yésu mvámvá ro dhi tépelò na

⁴¹ Kóná àlo àlo títí dhi ì sè dhi, Yésu ni tibhá ì adré tá lile Yèrúsalémà na gwányá Pásikà àdhya ni tà sè. ⁴² Di Yésu ni kóná kòtsa mudrí-drì-rì dre dhi, ì dré ngàzo lile akódhi be gwányá nda na, ànzyà gà ì dré adréle 'òle dhi tìni. ⁴³ Gwányá nda kàkí dre dhi, ì dré látí dòzo nzìzo. Di, Yésu

mvámvá ro nda gò ína adrélé Yèrúsalémà na, àyi tibhá ì dré atógyà àko ró. ⁴⁴ Ì adré tá àyikya kisúà dhi, Yésu tá àyi ki atsiàmú ì kòfalé. Ì kòto atsi kítú ndìle dre dhi, ì dré kidhózó akódhi ni nda àyi ki aró ì kòfalé, àyi ki arúpi íbe. ⁴⁵ Di, ì kòndà akódhi tí dre dhi, ì dré gòzo àyi ki tapí gòle akódhi ni nda Yèrúsalémà na. ⁴⁶ Kítú na àmvolésè dhi, ì dré akódhi ni kisúzó tépelò na. Lírí tá tà tadhábhá ì kòfalé adrélé àyi ki yi, adrézó tà lizí àyi tí. ⁴⁷ Ayi títi nda ì adré tá akódhi ni yi síbhálé be ngbo, akódhi ni tògyá ni tà sè, ìndì kúlí dré tá adrélé logólé dhi ki tà sè. ⁴⁸ Di akódhi ni tibhá ì kònò akódhi dre dhi, àyi ki líndrì dré gàzo bhwābhwa gò, andre ni dré akódhi ni lizízó: «Áma mvá, mí 'o tsi àma kònìni àdho tà sè? Mí nò rè ká! Áma ámi atá be dhi, mà adré tá ámi nda togó be lanzilanzì.» ⁴⁹ Di, Yésu logó àyi dré dhi: «Mì adré tá áma nda àdho tà sè? Mì nì tá ko tàle dhi, lè tá má kàdré áma Atá ni dzó na dhi?» ⁵⁰ Di, tà dré tàle nda ni àndu dré ína fizo àyi drìna ko.

⁵¹ Gò Yésu ì dré gòzo nzìle tùmání àyi íbe Nàzàrétà na. Kònàle dhi, akódhi adré tá àyi bha àyi ki rinyí zàle. Di andre ni adré tá ína tà títi nda ki zu tayíle àyi togó na. ⁵² Yésu adré tá mbàle rúbhá sè ìndì tògyá sè, adrélé lile drìdrì. Akódhi ni tà tá kpà dóro Gíká m̀lèsè ìndì móndí ì m̀lèsè.

3

*Yòwánì Bātìsimò fèlèpi ledé láti Mìrì Yésu dré
(A kònò kpà Mátáyò 3:1-12; Márokò 1:1-8;
Yòwánì 1:19-28)*

1 Kàyìsàrà Tìbèrìyò nì kóná nì mudrí-drì-nzi adrézó Rómà kì ópí kàdrì ro dhi sè dhi, Pòtíyò Pìlátò tá gùvèrènére bvo Yùdáyà àdhya drìle dhi 'i. Eródè tá ína ópí bvo Gàlíláyà àdhya drìle dhi 'i. Akódhi nì adrúpi, Filípò tá ína ópí bvo Ituráyà àdhya drìle ìndì Tràkònítì àdhya drìle dhi 'i. Lisàníyà tá ína ópí bvo Abìlénè àdhya drìle dhi 'i. 2 Di lókyá Anà i Kàyáfà be dhi ì dré tá adrérà'a kòwánà kì kàdrì i ró dhi 'á dhi, Gìká nì kúlí dré tsàzo Yòwánì, Zàkàríyà nì mvá véna duku na. 3 Gò akódhi nda dré ngàzo tatsílè bvo wáyi Yòròdánè làgàsè dhi 'ásè longóába móndí i dré dhi, ì kòladzá àyi kì togó gò, bàtìsimò dòzo, Gìká kòtrìró àyi kì tàkonzì i be dhi bvo. 4 Di tà nda kòdhi 'o tá ru ngóro pròfétà Èsáyà dré tá tìsìle àyi búkù na dhi tìni:

«Dhya àlo adré kúlí loyó duku na, adrézó tàà dhi:
 «Mì kòledé látì Mírì dré alìzo!
 Mì kòlotó látì atsálé pyà akódhi dré!

5 A nì yábhu títì dhi kì lutú,
 kòngó títì kàdrìkàdrì ro ìndì tsàtsà ro dhi kì
 lasézó.

A nì látì gòdhógòdho dhi kì lotó atsálé pyà,
 látì bhúrobhúro dhi kì lutúzó atsálé kpàkpà.

6 Di móndyá títì dhi kì tà Gìká dré 'òle àyi kì
 tìdrízó dhi nì no.»*

7 Di Yòwánì adré tá tàà móndyá zyandre adrébhá apfòle bàtìsimò do í véle dhi i dré dhi:
 «Àmi, nǐ àtrá kì àrèbhá nì i, àdhi tadhá àmi dré dhi, mì kòlapá Gìká nì kombà adrélépi alìle dhi sílèsè dhi nì? 8 Lè mì kàdré tà adrébhá tadhá

* 3:6 3:6 A kònò Èsáyà 40:3-5.

dhi, m̀i ladzá àmi ki togó dre dhi ki 'o kòdhya. M̀i kòbhà àmi adrélé kisùà àmi léna dhi <Ama àmakya Abàràrà m̀i ànzì 'i> dhi ko. Tàko ko, má adrè tàá àmi dré dhi: Gíkà r̀inyí íbe kitswázó ànzì 'o topfòle Abàràrà dré kírà kòni i lésè. ⁹ A ga kùbalú fa kómvo i rú dre. Dì à ni fa títi adrèbhá lò'wa dóro 'a ko dhi ki togá lebhélé àtsí na.»

¹⁰ Dì mónyá zyandre nda i adrè tá lizíá akódhi tí dhi: «Lè mà kàdré di àdho tà 'o kòdhya?»

¹¹ Dì Yòwánì adrè tá logóá àyi dré dhi: «Lè dhya adrélépi kítá agá lésè dhi íbe r̀i dhi kòfè àlo ni dhya àkoá dhi dré. Dhya adrélépi mányàngá íbe dhi kàdré kpà lanzíá móndí tàbirí íbe dhi i dré be.»

¹² Mèdáyì lagíbhá i dré kpà alizo bàtisimò do gò, i dré akódhi ni lizíó tàzoá dhi: «Tadhálépi, mà kàdré àmakya àdho tà 'o kòdhya?» ¹³ Yòwánì logó àyi dré dhi: «M̀i kòzi móndí ki làfa mèdáyì sè làgí nòle dhi ni lavú dhi ko.»

¹⁴ Gò sòdá àruka i dré kpà akódhi ni lizíó tàzoá dhi: «Mà kàdré di àmakya àdho tà 'o?» Akódhi logó àyi dré dhi: «M̀i kòtopá dhya àlo ni làfa ko. M̀i kàsíkì kpà dhya àlo kinzò sè ko. Àmi ki togó kàdré kìnìlé làfa adrélé fèle àmi dré àmi ki àzì sè dhi sè.»

¹⁵ Mónyá títi nda i adrè tá Yòwánì ni tà letè nòle, adrèzó lizíá àyi léna ngalè akódhi tá ína Mèsiyà 'i yà dhi. ¹⁶ Dì Yòwánì dré tàzoá àyi títi i dré dhi: «Má adrè mána bàtisimò fe àmi dré ỳi sè. Dì, dhya àlo áma lavúlépi r̀inyí sè dhi adrè ína alìle. Má kitswá akódhi nda ni lindr̀i sè ko. Má kitswá nd̀ind̀i akódhi ni kámókà b̀á tr̀i bwà

ko. Akódhi ni ína bàtisimò fe àmi dré Tírí Lólo sè, ìndì àtsí sè. ¹⁷ Akódhi ndàkpá íbe í drígá kitswázó ngánò awá áyi àngbó drína, lò'wa ni ni lomvózó dàle áyi kòbhó na gò, kúyí ni ni kùzo zàle àtsí adrélépi adrálé ko dhi na.» ¹⁸ Yòwánì adré tá kpà Rúbí Tani longó mónnyá nda i dré, adrézó àyi ki kodzó kúlí àruka i sè bí.

¹⁹ Kòdhi íbe dhi, Yòwánì adré tá ópí Èródè ni ndri, dré tá adrúpi ni ni tòkó Èròdíyà ni dòle mòle dhi sè, ìndì dré tá tà kònzi àruka bí dhi ki 'òle dhi sè. ²⁰ Gò Èródè dré ína tà kònzi kònìdhi ni bhàzo áyi tà kònzi àruka títi dhi i dri: 'o Yòwánì rùle bhèle bàdzó na.

Yésu ni bàtisimò dòma

(A kònò kpà Mátáyò 3:13-17; Márokò 1:9-11)

²¹ Yòwánì ni rùma kandrá, akódhi dré tá adrérà'a bàtisimò fe mónnyá títi i dré dhi 'á dhi, Yésu dré kpà alìzo bàtisimò do. Dré tá adrérà'a tà zi Gíká tí dhi 'á dhi, bhù dré ru lanzízo gò, ²² Tírí Lólo dré asízó rúbhá be sùle kòbhòlà àdhya tíni adhéle akódhi dri. Gò kúlí dré apfòzo bhù lésè tàá dhi: «Mì áma Mváagó má dré lèle tò dhi 'i. Ama togó adré kiníle ámi tà sè tò.»

Yésu ni kómvo

(A kònò kpà Mátáyò 1:1-17)

²³ Lókyá Yésu dré áyi àzì kidhózó dhi sè dhi, akódhi ni kóná tá ànyíanyi nyadhi-àlo-drì-mudrí. A adré tá akódhi ni ni Yòséfà ni mvá ro. Yòséfà tá ína Èlì ni mvá 'i, ²⁴ Èlì, Mátátà ni mvá 'i, Mátátà, Léví ni mvá 'i, Léví, Mèlíkì ni mvá 'i, Mèlíkì, Yánáyì ni mvá 'i, Yánáyì, Yòséfà ni mvá 'i, ²⁵ Yòséfà, Mátàtíyà ni mvá 'i, Mátàtíyà, Amósà ni

mvá 'i, Amósà, Nàwúmà ni mvá 'i, Nàwúmà, Esíli
 ni mvá 'i, Esíli, Nàgáyì ni mvá 'i, ²⁶ Nàgáyì, Mátà
 ni mvá 'i, Mátà, Mátàtíyà ni mvá 'i, Mátàtíyà,
 Sèmèyínà ni mvá 'i, Sèmèyínà, Yòsékà ni mvá
 'i, Yòsékà, Yódà ni mvá 'i, ²⁷ Yódà, Yòwánánà
 ni mvá 'i, Yòwánánà, Résà ni mvá 'i, Résà,
 Zòròbàbèlè ni mvá 'i, Zòròbàbèlè, Sàlàtìyélè ni
 mvá 'i, Sàlàtìyélè, Nérì ni mvá 'i, ²⁸ Nérì, Mèlíkì ni
 mvá 'i, Mèlíkì, Adì ni mvá 'i, Adì, Kòsámà ni mvá
 'i, Kòsámà, Elàmádámà ni mvá 'i, Elàmádámà,
 Èrè ni mvá 'i, ²⁹ Èrè, Yòsúwà ni mvá 'i, Yòsúwà,
 Èlìyèzèrè ni mvá 'i, Èlìyèzèrè, Yòrímà ni mvá
 'i, Yòrímà, Mátátà ni mvá 'i, Mátátà, Léví ni
 mvá 'i, ³⁰ Léví, Sìmèyónà ni mvá 'i, Sìmèyónà,
 Yúdà ni mvá 'i, Yúdà, Yòséfà ni mvá 'i, Yòséfà,
 Yonámà ni mvá 'i, Yonámà, Eliyàkímà ni mvá 'i,
³¹ Eliyàkímà, Mèléyà ni mvá 'i, Mèléyà, Ménà ni
 mvá 'i, Ménà, Mátátà ni mvá 'i, Mátátà, Nàtánà
 ni mvá 'i, Nàtánà, Dàwídì ni mvá 'i, ³² Dàwídì,
 Yèsè ni mvá 'i, Yèsè, Yòbédè ni mvá 'i, Yòbédè,
 Bòwésà ni mvá 'i, Bòwésà, Sálà ni mvá 'i, Sálà,
 Nàsónà ni mvá 'i, ³³ Nàsónà, Amìnàdábà ni mvá
 'i, Amìnàdábà, Adimínà ni mvá 'i, Adimínà, Arínì
 ni mvá 'i, Arínì, Esèrómà ni mvá 'i, Esèrómà,
 Fàrésà ni mvá 'i, Fàrésà, Yúdà ni mvá 'i, ³⁴ Yúdà,
 Yàkóbhò ni mvá 'i, Yàkóbhò, Ísákà ni mvá 'i,
 Ísákà, Abàrámà ni mvá 'i, Abàrámà, Tàrà ni mvá
 'i, Tàrà, Nàkórà ni mvá 'i, ³⁵ Nàkórà, Sèrúká ni
 mvá 'i, Sèrúká, Ràgáwù ni mvá 'i, Ràgáwù, Fàléká
 ni mvá 'i, Fàléká, Èbèrè ni mvá 'i, Èbèrè, Sálà ni
 mvá 'i, ³⁶ Sálà, Kàyìnámà ni mvá 'i, Kàyìnámà,
 Aràfàkàsádà ni mvá 'i, Aràfàkàsádà, Sémè ni
 mvá 'i, Sémè, Nówè ni mvá 'i, Nówè, Lámékè ni

mvá 'i, ³⁷ Làmékè, Mátúsalà ni mvá 'i, Mátúsalà, Ènókà ni mvá 'i, Ènókà, Yàrétà ni mvá 'i, Yàrétà, Málèlélè ni mvá 'i, Málèlélè, Kàyìnámà ni mvá 'i, ³⁸ Kàyìnámà, Ènósà ni mvá 'i, Ènósà, Sètè ni mvá 'i, Sètè, Adámà ni mvá 'i, ìndì Adámà tá ìna Gìkà ni mvá 'i.

4

*Dzáborò tabhì Yésu ni litílé duku na
(A kònò kpà Mátáyò 4:1-11; Márokò 1:12-13)*

¹ Amvolàsà dhi, Yésu gàlepi Tírí Lólo sè dhi dré agòzo Yòròdánè lésè. Gò Tírí nda dré akódhi ni drìzo lizo ába duku na. ² Kònàle dhi, Dzáborò dré akódhi ni tabhìzo litílé kítú nyadhi-rì. Lókyá nda sè dhi, Yésu nya ngá àlomvá ko. Di kítú nda ì kòlavú dre dhi, tàbirì dré akódhi ni 'òzo.

³ Gò Dzáborò nda dré tàzoá drá dhi: «Mí kàdré Gìkà ni Mvágò 'i bàti dhi, mí kòtà kírà kònìdhi dré dhi, kòladzá ru atsálé mápà ro.» ⁴ Di, Yésu logó drá dhi: «Gìkà ni Kúlí adré tàá dhi: «Móndí adré ngbà 'í adrélé lídrì ìbe mápà sè ko.»*

⁵ Gò Dzáborò dré akódhi ni drìzo mbàzo ába àrà kurú na dhi na, òpì wáyì bvò àdhya kì tadházó drá gbã lókyá nda 'á. ⁶ Dré tàzoá drá dhi: «Má ni rìnyí fe mí dré rúku ìbe adrézó òpì kòdhi ì drìle títi. Angyá ko, à tayí tà nda kòdhi ì má drígá, má kòkìswáró fèá dhya ángùdhi má dré adrézó leá fèle drá dhi dré. ⁷ Di mí kòtiti ámi kórókó má kandrà áma líndrì bhàzo dhi, tà nda kì adré títi mí dré.» ⁸ Yésu gò logóá drá dhi: «Gìkà ni Kúlí adré tàá dhi: «Lè mí kàdré ngbà

* 4:4 4:4 A kònò Dùtèrònómè 8:3.

í Mírì ámi Gìkà ni lindrì bha kòdhya. Mí kàdré kpà lísámò 'o ngbà 'í akódhi ni rú sè kalóma.>†»

⁹ Gò Dzáborò dré akódhi ni drizo lizo ába Yèrúsalemà na, akódhi ni bha tēpelò ni dri kákú na. Dré tazoá drá dhi: «Mí kàdré Gìkà ni Mvágó 'i bàti dhi, mí wa dhèle bvò dri. ¹⁰ Angyá ko, Gìkà ni Kúlí adré tàá dhi:

<Gìkà ni tòlí fe áyi ángeló i dré ámi tà sè, ì kàdréro sùle mí rú be dhi bvó.

¹¹ Ayi nda ki ámi ko kító,

mí kòdheró ámi pá si kírà dri ko.>‡»

¹² Di Yésu gò logóá drá dhi: «Gìkà ni Kúlí adré kókpà tàá dhi: <Lè mí kòtabhì Mírì ámi Gìkà ko.>§»

¹³ Di Dzáborò kòtabhì Yésu litílé láti títi i sè kpi dre dhi, dré ngazo akódhi ni tayí, adrézó lókyá àzya dré kitswázó tà 'o dhi ni letè.

*Yésu kidhó áyi àzì 'òle bvò Gàliláyà àdhya na
(A kònò kpà Mátáyò 4:12-17; Márokò 1:14-15)*

¹⁴ Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo gòle bvò Gàliláyà àdhya na Tirí Lólo ni rinyí be wě. Di akódhi ni rúbí dré la'úzó bvó wáyi nda 'ásè.

¹⁵ Akódhi adré tá tatsílé tà tadhábe Yúdà ànzi ki lísámò dzó i 'ásè gò, mónnyá títi dhi ì dré adrézó akódhi ni rú bha kùle.

Nàzàrétàbhà ì gà Yésu rè

(A kònò kpà Mátáyò 13:53-58; Márokò 6:1-6)

¹⁶ Gò Yésu dré lizo tsàle Nàzàrétà, bhàandre í dré tá mbazo lána dhi na. Sàbátù kàtsá dre dhi, dré fizo Yúdà ànzi ki lísámò dzó na, ànzya

† 4:8 4:8 A kònò Dùtèrònómè 6:13. ‡ 4:11 4:11 A kònò Longó i 91:11-12. § 4:12 4:12 A kònò Dùtèrònómè 6:16.

gà dré adrélé 'òle dhi t́ni. Dré ngàzo áyi totó kítswalé Giká ni Kúlí na ḿndí i kandrá dhi bvó.
 17 Gò búkù pàle pròfétà Èsáyà àdhya ni fèzo drá. Akódhi kòkínzì búkù nda dre dhi, dré kúlí tisìle kòni ki kisúzó nàle:

18 «Tírì Mírì àdhya má dri.

Tàko ko, akódhi zì ma àlìle Rúbì Tani longó ḿndyá lemerè ro dhi i dré.

Amù ma longóá ḿndyá bãdzó na dhi i dré dhi, a ni àyi ki trì,

ìndì ḿndyá m̀ kùdúkùdu ró dhi i dré dhi, a ni àyi ki m̀ nzi.

Amù ma ḿndyá adrélé m̀ pfòle dhi ki apá,

19 ìndì longóá ḿndyá títi i dré dhi,

kóná Mírì dré dra áyi togó dóro tadházó dhi atsá dre.»*

20 Yésu kònà tà nda i dre dhi, dré búkù nda ni pàzo logólé lísambò dzó nda ni tà líkílépi drígá gò, lírízó. Ḿndyá títi dzó nda 'á dhi ki m̀ tá akódhi dri. 21 Dì dré ngàzo tàá àyi dré dhi: «Ándrò kònìdhi, tà tisìle kòni ì 'o ru, m̀ dré tà nda ki yirà'a dre.»

22 Ayi títi nda ì adré tá kúlí k̀nik̀ni dré tá adrélé tàle dhi ki yi síbhálé be ngbo, adrézó akódhi ni tà ta dóro. Ì adré tá kpà lizíá àyi kòfalèsè dhi: «Dhya kòndi tsì Yòséfà ni mvá 'i ko?» 23 Dì Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Má ǹ dóro tàle dhi, m̀ ni tògyakúlí kònìdhi ni ta má dré: <Kódzó, mí kòtìdrí ámi t̀ndi.> M̀ ni kpà tàá má dré dhi: <Mí kò'o tà títi mà dré yìle mí dré 'òle Kàpàrànàwùmà na dhi i kònwa ámi t̀ndi bha.>

* 4:19 4:19 A kònò Èsáyà 61:1-2.

24 Di má adré tà bàti ta àmi dré: A ka'ĩ gà pròfétà àlo dhi dòle dóro akódhi ni tándi bha ko na.

25 Tà bàti ró dhi, pròfétà Èllyà ni lókyá 'á dhi, lókyá Giká dré kozya kikízó kóná na tálí sè gò, kàràbhò dré dhèzo bvò wáyi 'ásè dhi sè dhi, tàytòkó ì ga tá Ìsèrèlè ànzi ki bvò na bĩ. 26 Di, tágba dré tá adrézó kònini dhi, Giká mù tá Èllyà lile àyi nda i véna ko. Mù akódhi lile ngbà 'í tàytòkó àlo Sàrèpátà na, bvò Sidónà àdhya na dhi véna.† 27 Kòdhi íbe dhi, pròfétà Èlísà ni lókyá 'á dhi, móndí kàrí dré rùle Ìsèrèlè ànzi ki bvò na dhi i tá be bĩ. Di, tágba kònini dhi, Giká tidrí tá àyi nda ki àlo ko. Tidrí ngbà 'í Nàmánà angálépi bvò Sírìyà àdhya lésè dhi kòdhya.»‡

28 Di móndyá títi lèsámbo dzó nda 'á dhi i kòyi tà nda i dre dhi, àyi ki togó dré aswázó tà tándi ró. 29 Gò ì dré ngàzo akódhi ni dro bhàandre nda 'ásè. Ì dré drìzoá lizo ába kòngó bhàandre nda ni mòzo dríá dhi ni gòlòko na, kitswálé akódhi ni tikpó dhèle tàbhu ni na dhi bvó. 30 Di, Yésu dré ìna lavúzó àyi kòfalésè lyà gò, lile.

Yésu dro tirí kònzi agó àlo dhi lésè

(A kònò kpà Márokò 1:21-28)

31 Amvolásà dhi, Yésu dré lizo tsàle Kàpàrànwúmà, bhàandre àlo Gàliláyà le dhi na. Sàbátù kàtsá dre dhi, dré kidhózó adrélé móndyá kònale dhi ki tadhá àyi ki lèsámbo dzó na. 32 Ì adré tá akódhi ni yi síbhálé be ngbo, tà

† 4:26 4:26 Tàytòkó kònidhi tá Yúdà mvá 'i ko. Akódhi tá móndí sùrú twá ro dhi 'i. A kònò 1 Opí i 17:1, 7-16. ‡ 4:27 4:27 A kònò 2 Opí i 5:1-14.

dré adrélé tadhále dhi ki tà sè. Tàko ko, akódhi ni kúlí i tá lanzìlanzi ro.

³³ Lìsàmbò dzó nda 'á dhi, agó àlo tirí kònzi íbe í léna dhi tá be. Di dré ngàzo trèle, yòzoá kúlí 'u'ù sè dhi: ³⁴ «Á! Yésu Nàzàrétà lésè ni, tsítsì àma kòfalésè mí be dhi, àdho tà 'i? Mí alì àma ki tà 'o akílé? Má nì mi àdhi 'i ya dhi be. Mí Dhya lólo Gìká àdhya 'i!» ³⁵ Gò Yésu dré ngàzo ligílé tirí kònzi nda be, tàzoá dhi: «Mí atsú ámi ti! Mí pfò agó kònìdhi lésè!» Di tirí nda dré agó nda ni bhèzo kìní mi mónyá títí i kòfalé gò, pfòzo lásà akódhi ni tayí líná. ³⁶ Mónyá títí nda ki líndrí dré gàzo bhwǎbhwa gò, ì dré adrézó tàá àyi kòfalésè dhi: «Kònìni ni àdho kúlí lanzìlanzi ìndì rinyi ró dhi 'i? Akódhi adré ndìndì tòlì fe tirí kònzi i dré gò, ì dré adrézó topfòle!» ³⁷ Di Yésu ni rúbí dré la'úzó bvò wǎyi nda 'ásè.

Yésu tídrí dràbhá bí dhi i

(A kònò kpà Mátáyò 8:14-17; Márokò 1:29-34)

³⁸ Yésu kàpfò lèsàmbò dzó nda lésè dre dhi, dré lizo Simónà ni dzó na. Di, Simónà ni àdrá adré tá ina kizà nya, akódhi ni rúbhá dré tá adrélé àtsi ró lavúlé dhi sè. Gò Yésu ni ti lizizó, kòtidríró tòkó nda be dhi bvò. ³⁹ Di dré tandizo akódhi drìle, ligílé rúbhá àtsí nda dri gò, rúbhá àtsí nda dré pfòzo rúásà. Gbǎ kòdhwa, tòkó nda dré ngàzo kidhólé ngá fe àyi dré nyàle.

⁴⁰ Kítú kòndì dre dhi, à dré dràbhá títí drà twátwa íbe dhi ki adzizó Yésu vélé. Di akódhi dré drígá bhàzo àyi àlo àlo títí dhi i dri, àyi ki tídrízó.

⁴¹ Tirí kònzi ì dré kpà topfòzo móndí bí dhi i lésè, adrélé loyóaba dhi: «Mí Gìká ni Mvágó 'i!» Di,

akódhi adré tá ina ligílé àyi íbe, adrézó kúlí logá àyi dré, ì dré nìle akódhi Mèsíyá 'i dhi be dhi sè.

Yésu longó Giká ni kúlí Yúdà ànzi ki lisámbò dzó i 'ásè

(A kònò kpà Márokò 1:35-39)

⁴² Ngá kòwa dre dhi, Yésu dré pfòzo lile àrà mómí áko dhi na. Mómí zyandre dhi ì dré kidhózó adréle akódhi ni nda gò, ì dré akódhi ni kisúzó. Í adré tá akódhi ni le kikílé, kòtayíró àyi ko. ⁴³ Di, Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Adré lèá dhi, má kòlongó kpà Rúbí Tani Giká ni Opì àdhya bhàandre àruka títi dhi i 'ásè be. Tàko ko, tà nda tà Giká dré áma amùzo 'òá dhi 'i.» ⁴⁴ Gò dré gòzo adréle tatsilé Giká ni kúlí longóbe Yúdà ànzi ki lisámbò dzó àyi ki bvò le dhi i 'ásè. §

5

Yésu kidhó áyi lebèbhá ki azi

(A kònò kpà Màtáyò 4:18-22; Márokò 1:16-20)

¹ Kitú àlo dhi, Yésu totó tá i adréle Giká ni kúlí longó tãpáriandre Gènèsàrètè àdhya mìle.* Mómí zyandre àyi ki kimóbhá akódhi làgàsè kúrú dhi ì adré tá àyi ki tribe rúásà, ì kòkítswáró Giká ni kúlí yi be dhi bvò. ² Yésu dré mĩ bhèzo kòlóngbò rĩ dhi ki no yĩandre nda mìle. Kosyá bhebhá ì así tá kòlóngbò nda i lésè, adréle àyi ki kimbá ki mĩ dzi. ³ Gò Yésu dré mbázo kòlóngbò nda ki àlo adrélepi Simónà àdhya ró dhi na gò,

§ **4:44** 4:44 A kitswá kpà kúlí «àyi ki bvò» kòni ki ladzá: «bvò Yùdáya àdhya». * **5:1** 5:1 Rú «Gènèsàrètè» kònìdhi tá rú àzya tãpáriandre Gàfiláyà àdhya dré dhi 'i.

tàá drá dhi, kòkísí kòlóngbò nda vwàle tsà yí gàrà rúsè. Dré lirízó lána gò adréle mónnyá zyandre nda ki tadhá.

⁴ Kòtá tà akílè dre dhi, dré tàzoá Símónà dré dhi: «Mí kisi kòlóngbò tálí na, mì kòbheró àmi ki kimbá i kosyá rùzo.» ⁵ Símónà logó drá dhi: «Mírì, mà bhe kimbá i ngá wàle tà wóyá, mà kisé ngá àlo ko. Dì, mí dré tàle mì dhi sè dhi, má ni go kimbá nda ki bhe tódhyá.» ⁶ Dì i kòbhe dre dhi, i dré kosyá rùzo zyandre ró gò, kimbá nda i dré kidhózó adréle tikílé. ⁷ Gò i dré àyi ki arúpi kòlóngbò àzya na dhi ki agózó, i kàlìró drígá bha àyi véle. I kàtsá dre dhi, àyi títi dhi i dré kosyá lomvózó gàle kòlóngbò rì nda i sè bìbi, tsàle kòlóngbò nda i dré adrézó 'òle aríle na tìni ká. ⁸ Símónà Péteró kònò tà nda dre dhi, dré adhézó àyi kórókó títi Yésu kandrá, tàzoá dhi: «Mírì, mí kisi mì má làgàsè. Ma tàkonzì líyí 'i!» ⁹ Tà tá kònìni tàko ko, àyi arúpi ni ìbe dhi ki líndrí ga tá gagà, kosyá zyandre i dré tá rùle dhi ki tà sè. ¹⁰ Tà nda tá kókpà kònìni akódhi ni àzízì, Yàkòbhò i Yòwánì be, Zèbèdáyò ni ànzi i dré. Dì, Yésu dré tàzoá Símónà dré dhi: «Mí ro ngá ko. Kidhólé nyànomvá dhi, mí gò véle adréle kosyá ru ko. Mí ni go adréle móndí ki nda kòdhya.» ¹¹ Dì i dré àyi ki kòlóngbò nda ki logózó yí gàrà 'a, àyi ki ngá wáyì dhi ki tayízó gò, i dré ngàzo adréle Yésu ni lebè.

Yésu tídrí agó àlo kàrí dré rùle dhi

(A kònò kpà Mátáyò 8:1-4; Mároko 1:40-45)

¹² Kítú àlo, Yésu dré tá adrerà'a bhàandre àlo na dhi 'á dhi, agó àlo kàrí dré rùle lavúlè dhi atsa

tá àrà nda 'á. Kònò Yésu dre dhi, dré adhézó áyi m̀bhalé bha k̀nì mi gò, akódhi ni ti lizízó t̀zoá dhi: «Mírì, mi r̀nyí íbe kitswázó áma temvé tídrílé, mí k̀lè dhi.» ¹³ Dì Yésu dré áyi drígá k̀dzìzo akódhi ni tabè gò, t̀zoá dhi: «Má lè 'í. Mí k̀dré kemve kp̀ríkp̀rí wà!» Gbã kòdhwa, k̀rì drà nda dré ngàzo rúàsà. ¹⁴ Gò Yésu dré lazízóá dríá dhi: «Mí k̀longó tà kòdhi dhya àlo dré ko. Be ró dhi, mí l̀ mína ámi tadhá k̀wánà dré nòle, ìndì mí fè ngá mòbòmà ro G̀ká dré ámi temvema sè ngóro Mòsè ni t̀trítrí k̀lì dré adrélé t̀le dhi tíni, tadházóá m̀ndí ì dré dhi, mí adrì dre káyà dhi.»

¹⁵ Dì, Yésu ni rúbí adré tá ìna la'úlè l̀le dr̀dr̀. M̀ndí zyandre lavulé dhi ì adré tá alìle akódhi ni k̀lì yi, k̀tìdríró kpà àyi àyi ki drà ì lésè be dhi bvó. ¹⁶ Dì, vèsè be b̀, Yésu adré tá ìna p̀fòle kalóma, kitswálé tà ta G̀ká be àrà m̀ndí àko dhi na.

Yésu tídrí agó àlo pá be àbvò ro dhi

(A kònò kpà M̀táyò 9:1-8; M̀rokò 2:1-12)

¹⁷ K̀tú àlo, Yésu dré tá adrèrà'a m̀ndí ki tadhá dzó àlo na dhi 'á dhi, F̀rìsáyò ì t̀trítrí k̀lì tadhábhá íbe dhi ì l̀rì tá adrélé akódhi làga. Ayi nda ì angá tá bhà títi bvò G̀lìláyà àdhya lé dhi ì lésè, bvò Yùdáyà àdhya lésè, ìndì Yèrúsalmà lésè. Yésu tá r̀nyí Mírì àdhya kitswázó dràbhá ki tídrí dhi íbe. ¹⁸ Dì m̀ndí àruka ì dré agó àlo pá be àbvò ro dhi ni adózo k̀ndri dri alìzo ába. Ì adré tá látì nda kitswázó f̀le ába dzó nda na, akódhi ni bha Yésu kandrá dhi bvó. ¹⁹ Dì, m̀ndyá zyandre nda ki tà sè dhi, ì kitswá tá àyikya látì k̀sú f̀zo

ába bwà ko. Di ì dré ngàzo mbàle ába dzó nda drina gò, dzó nda ni dri awú, akódhi ni tirízó sìle kíndri dri Yésu kandrà móndyá zyandre nda i kòfalé. ²⁰ Di Yésu kònò àyi ki tà ka'ika'i dre dhi, dré tàzoá agó pá be àbvò ro nda dré dhi: «Áma arúpi, à trì ámi tàkonzì i dre.»

²¹ Gò Fàrısáyò nda i tátrítrí kúlí tadhábhá nda íbe dhi ì dré dhèzo adrélé kisùá àyi léna dhi: «Dhya kòndi tá àdhi 'i, adrélé Giká ni dha kònini ni? Adhi ni kitswá tàkonzì tri nì, kàdré ngbà 'i Giká 'i kalóma ko dhi?» ²² Yésu dré tà ì dré adrélé kisùle nda ni nizo kyá gò, tàzoá dhi: «Mì adré àmikya tà kisù kònini àdho tà sè? ²³ Tà kitswálé tàle mbèlè agó pá be àbvò ro kònidhi dré dhi, ángùdhi 'i: <À trì ámi tàkonzì i dre> dhi, kó ngalè, <Mí nga, mí kidhó atsí to> dhi? ²⁴ Má adré leá mì kònì dhi, Móndí ni Mv́á rinyí íbe adrézó tàkonzì tri bvò dri.» Di dré tàzoá agó pá be àbvò ro nda dré dhi: «Má adré tàá mí dré dhi: Mí nga, mí do ámi kíndri, ìndì mí nzi mí bhàna!» ²⁵ Gbã kòdhwa, agó nda dré ngàzo móndyá títi i misè, àyi kíndri i dré tá ayízó driá dhi ni do gò, nzizo í bhàna Giká ni rú bhabe kùle. ²⁶ Di móndyá títi nda ki líndrì dré gàzo bhwăbhwa gò, ì dré ngàzo adrélé Giká ni rú bha kùle. Ayi ki togó adré tá kpà gàle tirì sè bí gò, ì dré adrézó tàá dhi: «Ándrò, mà nò tà líndrìga ró dhi i dre!»

Yésu azì Léví

(A kònò kpà Mátáyò 9:9-13; Márokò 2:13-17)

²⁷ Amvolásà dhi, Yésu dré pfòzo gò, mèdáyì laglèpi àlo rú be Léví dhi ni no adrerà'a lirilé

mèdáyì lagírà na. Dré tàzoá drá dhi: «Mí lebè ma!» ²⁸ Dì Léví nda dré ngàzo áyi ngá títi dhi ki tayí gò, kidhózó adrélé Yésu ni lebè.

²⁹ Bvoá dhi, Léví dré gwányá kàdrì dhi ni 'òzo Yésu dré áyi dzó na. Gò ì dré lirízó mísá làgàsè adrélé ngá nya tùmání mèdáyì lagíbhá zyandre dhi íbe, ìndì mómí àruka íbe. ³⁰ Dì, Fàrìsáyò ì tùmání tátrítrí kúlí tadhábhá Fàrìsáyò ro dhi íbe dhi ì dré dhèzo adrélé kúlí ti Yésu ni lebèbhá ì rú, adrézó tàá àyi dré dhi: «Mì adré ngá nya adrézó ngá mvu tùmání mèdáyì lagíbhá íbe ìndì tàkonzìbhá íbe àdho tà sè?» ³¹ Dì Yésu dré logózóá àyi dré dhi: «Mómíya rúbhá be dóro dhi ì ndà gà kódzó ko na. Be ró dhi, mómíyá drà ro dhi ì adré àyikya ndàá àyi. ³² Má alì mómíyá adrébhá àyi ki no gyàgya dhi ki azí kòdhya ko. Be ró dhi, má alì mána tàkonzìbhá ki azí kòdhya, ì kòladzáró àyi ki togó agòzo Gĩká véle.»

A lízì Yésu tàbirì mvòma ni tà dri

(A kònò kpà Mátáyò 9:14-17; Mároko 2:18-22)

³³ Gò Fàrìsáyò nda ì dré tàzoá Yésu dré dhi: «Yòwánì ni lebèbhá ì Fàrìsáyò kya íbe dhi ì adré tàbirì mvo rä, adrézó tà zi Gĩká tí. Dì, ámi lebèbhá ì adré àyikya ngá nya, adrézó ngá mvu.»

³⁴ Yésu logó àyi dré dhi: «Mì ni kitswá tsì mómíyá azilé gwányá lámó àdhya lé dhi ki 'o tàbirì mvo, ì dré adrérà'a tùmání tòkó líyí be dhi 'á? Tàdzí ko!

³⁵ Dì, lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, à ni tòkó líyí nda ni tingá àyi kòfalésè gò, ì dré kidhózó adrélé tàbirì mvo lókyá nda sè.»

³⁶ Yésu dré kpà adrézó tà ta àyi dré kúlí alaala sè, adrézó tàá dhi: «Dhya àlo kàdré kítá àku ró

lasílepi dhi íbe dhi, asì kìgá kítá tídhí ro dhi rúsè, kítá àku nda ni lebhézó àsà ko na. Tàko ko, kò'o kònìni dhi, lasí kítá tídhí nda dre, ìndì kítá tídhí ni kìgá nda kitswá ína ru amú kítá àku nda be dóro ko.

³⁷ Kòdhi íbe dhi, dhya àlo dà vínò tídhí ro dhi kíní dhìle adrézó vínò líkí, akùbhá dre dhi i léna ko na. Tàko ko, kò'o kònìni dhi, vínò tídhí nda ni abhò kíní àku nda kì lasí gò, vínò dré kutúzó, gò kíní nda ì dré abízó tíí. ³⁸ Àsà dhi, à adré vínò tídhí ro dhi ni da kíní tídhí ro dhi i léna.

³⁹ Túmǎní ába dhi, dhya àlo vínò àku ró dhi ni mvùlepi dhi gò ína vínò tídhí ro dhi ni le mvùle ko na. Angyá ko, adré tàá dhi: «Vínò àku ró dhi adré kinílé tídhí ro dhi ni lavú.»»

6

Yésu Mírì sàbátù àdhya 'i

(A kònò kpà Mátáyò 12:1-8; Márokò 2:23-28)

¹ Sàbátù àlo dhi, Yésu ì adré tá lavúlé amvú ngánò àdhya i 'ásè. Dì akódhi ni lebhèhá ì dré kìdhózó adrélé ngánò lò'wa vu, adrézó nyàá àyi drígá, adrézó tsíá. ² Gò Fàrìsáyò àruka ì dré tazoá àyi dré dhi: «Mì adré àmikya tà àma kì tatrítrí kúlí dré adrélé logálé sàbátù tú dhi ni 'o àdho tà sè?» ³ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Mì nà rè tàdzí tà Dàwídí dré tá 'òle ì dré adrérà'a tàbirí íbe akódhi ni arúpi íbe dhi 'á dhi ko? ⁴ Akódhi fì tá Gíká ni dzó kàdrì na, mápà fèle Gíká dré dhi ni adó nyàle gò, dré kpà fèzoá àyi arúpi ì dré nyàle. Tákò àma kì tatrítrí kúlí adré tá ína mápà nda ni nyàma logá àyi dré. Ngbà 'í kòwánà kì tá kitswá nyàá

dhi àyi.» ⁵ Di Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Móndí ni Mv́á, Mírì sàbátù àdhya 'i.»

Yésu tídrí agó àlo dhi sàbátù tú

(A kònò kpà Mátáyò 12:9-14; Márokò 3:1-6)

⁶ Sàbátù àzya tú dhi, Yésu dré fizo Yúdà ànzì ki lèsambò dzó na gò, adrélé móndí ki tadhá. Kònàle dhi, agó àlo driágó ni dré 'yòzo 'yo'yò dhi tá be. ⁷ Fàrìsáyò ì tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì adré tá tà ì dré kítswázó Yésu ñi asikí ásà dhi ni nda. Di ì adré tá akódhi ni m̀ ga, nõzoá ngalè akódhi ni agó nda ni tídrí sàbátù tú yà dhi. ⁸ Di, Yésu dré ína tà ì dré tá adrélé kisùle nda ki ǹzo kyá gò, tàzoá agó drígá be à'yo ró nda dré dhi: «Mí nga ámi totó móndyá títi dhi ki kító 'á.» Di akódhi nda dré ngàzo àyi totó. ⁹ Gò Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Má adré lizíá àmi tí dhi: Ama ki tátrítrí kúlí adré tà ángùdhi ni ka'í sàbátù tú dhi kòdhya: adrélé tà dóro 'o dhi, kó ngalè adrélé tà kònzi 'o dhi? Adrélé móndí tídrí dhi, kó ngalè adrélé móndí pfu dràle dhi?» ¹⁰ Di Yésu dré móndyá í làgàsè kúrú nda ki nõzo títi gò, tàzoá agó nda dré dhi: «Mí kidzì ámi drígá.» Akódhi dré kidzìzoá gò, drígá ni nda dré adrízó. ¹¹ Di àyi nda ki togó dré aswázó lavúlé gò, ì dré ngàzo adrélé tà ta àyi kòfalèsè, nõzoá ngalè ì ni 'òá Yésu ni tà sè ngíni ya dhi.

Yésu kipè móndí mudrì-drì-rì dhi ì adrélé àpóstolò ì ró

(A kònò kpà Mátáyò 10:1-4; Márokò 3:13-19)

¹² Kítú nda ki àlo sè dhi, Yésu dré lizo mbàle kòngó àlo drìna gò, tà ta Gíká be ngá wàle tà.

¹³ Ngá kòwa dre dhi, dré áyi lebèbhá ki azizó gò, móndí mudrí-drí-rì dhi ki kipèzo àyi kòfalé, àyi ki zìzo àpóstolò i ró. ¹⁴ Ayi nda ì tá: Sìmónà (dré rú zìle Péteró dhi), adrúpi ni Andréyà, Yàkóbhò, Yòwánì, Fìlípò, Bàràtòlòmáyò, ¹⁵ Mátáyò, Tòmá, Yàkóbhò Aláfáyò ni mvá, Sìmónà (adrélé zìle dhya àtsi ró áyi sùrú ni tà sè dhi ró dhi), ¹⁶ Yùdàsì Yàkóbhò ni mvá, ìndì Yùdàsì Ìsikàriyótà (dra Yésu ni lefèlepi kàribhá i drígá dhi).

Yésu tidrí móndí zyandre dhi i gò, tà tadházó àyi dré

(A kònò kpà Mátáyò 4:23-25)

¹⁷ Yésu ì kàsì àyi nda ìbe kòngó nda drílèsè dre dhi, akódhi dré áyi kikízó àrà kpàkpà na. Móndí zyandre lavúlé adrèbhá akódhi ni lebè dhi i tá kònàle, túmání móndí lizólìzo angábhá bvò wáyi Yùdáyà àdhya lésè, Yèrúsalémá lésè, ìndì bvò yìandre mìle, Tírè i làga Sídónà be dhi lésè dhi ìbe. ¹⁸ Ì alì tá kitswálé Yésu ni yi, kòtidríró kpà àyi àyi ki drà i lésè be dhi bvò. Móndí tirí kònzi ì dré tá adrélé lagùle dhi ì alì tá kpà gò, Yésu dré adrézó àyi ki tidrí. ¹⁹ Dì móndyá zyandre títi nda ì adrè tá láti nda kitswázó akódhi ni tabè. Tàko ko, rinyí adrè tá apfòle lásà, adrélé àyi ki tidrí títi.

Tà adrézó lenzélé àsà dhi i

(A kònò kpà Mátáyò 5:1-12)

²⁰ Gò Yésu dré mì bhèzo áyi lebèbhá i véna, tàzoá dhi:

«Kólénzé àmì adrèbhá lemerè ro ni i dré.

Tàko ko, Giká ni Opì àmikya 'i!

21 Kólénzé àmi adrèbhá tàbirí íbe nyànomvá ni ì dré.

Tàko ko, mì ni ngá nya pìzo!

Kólénzé àmi adrèbhá àwó ngo nyànomvá ni ì dré.

Tàko ko, mì ni arí gu!

22 Kólénzé àmi dré, móndí ì kàdré togó kònzì bha àmi rú,

adrézó àmi ki ga, adrézó àmi ki lodhá,

adrézó àmi ki rú ta kònzì Móndí ni Mvá ni tà sè dhì.

23 Mì kàdré lenzélé lókyá nda sè, adrézó ngá to arí sè! Tàko ko, làgí múrúngú adré àmi ki letè bhù na. Ayì ki tábhí ì adré tá kpà pròfétà atú dhi ki 'o kònzì kònìni.»

Tà adrézó kizà ro ásà dhi ì

24 «Dì, kizà àmi ki ngá 'i, àmi ngábhá ró ni ì.

Tàko ko, mì kisú àmìkya tà àmi ki togó tindrìlepi dhì dre!

25 Kizà àmi ki ngá 'i, àmi adrèbhá ngá nya pìzo nyànomvá ni ì.

Tàko ko, mì ni adrè tàbirí íbe!

Kizà àmi ki ngá 'i, àmi adrèbhá arí gu nyànomvá ni ì.

Tàko ko, mì ni àwó ngo, adrézó tongolé!

26 Kizà àmi ki ngá 'i, móndyá títi dhi ì kàdré àmi ki rú ta dóro dhì.

Tàko ko, àyì ki tábhí ì adré tá kpà pròfétà atú kinzò ro dhì ki rú ta dóro kònìni!»

Dhyá ki kàribhá ki lèma

(A kònò kpà Mátáyò 5:38-48; 7:12a)

27 «Dì, má adrè mána tàá àmi adrèbhá áma yi ni ì dré dhi: Lè mì kàdré àmi ki kàribhá ki

le. Mì kàdré móndyá adrébhá togó kònzì bha àmi rú dhi kì 'o dóro. ²⁸ Mì kàdré kpà tà tani zi Gìká tí móndyá adrébhá àmi kì tatrí dhi i dri. Mì kàdré kpà tà zi Gìká tí móndyá adrébhá àmi kì 'o kònzì dhi i dré. ²⁹ Dhya àlo kòsa ámi kóbhólé àlo dhi dhi, mí kògò àzya nì nì alá akódhi dré kpà sàle. Dhya àlo kòtopá ámi kítá kidhì àdhya dhi, mí kòtayí kpà akódhi ámi kítá agá lésè dhi nì do. ³⁰ Mì kàdré ngá fe dhya ángùdhi adrelépi ngá zi mí tí dhi dré. Dhya àlo kòkàrí ámi ngá dhi, mí kògò zǐá tíá ko. ³¹ Mì kàdré tà 'o móndí i dré ngóro mì dré adrelé lèle i kò'o àmi dré dhi tìni.

³² Mì kàdré ngbà 'í móndyá adrébhá àmi kì le dhi kì le kòdhya dhi, mì nì àdho tà dóro kisú ásà kòdhya? Ndìndì tàkonzìbhá i adré móndyá adrébhá àyi kì le dhi kì le. ³³ Mì kàdré ngbà 'í tà dóro 'o móndyá adrébhá tà dóro 'o àmi dré dhi i dré dhi, mì nì àdho tà dóro kisú ásà? Ndìndì tàkonzìbhá i adré 'òá kònzìni. ³⁴ Mì kàdré ngbà 'í ngá fe m̀ari ró móndyá kitswábhá m̀ari nda nì logó àmi dré dhi i dré dhi, mì nì àdho tà dóro kisú ásà? Ndìndì tàkonzìbhá i adré ngá fe m̀ari ró tàkonzìbhá àruka i dré, àyi nda i kògòro m̀ari nda nì logó títi àyi dré be dhi bvó.

³⁵ Di, mì kàdré àmikya àmi kì kàribhá kì le, adrézó tà dóro 'o àyi dré. Mì kàdré ngá fe àyi dré m̀ari tà kisú àko ró. Di mì nì làgí múrúngú kisú ásà. Mì nì kpà adré Gìká kurú na bhù na dhi nì ànzi i ró. Tàko ko, akódhi adré àyi togó dóro tadhá móndyá àwoyà nibhá tàle í dré ko dhi i dré, ìndì móndyá adrébhá tà kònzì 'o dhi i dré.

³⁶ Mì kàdré di mómódí kì kizà bha, ngóró àmi kì Atá dré adrélé àmi kì kizà bha dhi tìni.»

*Mómódí kì tàbvó tàma
(A kònò kpà Mátáyò 7:1-5)*

³⁷ «Mì kàdré mómódí kì tàbvó ta ko, Gìká kòtáró kpà àmi kì tàbvó ko. Mì kàdré tà bha mómódí i dri ko, Gìká kòbhàró kpà tà àmi dri ko. Mì kàdré mómódí kì tàkonzì tri, Gìká kàdréro kpà àmi kì tàkonzì tri. ³⁸ Mì kàdré ngá fe mómódí i dré, Gìká kàdréro kpà ngá fe àmi dré. A ni ngá ko, mùzoá, kosézóá gále bí gò, dàzoá àmi kì kánzì na. Tàko ko, Gìká ni ngá ko fèle àmi dré, koma mì dré adrézó ngá ko fèle mómódí àruka i dré ásà dhi sè.»

³⁹ Yésu dré kpà tà àzya tàzo àyi dré kúlí alaala sè, tàzoá dhi: «Mì kùdúkùdu àlo dhi ni kitswá tsì mǐ kùdúkùdu àzya se drìle bwà? Kò'o kònìni dhi, àyi rìti nda kì zakó tsì ledhé bhú na? ⁴⁰ Dhya adrélé tadhále dhi lavú dhya adrélépi áyi tadhá dhi ko. Di, dhya ángùdhi tà tadhále í dré dhi kì nìlepi títi dhi ni atsá ína dhya áyi tadhálepi dhi tìni.

⁴¹ Mí adré mína kayísá kórònyá mvá ámi adrúpi mǐna dhi ni no gò, adrézó fa gú mí mǐna dhi ni atógyà ko àdho tà sè? ⁴² Mí adré ámi 'o ngíni taa ámi adrúpi dré dhi <Ama adrúpi, mí 'o má kàpèró kayísá kórònyá mvá mí mǐlèsè> dhi, tágba mí dré adrézó fa gú ámi tàndi mǐna dhi ni no ko dhi? Mì túrúpfú líyí 'i! Mí kàpè rè zyà fa gú nda mí mǐlèsè 'íká, gò mí kògòró ngá no dra kitswázó kayísá kórònyá mvá nda ni apè ámi adrúpi mǐlèsè ndò.»

Fa i lò'wa ni íbe dhi

(A kònò kpà Mátáyò 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ «Fa dóro 'a gà lò'wa kònzi ko na. Fa kònzi 'a gà lò'wa dóro ko na. ⁴⁴ A adré fa àlo àlo títi dhi ki ni àyi ki tándi ki lò'wa sè. A ki figì lò'wa kùtsí sílé ko na. A ki kpà vínò lò'wa áyìdhá sílé ko na. ⁴⁵ Dhya dóro adré tà dóro 'o apfòle tà dóro títi í dré zùle áyi togó na dhi i lésè. Di, dhya kònzi adré ína tà kònzi 'o apfòle tà kònzi títi í dré zùle áyi togó na dhi i lésè. Angyá ko, akódhi ni ti adré tà adrélépi gàle akódhi ni togó na dhi ki ta kòdhya.»

Dzó ni pá bhàma kírà dri dhi

(A kònò kpà Mátáyò 7:24-27)

⁴⁶ «Mì adré áma zi <Mírì, Mírì!> gò, adrézó tà má dré adrélé tàle àmì dré dhi ki 'o ko àdho tà sè? ⁴⁷ Má ni tadhá àmì dré ngalè dhya adrélépi alìle má véle áma kúlí yi gò adrézó ka'íá 'òle dhi, sù àdhi tíni ya dhi. ⁴⁸ Akódhi nda sù ngóro agó àlo adrélépi tá dzó si gò, bhú ni ni dhizo file fifi, pá ni ni bhàzo kírà dri dhi tíni. Yí dré tizo áyi tswa dzó nda rú dhi, kitswá ína dzó nda ni wu bwà ko, à dré síle tātā dhi sè. ⁴⁹ Di, dhya adrélépi áma kúlí yi gò adrézó ka'íá 'òle ko dhi, sù ngóro agó àlo dzó sílepi bvò mònnyá dri, pá ni ni bha àko ró kírà dri dhi tíni. Yí dré tizo áyi tswa dzó nda rú dhi, dzó nda dré ndiri arízó aríarí gò, tà ni dré akízó nyĩnyi.»

7

Sòdá kè kàdrì àlo dhi ka'ì Yésu bàti

(A kònò kpà Mátáyò 8:5-13)

1 Yésu kòtá tà nda i móndí zyandre i dré akílé dre dhi, dré gòzo lile Kàpàrànwúmà na. 2 Kònàle dhi, Rómà ki sòdá ki kàdrì àlo dhi ni màrábà dré lèle tò dhi tá drà ro ànyíanyi dràdrà m̀ile. 3 Di sòdá ki kàdrì nda kòyi Yésu ni rúbí dre dhi, dré Yúdà ànzi ki bhàgo àruka ki mùzo Yésu ni ti lizí, kàlìró áyi màrábà nda ni tidrí. 4 Ayi nda ì kòtsa Yésu véna dre dhi, ì dré akódhi ni ti lizizó tà tàndi ró, tàzoá dhi: «Agó kòdhi kitswá mí dré lizo akódhi ni màrábà tidrí. 5 Tàko ko, akódhi lè àma ki sùrú tò. 'O kpà àma ki lèsàmbò dzó sìle dhi nì.» 6 Di Yésu dré ngàzo adrélé lile àyi íbe.

Dré adrérà'a 'òle tsàle dhi 'á dhi, sòdá ki kàdrì nda dré áyi arúpi ki mùzo tàá drá dhi: «Mírì, mí lagù mi ko. Má kitswá mána ámi lindrì sè ko. Má kitswá nd̀nd̀ mí dré afízó áma dzó lé dhi ko. 7 Má nò tá kpà dhi, má kitswá tá lile mí véna ko. Di, mí kòtá ndiri kúlí àlo gò, áma màrábà kàdrìró. 8 Tàko ko, áma tàndi, ma áma kàdrì ki rinyí zàle. Ma kpà sòdá íbe má zàle. Má kàdré tàá àyi ki àlo dré dhi <Mí lè!> dhi, adré lile. Má kàdré tàá àzya ni dré dhi <Mí alì!> dhi, adré alile. Má kàdré kó tàá áma màrábà dré dhi <Mí 'o tà kòdhi!> dhi, adré 'òá.»

9 Di Yésu kòyi tà nda dre dhi, akódhi ni lindrì dré gàzo agó nda ni tà sè. Dré áyi alázó tàá móndí zyandre adrèbhá áyi lebè dhi i dré dhi: «Má adré tàá àmi dré dhi: Má kisú rè dhya àlo adrélépi tà ka'ika'í íbe kòǹni dhi Ìsèrélè ànzi i kòfalé ko.» 10 Di dhya mùle nda ì kògò tsàle bhà na dre dhi, ì dré kisúzóá dhi, màrábà nda adrí dre.

Yésu tìngá tàyítòkó àlo dhi ni mvá dràdrà lésè

11 Amvolásà dhi, Yésu dré ngàzo adrélé lile bhàandre àlo rú be Nàyínà dhi na. Akódhi ni lebèbhá i mómndí zyandre lavúlé dhi íbe dhi ì adré tá lile túmání akódhi be. 12 Ì kòtsa ànyi bhàandre nda ni zèribàti dre dhi, à adré tá àbvò àlo dhi ni adó apfòzo ába lile mógó na. Dhya dràlepi nda tá tàytòkó àlo dhi ni mváagó àlo kwákwá dhi 'i. Mómndí zyandre lavúlé bhàandre nda lésè dhi ì adré tá alìle túmání tòkó nda be. 13 Di Mírì kònò akódhi dre dhi, dré kizà dòzo áyi togó na akódhi ni tà sè gò, tàzoá drá dhi: «Mí tayí àwó.» 14 Dré áyi kisízó ànyi sèreké tabè. Gò dhya adrèbhá tá àbvò nda ni adó dhi ì dré àyi ki kikízó. Dré tàzoá dhi: «Kàdhúra, má adré tàá mí dré dhi, mí nga kuru!» 15 Di dhya dràlepi nda dré ngàzo lirílé gò, kidhólé tà ta. Gò Yésu dré akódhi ni logózó andre ni drígá.

16 Di tirì dré mómndyá títi nda ki rùzo gò, ì dré ngàzo adrélé Giká ni rú bha kùle, adrézó tàá dhi: «Pròfétà kàdrì dhi apfò àma kòfalé dre! Giká atsá ína áyi mómndyá ki lomí!» 17 Gò Yésu ni rúbí nda dré la'úzó bhà títi àyi làgàsè dhi i 'ásè, ìndì Yúdà ànzi ki bvò wáyi 'ásè.

*Yòwànì Bàtisimò fèlepi amù mómndí i Yésu vélé
(A kònò kpà Mátáyò 11:2-19)*

18 Amvolásà dhi, Yòwànì ni lebèbhá ì dré tà títi Yésu dré tá adrélé 'òle nda ki titízó drá. Gò Yòwànì dré áyi lebèbhá rì dhi ki azizó 19 mùle lile Mírì véna, kitswálé akódhi ni lizí tàzoá dhi: «Mí Mèsíyà adrélépi tá alìle dhi 'i? Kó ngalè, mà kàdré dhu rè dhya àzya ni letè?» 20 Di àyi nda ì kàtsá Yésu vélé dre dhi, ì dré tàzoá drá dhi:

«Yòwánì Bàtísimò fèlepi amù àma ámi lizí: «Mì dhya adrélépi tá alìle dhi 'i. Kó ngalè, mà kàdré dhu rè dhya àzuya ni letè kòdhya?»»

²¹ Gbă lókyá nda sè dhi, Yésu dré mómódí bí dhi ki tídrízó àyi ki drà i lésè, ìndì àyi ki rúbháaswa i lésè. Dré kpà tirí kònzì ki dròzo topfòle mómódí bí dhi i lésè. Dré kókpà mì kùdúkùdu bí dhi ki mì nzizo. ²² Gò dré logózóá dhya amùle nda i dré dhi: «Mì gò tà mì dré nòle ìndì mì dré yìle kòni ki tíí Yòwánì dré: Mì kùdúkùdu ì adré ngá no, mèrèkpè ì adré atsí to, mómódí kàrí dré rùle dhi ì adré adrílé, mómódí bíbhálé be kùdúkùdu ró dhi ì adré tà yi, mómódí dràbhá dre dhi ì adré angalé dràdrà lésè, ìndì à adré Rúbí Tani longó lemerèbhá i dré. ²³ Kólénzé dhya ángùdhi dra dhèlepi áma tà sè ko dhi dré!»

²⁴ Dhya Yòwánì dré amùle nda ì kòlì dre dhi, Yésu dré kídhózó adrélé Yòwánì ni tà ta mómódí zyandre i dré, adrézó tàá dhi: «Mì lè tá duku na àdho no? Mì lè kòzó lyă dré tá adrélé vîle dhi ni no? ²⁵ Mì lè tá àdho no? Mì lè mómódí kítá ayeave asólépi í rú dhi ni no? Mì yi rè ká! Mómódí adrèbhá kítá làgí be kàdrì dhi ki tosó, adrézó ngá dò nya dhi ì àyikya ópí ki dzó kàdrì ì 'àsè be. ²⁶ Mì lè tá di àdho no? Mì lè pròfétà ni no? Ayíya! Má adré tàá àmi dré dhi: Yòwánì nda lavú pròfétà byá. ²⁷ Tàko ko, akódhi dhya tà kònìdhi ni tisìzo tà ni dri Gíká ni Kúlí na dhi 'i: «Mì nò ká! Má ni dhya dra áma kúlí longólépi dhi ni mu lile mí kandrána. Akódhi nda ni láti ledé mí dré mí kandrána.»*

* 7:27 7:27 A kònò Máláki 3:1.

28 Má adré tàá àmi dré dhi: Móndyá títi tòkó dré òlè dhi ì kòfalé dhi, dhya àlo kàdrì Yòwánì nda ni lavúlépi dhi yókódhó. Di, tágba dré adrézó kònìni dhi, dhya tàko lavulé Gìká ni Opì na dhi lavú ína akódhi.

29 Móndyá títi, ndìndì mèdáyì lagíbhá, Yòwánì ni kúlí yibhá dhi ì nò tá Gìká ni tà nda gyǎgya gò, ì dré bàtìsimò dòzo Yòwánì véna. 30 Di, Fàrìsáyò ì tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì gà tá àyikya tà Gìká dré tá lèlè 'òlè àyì dré dhi gò, ì dré kpà bàtìsimò dòma Yòwánì véna dhi ni gazo.

31 Di má ni kitswá móndyá ándrò kòni ki tà tadhá àdho ngá rú? Ayi nda ì sù àdhibhá ì tíni? 32 Ì sù ngóro ànzimvá lírìbhá ngá lagírà na, adrélé kúlí loyó àyì kòfalésè dhi ì tíni. Ì adré loyóá dhi:

<Mà tswà lárí àmi dré wóyá,

mì to àmìkya lárí nda ko.

Mà ngo àwó longó wóyá,

mì ngo àmìkya àwó ko.>

33 Tàko ko, Yòwánì Bàtìsimò fèlepi nda dré alizo dhi, nya tá mápà ko, mvu kpà vínò ko gò, mì dré adrézó tàá dhi: <Akódhi tírì kònzi íbe í léna.>

34 Di, ma, Móndí ni Mvá, má dré alizo dhi, má adré mána ngá nya, adrézó kpà ngá mvu gò, mì dré adrézó tàá dhi: <Dhya kòdhi kòvongbolo líyí 'ì, wá lítsí líyí 'ì, ìndì mèdáyì lagíbhá ki arúpi tàkonzìbhá íbe dhi 'ì!> 35 Di, à adré Gìká ni tògyá no gyǎgya, móndyá adrébhá tògyá nda ni ka'í dhi ì rú.»

Tòkó àlo zàràbhù ro dhi dà màlàsì Yésu pá

³⁶ Kítú àlo dhi, Fàrìsáyò ki àlo zi tá Yésu lile ngá nya í bhàna. Yésu dré tsàzo file Fàrìsáyò nda ni dzó na gò, lirilé mísá làga. ³⁷ Di tòkó àlo tàkonzì líyí ro adrélépi bhàandre nda 'á dhi kòyi Yésu adré tá ngá nya Fàrìsáyò nda bhàna dhi dre dhi, dré alìzo mòlàngì mvá ledélé àlàbàsterè sè, gàlepi málàsì sè bí dhi be. ³⁸ Dré áyi kisizó ànyi Yésu àmvolésè akódhi ni pá làga. Gò dré ngàzo adrélé ngòle, adrélé m̀ndra da akódhi pá, adrézó pá ni ki atrì áyi drìbhí sè, adrézó pá nda ki kamú gò, adrézó málàsì da dríá. ³⁹ Di Fàrìsáyò Yésu ni azilépi nda kònò tà nda dre dhi, dré dhèzo adrélé kisùá í léna dhi: «Kònò dhya kònìdhi kàdré tá pròfétà 'i bàti dhi, a ni tá nǎa ngalè tòkó adrélépi áyi tabè ni àdhi 'i ya, ìndì adré atsílè ngíni ya dhi be. Angyá ko, akódhi tàkonzì líyí 'i.»

⁴⁰ Gò Yésu dré tàzoá Fàrìsáyò nda dré dhi: «Sìmonà, ma tà íbe tàle mí dré.» Sìmonà nda tà dhi: «Tadhálépi, mí tà wà.» ⁴¹ Di Yésu tà dhi: «Móndí rì dhi ì do tá làfa agó àlo adrélépi làfa fe màri ró dhi véna. Alo ni tá màri íbe làfa lò'wa kámá-nzi agó nda véna. Azya ni tá màri íbe làfa lò'wa nyadhi-rì-drì-mudrí. ⁴² Ayì rìti nda ì dré kitswálé màri nda ki logó bwà ko dhi sè dhi, agó nda dré màri àyi rú dhi ki tà tayízó. Di àyi kòfalé dhi, dhya ángùdhi ni agó nda ni le lavúlé dhi nì?» ⁴³ Sìmonà logó drá dhi: «Má adré kisùá dhi, dhya adrélépi tá màri kàdrì lavúlé dhi íbe í rú gò, agó nda dré tà ni ni tayízó dhi 'i.» Yésu tà drá dhi: «Mí kisù kyá.»

⁴⁴ Gò dré áyi alázó tòkó nda véle gò, tàà Sìmonà dré dhi: «Mí adré tòkó kònìdhi ni no? Má dré

afízó ámi dzó 'á dhi, mí afè tá má dré yí áma pá dzìzo dhi ko. Di, akódhi dzì ina áma pá áyi mindra sè gò, àyi kí atrìzo áyi drìbhí sè. ⁴⁵ Mí kamú tá ma ko. Di, kídhólé má dré afírà lésè dhi, akódhi tayí ina áma pá kí kamuma ko. ⁴⁶ Mí dà tá dò má dri ko. Di, akódhi dà ina màlásì má pá. ⁴⁷ Di má adré tàá mí dré dhi: A trì akódhi ní tàkonzì zyandre dhi i dre. Ásà dhi, adré áyi lèle kàdrì dhi ní tadhá má dré. Di, dhya ángùdhi tàkonzì ní ní trìzo tsà dhi adré ina áyi lèle tadhá tsà.» ⁴⁸ Gò Yésu dré tàzoá tòkó nda dré dhi: «À trì ámi tàkonzì i dre.»

⁴⁹ Di mónnyá adrébhá tá mísá làgàsè túmání akódhi be dhi ì dré dhèzo adrélé tàá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòndi tá àdhi 'i, adrélé ndìndì tàkonzì tri ní?» ⁵⁰ Di, Yésu dré gòzo tàá tòkó nda dré dhi: «Ámi tà ka'ika'í tidrí mi dre. Mí lì togó be kàdrìkìdri.»

8

Tòkó adrébhá tá Yésu ní lebè dhi i

¹ Amvolásà dhi, Yésu dré ngàzo adrélé tatsilé bhàandre i 'àsè ìndì bhà tsàtsà i 'àsè, Rúbí Tani Giká ní Opì àdhya ní longóbe móndí i dré. Akódhi ní lebèbhá mudrí-drì-rì dhi i tá kpà túmání akódhi be. ² Tòkó àruka dré tá tirí kònzì kí dròzo àyi lésè dhi i, ìndì àyi dré tá tidrìlé drà lésè dhi i tá kpà túmání akódhi be. Àyi nda i tá: Màríyà (adréle zìle Màríyà Màgàdàlènè, dré tirí kònzì nzi-drì-rì dhi kí dròzo topfòle lásà dhi), ³ Yòwánà (Kúzà, ópí Eródè ní dzó ní tà kí líkìlèpi dhi ní tòkó), Sùsà, tsàle tòkó àruka bí dhi íbe.

Ɔ adré tá Yésu ni ledé akódhi ni lebèbhá Ɔbe àyi ki ngá sè.

Pídihígo agó kórì rìlepi dhi ni tà dri dhi

(A kònò kpà Mátáyò 13:1-9; Márokò 4:1-9)

⁴ Kìtú àlo dhi, móndí zyandre lavulé angábhá bhàandre twátwa Ɔ lésè dhi Ɔ alì tá ru kímó Yésu làga gò, akódhi dré pídihígo kònìdhi ni pìzo, tàzoá dhi: ⁵ «Kìtú àlo dhi, agó àlo dhi p̄fò tá lile kórì rì áyi amvú na. Dré tá adrérà'a kórì rì dhi 'á dhi, kórì àruka Ɔ ledhé tá látì m̄le gò, atózoá gò, àrì Ɔ dré tetézóá títì. ⁶ Kórì àruka Ɔ ledhé tá kírà dri gò, Ɔ dré ap̄fòzo ndiri 'yòle, àyi ki kídri dré ȳi kisulé ko dhi sè. ⁷ Kórì àruka Ɔ ledhé tá kùtsí kòfalé gò, kùtsí nda dré mbàzo ába àyi ki amó. ⁸ Dì, kórì àruka Ɔ ledhé tá àyikya k̄nì doro dri gò, Ɔ dré ap̄fòzo mbàle lò'wa 'a doro. Ayi àlo àlo títì dhi Ɔ 'a lò'wa nyadhi-nzi.» Yésu kòtà tà nda dre dhi, dré yòzoá dhi: «Dhya ángùdhi adrelépi bíbhálé Ɔbe tà ȳizo dhi kòyi.»

Yésu ngi tà Ɔ dré adrézó tà ta móndí Ɔ dré pídihígo sè dhi ni àndu

(A kònò kpà Mátáyò 13:10-17; Márokò 4:10-12)

⁹ Amvolásà dhi, Yésu ni lebèbhá Ɔ dré lizízóá akódhi tí, ngalè pídihígo nda adré tá làá tàle ngìni ya dhi. ¹⁰ Dì dré logózóá àyi dré dhi: «Giká fè àmi dré tògyá áyi Op̄i ni tà lùzu ró dhi ki n̄zo. Dì, móndyá àruka títì Ɔ dré dhi, má adré tà ta pídihígo sè kitswálé:

Ɔ kàdré gba ngá no yà dhi,
 Ɔ kàdréro ngá nda ki no doro ko,
 Ɔndì Ɔ kàdré gba tà yi yà dhi,

ì kàdréro tà nda kì àndu ni ko.>* »

Yésu ngi pídhígó agó kórì rìlepi dhi ni tà dri dhi ni àndu

(A kònò kpà Mátáyò 13:18-23; Márokò 4:13-20)

¹¹ Di Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Pídhígó nda ni àndu kònìdhi 'i: Kórì rìle nda, Giká ni kúlí 'i. ¹² Mónde àruka ì adré kúlí nda ni ka'ì ngóro kórì rìle ledhélé láti m̀ile nda ì t́ni. Ì kòyi kúlí nda dre dhi, Dzáborò adré ndiri atsálé kúlí nda ni tingá àyi kì togó lésè, ì kòka'irò adrízó ko dhi bvó. ¹³ Mónde àruka ì adré Giká ni kúlí ka'ì ngóro kórì rìle ledhélé kírà dri nda ì t́ni. Ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì adré ndiri ka'íá arí sè. Di, ì dré adrélé kúlí nda ni tayí adrélé t̀ile àyi kì togó na ko dhi sè dhi, ì adré ngbà 'í ka'íá lókyá tsà sè. Lókyá tà dré adrézó àyi kì tabh̀i dhi kàtsá dre dhi, ì adré àyi kì tà ka'íka'ì nda ni tayí. ¹⁴ Mónde àruka ì adré Giká ni kúlí ka'ì ngóro kórì rìle ledhélé kùtsí kòfalé nda ì t́ni. Ì kòyi kúlí nda dre dhi, gí ko, tà adrébhá àyi kì togó 'o lanzile dhi ì, ngá lovó, ìndì lovó kònzi twátwa lídrì kòndi àdhya ì adré kúlí nda ni amó gò, ì dré adrézó li'wálé ko, adrézó kpà lò'wa 'a ko. ¹⁵ Di, mónde àruka ì adré àyikya Giká ni kúlí ka'ì ngóro kórì rìle ledhélé k̀ini dóro dri nda ì t́ni. Ayi nda ì adré kúlí nda ni yi togó be gyágya ìndì dóro, adrézó tròle rúá gò, adrézó lò'wa 'a dóro landè àko ró.»

Tà tadhále tálà ni tà rú dhi
(A kònò kpà Márokò 4:21-25)

* **8:10** 8:10 A kònò Esáyà 6:9.

16 Yésu gò tàá dhi: «À dhì gà tálà bhàle lìdrí zàna yà, kó ngalè lánká zàna yà dhi ko na. Be ró dhì, à adré dhíà bhàle zá kuru mísá drina, kitswálé mónnyá tíí adrébhá aflé dzó lé dhì ì kàdréro ngádra no be dhi bvó. 17 Tàko ko, à ni tà tíí zùle zùzù dhì ki 'o apfòle ngádra 'á. À ni kpà tà tíí lùzu ró dhì ki 'o móndí ì dré nìle dóro. 18 Di ásà dhì, lè mì kàdré àmi ki líkí adréle tà yi dóro. Angyá ko, dhya ángùdhi tà nìlepi bí dhì dré dhì, à ni tà dré nìle nda ki drì timbà. Di, dhya ángùdhi tà nìlepi ko dhì dré dhì, à ni ndàndi tà tsà dré kisùle nìle dhì ni tingá.»

Yésu ni andre i adrúpi ni íbe dhi

(A kònò kpà Mátáyò 12:46-50; Márokò 3:31-35)

19 Gò Yésu ni andre i adrúpi ni íbe dhi ì dré alizo kitswálé akódhi ni no dhi bvó. Di, móndí zyandre dhi ki tà sè dhì, ì kitswá tá atsálé rúá bwà ko. 20 Gò tàzoá drá dhì: «Ámi andre i ámi adrúpi íbe dhi ì adré àyi ki totó kivi na. Í adré ámi le nòle.» 21 Di, Yésu dré logózóá dhì: «Áma andre i áma adrúpi íbe dhi i, dhya adrébhá Giká ni kúlí yi gò ì dré adrézó ka'íá 'òle dhì 'i.»

Yésu kíkí lyãandre

(A kònò kpà Mátáyò 8:23-27; Márokò 4:35-41)

22 Kítú àlo dhì, Yésu tà tá áyi lebèbhá i dré dhì: «Mà kòzya tãpãriandre ni ta'á na.» Di ì dré tombàzo bwátù na gò, ì dré kidhózó adréle zyàle. 23 Í dré tá adrerà'a zyàle dhì 'á dhì, Yésu dré dhèzo adréle ayí ko. Gbá kòdhwa, lyãandre gú dhì dré ngàzo adréle vùle tãpãriandre nda mi. Yí dré ngàzo adréle gàle bwátù na gò, bwátù nda

dré adrézó 'òle arílé. Ayi tá ànyíànyì dràdrà mìle.
²⁴ Gò akódhì nì lebèbhá nda ì dré àyì kì kisízó ànyì làgá, akódhì nì toró tazoá dhi: «Mírì, Mírì, mà adré dràle!» Di Yésu dré ngàzo ligílé lyãandre nda dri yĩ adrélépi ru kãgbã nda be gò, ì dré rìzo gò, ngá dré gòzo bhùle ndi. ²⁵ Di Yésu dré áyì lebèbhá kì lizízó tazoá dhi: «Àmì kì tà ka'ìka'ì ángwà?»

Tirì dré gàzo àyì léna bĩ gò, àyì kì línдрí dré gàzo bhwãbhwa. Di ì dré adrézó lizíá àyì kòfalésè dhi: «Dhya kòndi tá ína àdhi 'i, adrélé ndìndì tòlí fe lyãandre ì dré yãandre be gò, ì dré adrézó akódhì nì kúlí ka'ì 'òle nì?»

Yésu tídrí agó àlo tírì kònzì íbe í léna dhi

(A kònò kpà Mátáyò 8:28-34; Márokò 5:1-20)

²⁶ Ì kòzya tãpãriandre nda nì ta'á na dre dhi, ì dré tsàzo bvò Gèràsà kya na. Bvò nda bvò Gàlíláyà àdhya tãpãriandre nda nì ta'á lésè dhi kandrà. ²⁷ Yésu kàsì bwátù lésè dre dhi, agó àlo tírì kònzì íbe í léna dhi dré alizo kitswálé ru kisú akódhì be. Akódhì nda angá tá bhàandre àlo ànyì àyì làga dhi lésè. Di, lókyá be vwàvwà ro dhi, asó tá vélé kítá ko, ayí kpà vélé dzó na ko. Adré tá ína ayílé mógó 'àsè. ²⁸ Di kònò Yésu dre dhi, dré ngàzo trèle, adhézó akódhì pá gò, yòá kúlí 'u'ù sè dhi: «Yésu, Gìká kurú na dhi nì Mvágó, àma kòfalésè mí be dhi, àdho tà 'i? Má adré ngòle mí rú, mí kò'oró ma kònzì ko!» ²⁹ Tà tá kònzì tãko ko, Yésu tà tá tírì kònzì nda dri dhi, kòpfò agó nda lésè. Angyá ko, vésè be bí, tírì kònzì nda adré tá akódhì nì ru. Tãgba à kàdré akódhì nì drígá kì tí'ì pá nì íbe nyàrì sè, adrézó akódhì nì líkí dóro

ya dhi, akódhi adré tá nyìrì nda ki tikí gò, tirí kònzi nda dré adrézó akódhi ni tikpó lile duku na. ³⁰ Gò Yésu dré lizizóá tíá dhi: «Ámi rú àdhi?» Akódhi logó drá dhi: «Áma rú <Zyandre>.» Tà tá kònini tàko ko, tirí kònzi zyandre dhi ì tifi tá akódhi léna. ³¹ Di tirí kònzi nda ì dré dhèzo adrélé ngòle Yésu rú, kòmùró àyi lile bhú kùdù àko dhi na ko.

³² Ayi làgana kònani dhi, tìgá ki pãrí andre adré tá ngá nya kóngó drina. Di tirí kònzi nda ì dré Yésu ni ti lizizó, kòtayíró àyi lile tifi tìgá nda ì léna. Gò Yésu dré ka'izoá. ³³ Di tirí kònzi nda ì dré topfòzo agó nda lésè, lile tifi tìgá nda ì léna. Gò tìgá nda ì dré ndizo títi kóngó nda ni gòlòko 'ásè, ledhélé tãpãriandre na, yi mvu gò, todràzo.

³⁴ Di tìgá nda ki likíbhá ì kònò tà lavulépi nda dre dhi, ì dré ngàzo ràle rúbí ni ni longóbe bhàandre na ìndì gbàbhú 'ásè. ³⁵ Gò móndí zyandre dhi ì dré apfòzo tà lavulépi nda ni no. I kàtsá Yésu véle dre dhi, ì dré agó tirí kònzi ki dròzo topfòle lásà nda ni kisúzó, adrérà'a lirílé Yésu làga. Akódhi tá kítá íbe í rú ìndì tà kisùkisù íbe dóro. Di tirí dré àyi ki 'òzo lavulé. ³⁶ Gò dhya tà nda ni nobhá mì sè dhi ì dré agó tá tirí kònzi íbe nda adrí tá ngini ya dhi ni titizó àyi dré. ³⁷ Di móndyá zyandre títi bvò Gèràsà kya nda 'á dhi ì dré Yésu ni ti lizizó, kòngaró àyi ki bvò 'ásè, tirí dré gale àyi léna bí dhi sè. Di Yésu dré mbàzo bwátù na kitswálé lile dhi bvó.

³⁸ Gò agó tirí kònzi ki dròzo topfòle lásà nda dré Yésu ni ti lizizó, ì kòlìró túmání. Di, Yésu dré ina akódhi ni logózó, tàzoá drá dhi: ³⁹ «Mí nzi mí

bhàna, ìndì mí tíí tìí tà tíí Giká dré 'òle mí dré dhi ì móndí ì dré.» Dì agó nda dré ngàzo lile tà tíí Yésu dré 'òle í dré dhi kì longóbe bhàandre nda 'ásè tíí.

Yésu tídrí tòkó àlo dhi, ìndì tíngá Yàyíró ni mvátòkó dràdrà lésè

(A kònò kpà Mátáyò 9:18-26; Márokò 5:21-43)

⁴⁰ Yésu kàzyá tãpãriandre nda ni ta'á lésè agòle dre dhi, móndí zyandre adrèbhá tá akódhi ni letè dhi ì dré akódhi ni ka'izo dòle àyi kòfalé dóro.

⁴¹ Gò agó àlo rú be Yàyíró, Yúdà ànzi kì lèsámbo dzó ni kàdrì kì àlo ró dhi, dré alizo adhéle Yésu pá akódhi ni ti lizí, kòlìró í bhàna. ⁴² Tàko ko, akódhi ni mvátòkó àlo kwákwá, adrélépi kóná íbe ànyíànyí mudrí-drì-rì dhi tá ànyí dràdrà mìle.

Dì Yésu ì dré tá adrérà'a lile dhi 'á dhi, móndí zyandre dhi ì adrè tá akódhi ni amó, adrézó àyi kì tribe rúásà. ⁴³ Dì àyi nda ì kòfalé dhi, tòkó àlo kàrí dré adrézó ràle rúásà kóná be mudrí-drì-rì dhi tá be. Akódhi nda kizá tá ngá í drígàsè akílé tíí kódzó ì dré wóyá. Dì, dhya àlo kitswá tá akódhi ni tídrí bwà ko. ⁴⁴ Dì dré àyi kisízó ànyí Yésu àmvolésè gò, akódhi ni kítá ti tabè. Gbã kòdhwa, kàrí adrélépi ràle rúásà nda dré akízó.

⁴⁵ Gò Yésu dré lizízóá dhi: «Àdhi tabè ma nì?» Dì móndyá tíí nda ì dré adrézó tàá dhi, ì 'o tá tà nda àyi ko. Gò Pétèró dré tàzoá dhi: «Mírì, móndyá zyandre kòni ì adrè ámi gārà kì kúrú, adrézó àyi kì tribe mí rúsè.» ⁴⁶ Dì, Yésu gò ína tàá dhi: «Dhya àlo tabè ma 'í. Tàko ko, má atógyà má rú dhi, rìnyí pfò má lésè dre.» ⁴⁷ Dì tòkó nda kònò, í kitswá véle àyi zu bwà ko dhi dre dhi, dré

alizo lyabe tirì dré adhéle Yésu pá. Dré titízóá móndyá títi ì kandrà dhi, í tabè tá akódhi àdho tà sè ya, ìndì í adrì gbă lókyá nda 'á ngíni ya dhi. ⁴⁸ Di Yésu dré tazoá drá dhi: «Áma zapi, ámi tà ka'ika'í tidrí mi dre. Mí lì togó be kàdrìkàdrì.»

⁴⁹ Yésu dré rè dhu adrérà'a tà ta dhi 'á dhi, dhya àlo angálépi Yàyíró, lìsámbo dzó ni kàdrì nda bhàlésè dhi dré atsázó tàà drá dhi: «Ámi zapi drà dre. Mí kògò adrélé dhya tà tadhálépi dhi ni lagù ko.» ⁵⁰ Di, Yésu kòyi tà nda dre dhi, dré tazoá Yàyíró dré dhi: «Mí ro ngá ko. Mí kòka'í ngbà 'í ka'ika'í gò, akódhi kàdríró.»

⁵¹ Yésu kòtsa Yàyíró bhàna dre dhi, dré mómí àzya ka'izo file í be dzó nda na ko. Ka'í ngbà 'í Péteró, Yòwánì, Yàkóbhò, tsàle mvátòkó nda ni atá ì andre ni be dhi ì kòdhya. ⁵² Mómíyá títi dzó nda 'á dhi ì adrè tá àwó ngo, adrézó tongólé mvámvá nda ni tà sè. Di, Yésu dré tazoá àyi dré dhi: «Mì tayí àwó. Angyá ko, akódhi drà ko. Adré ína ayí ko.» ⁵³ Gò ì dré dhèzo adrélé akódhi ni gu, ì dré nìle mvámvá nda drà tá bàti dhi sè. ⁵⁴ Di, Yésu dré akódhi ni drígá rùzo gò, tazoá kúlí 'u'ù sè dhi: «Mvámvá, mí nga!» ⁵⁵ Gbă kòdhwa, akódhi ni lídrì dré agòzo gò, dré ngàzo kuru. Gò Yésu dré tazoá dhi, ì kòfè drá ngá nyàle. ⁵⁶ Di mvámvá nda ni atá ì andre ni be dhi kì líndrí dré gàzo bhwăbhwa. Di, Yésu dré lazízóá àyi dri dhi, ì kòlongó tà ru 'òlepi nda dhya àlo dré ko.

9

Yésu tibhù áyi lebèbhá mudrí-drì-rì dhi ì lìle àzì

na

(A kònò kpà Mátáyò 10:5-15; Márokò 6:7-13)

¹ Amvolásà dhi, Yésu dré áyi lebèbhá mudrí-drì-rì dhi ki azízó gò, rìnyí fèzo àyi dré kitswázó tírí kònzi títi dhi ki dro móndí i lésè, ìndì kitswázó móndí ki tídrí àyi ki drà i lésè. ² Dré àyi ki tibhùzo lìle Gĩká ni Opì ni tà longóbe, ìndì dràbhá ki tídríbe, ³ tàzoá àyi dré dhi: «Mì do ngá àlo atsí sè dhi ko. Mì kòdo kùtù fa 'i yà, kòmvo 'i yà, mápà 'i yà, làfa 'i yà, kó ngalè kítá agá lésè dhi ni àzya 'i yà dhi àmi rú ko. ⁴ Dzó ángùdhi mì dré dra fizo lána dhi, mì kàdré ayílè kònale tsàle kítú mì dré dra ngàzo bhà nda 'àsè dhi tú. ⁵ Bhàandre ángùdhi dra àmi ki ka'izo dòle lána dóro ko dhi na dhi, mì kòpfò 'àsà, ìndì mì kòtowá tàpfulíndrí àmi pásè tadházóá dhi, mì tayí àyi ki tà títi dre.» ⁶ Gò Yésu ni lebèbhá nda ì dré ngàzo adrélé tatsilé bhà àlo àlo i 'àsè, Rúbí Tani longóbe, ìndì móndí ki tídríbe àrà títi i 'àsè.

Opí Eródè ni drì abí Yésu ni tà sè

(A kònò kpà Mátáyò 14:1-12; Márokò 6:14-29)

⁷ Lókyá nda sè dhi, Eródè adrélépi tá ópí ro bvò Gàliláyà àdhya drìle dhi dré tà títi adrèbhá ru 'o nda ki rúbí yìzo gò, akódhi ni drì dré adrézó abílè àsà. Tàko ko, móndí àruka ì adrè tá tàá dhi, Yòwánì Bátisimò fèlepi angá ina dràdrà lésè nì. ⁸ Aruka ni ì adrè tá tàá dhi, Elíyà agá móndí i kandrá nì. Aruka ni ì adrè kó tá tàá dhi, pròfètà atú dhi ki àlo angá dràdrà lésè nì. ⁹ Dì, Eródè dré tàzoá dhi: «Áma tándi, má 'o Yòwánì ni drì lìle dhi 'í. Dì dhya má dré adrézó rúbí ni ni yi kòdhi àdhi 'i?» Gò dré adrézó Yésu ni nda nòle.

*Yésu fè ngá nyàle móndí ngùlù-nzi dhi i dré
(A kònò kpà Mátáyò 14:13-21; Márokò 6:30-44;
Yòwánì 6:1-14)*

¹⁰ Apóstolò Yésu dré tá tibhùle nda ì kàgò dre dhi, ì dré tà tíí ì dré 'òle dhi ki titízó drá. Gò akódhi dré àyi ki drìzo lizo àyi pátí tsàle bhàandre rú zìle Bètèsàyídà dhi na. ¹¹ Dì, móndí zyandre dhi ì kòyi tà nda dre dhi, ì dré ngázo lile akódhi vèsè. I kòtsa akódhi véna dre dhi, dré àyi ki ka'izo dòle dóro gò, kidhózó adrélé Giká ni Opì ni tà ta àyi dré, adrézó àyi adrébhá tá drà ìbe dhi ki tídrí.

¹² Ìndró kàtsá ànyi dre dhi, akódhi ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi ì dré àyi ki kisízó ànyi akódhi làga, tàá drá dhi: «Àma àrà bhà àko dhi 'á. Mí kòfè dì látí móndyá zyandre kòni i dré lizo mányàngá nda àrà ayízó dhi ìbe, bhà àma làgàsè dhi i 'ásè ìndì gbàbhú 'ásè.» ¹³ Dì, Yésu logó àyi dré dhi: «Àmi ki tàndi, mì fè ngá àyi dré nyàle dhi àmi.» I gò logóá dhi: «Àma ngbà 'í mápà ìbe nzi ìndì kosyá ìbe rì. Mí adré leá dhi, àma ki tàndi, mà kòlì mányàngá gí móndyá zyandre kòni i dré tíí?» ¹⁴ (Angyá ko, àgo i tá ànyíànyi ngùlù-nzi àrà nda 'á.) Dì Yésu dré tàzoá áyi lebèbhá i dré dhi: «Mì tukù àyi lirílé ngbungbu nyadhi-rì-drì-mudrí.» ¹⁵ Dì lebèbhá ni ì dré 'òzoá kòni gò, móndyá nda ì dré lirízó tíí. ¹⁶ Dì Yésu kádó mápà nzi nda i kosyá rì nda ìbe dre dhi, dré mì tìngázó kurú na bhù na, tà tani zìzo Giká tí ngá nda i dri. Dré ngá nda ki tonòzo lanzílé áyi lebèbhá i dré, ì kòlanzíró móndyá zyandre nda i dré. ¹⁷ Dì àyi tíí nda ì dré nyàzoá pìzo. Gò

akódhi ni lebèbhá ì dré àmbí ni ki lokózó gàle kánzì mudrí-drì-rì dhi ì sè bíbi.

Pétèró tà ngádra 'á dhi, Yésu Mèsíyà 'i

(A kònò kpà Mátáyò 16:13-20; Márokò 8:27-30)

¹⁸ Kitú àlo dhi, Yésu adré tá tà ta Gíká be kalóma. Akódhi ni lebèbhá ì tá ngbà 'í akódhi làga àyi. Gò dré lizízóá àyi tí dhi: «Móndí zyandre dhi ì adré tàá dhi, ma àdhi 'i?» ¹⁹ Ì logó drá dhi: «Móndí àruka ì adré tàá dhi, mi Yòwánì Bátisimò fèlepi 'i. Aruka ni ì adré tàá dhi, mi Èláyà 'i. Aruka ni ì adré kó tàá dhi, mi pròfètà atú dhi ki àlo angalépi dràdrà lésè dhi 'i.» ²⁰ Yésu gò liziá àyi tí dhi: «Dì àmi ró dhi, mi adré àmikya tàá dhi, ma àdhi 'i?» Pétèró gò logóá dhi: «Mi Mèsíyà Gíká dré amùle dhi 'i.» ²¹ Gò Yésu dré àyi ki logázó tà tàndì ró, ì kòlongóro tà nda dhya àlo dré ko. ²² Dré tàzoá dhi: «Adré lèá dhi, Móndí ni Mvá kònya kizà lavúlé, ìndì Yúdà ànzì ki bhàgo ì, kòwánà kàdrì ì, ìndì tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì kògà akódhi rè. Adré kpà lèá dhi, à kòpfu akódhi dràle gò, kitú ni na sè dhi, Gíká kòtingáro akódhi dràdrà lésè.»

Yésu ni lebèma

(A kònò kpà Mátáyò 16:24-28; Márokò 8:34-9:1)

²³ Bvóá dhi, Yésu dré tàzoá mónnyá tí tí dhi ì dré dhi: «Dhya àlo kàdré lèá alìle má vèsè dhi, lè akódhi nda kòtayí áyi tàndì ni tà, kàdré áyi fa kipakipa adó kitú àlo àlo tí tí gò, kàdréro áma lebè. ²⁴ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi áyi tàndì ni lídrì le tidrìlé dhi, a ni áyi lídrì nda ni 'o avìle. Dì, dhya ángùdhi adrélépi ína áyi lídrì fe áma

tà sè dhi, a ni áyi lídrì nda ni tidrí. ²⁵ Angyá ko, dhya àlo kòkisú ngá bvò kòndi àdhya i títi gò, áyi tàndi ni tayízó avìle dhi, akódhi nda kisú ína àdho tà dóro 'i? ²⁶ Dhya àlo kàdré kanyò ro áma tà sè ìndì áma kúlí ki tà sè dhi, Móndí ni Mv́a ni kókpa adré kanyò ro akódhi nda ni tà sè, lókyá í dré dra agòzo áyi m̀lanzìlanzì na, áyi Atá ni m̀lanzìlanzì na, ìndì ángéló lólo kya na dhi tú. ²⁷ Má adré tà bàti ta àm̀i dré: Móndí àruka adrébhá àyi ki totó kònwa ni ì kitswá dràle drìdrì ì dré dra Gìká ni Opì nòzo dhi kandrá ko.»

*Yésu ni àsú ladzá ru atsálé lagulagu ró
(A kònò kpà Mátáyò 17:1-8; Márokò 9:2-8)*

²⁸ Anyiànyi kitú nzi-drì-na kúlí nda ì àmvolésè dhi, Yésu dré Pétèró ki drìzo Yòwánì íbe ìndì Yàkòbhò be, lizo àyi íbe mbàle kòngó àlo drìna, kitswálé tà ta Gìká be. ²⁹ Di dré adrérà'a tà ta Gìká be dhi 'á dhi, akódhi ni m̀bhalé ni àsú dré ngàzo ru ladzá. Akódhi ni kítá ì dré kpà atsázó kemve kpírìkpírì lagulagu ró. ³⁰⁻³¹ Gbǎ kòdhwa, àgo rì, Mósè ì Elíyà be dhi ì dré agázó àsú be lagulagu ró àyi kandrá, adrélé tà ta Yésu be. Ì adré tá Yésu ni àzì lizo dràle Yèrúsalemà na dhi ni akí ngìni ya dhi ni tà ta. ³² Pétèró ì arùpi ni íbe dhi ki m̀i adré tá ayí ro. Di ì kòlaró dre dhi, ì dré Yésu ni nòzo lagulagu ró tùmání àgo rì adrébhá àyi ki totó akódhi làga nda íbe. ³³ Ago nda ì dré tá adrérà'a 'òle Yésu ni tayí dhi 'á dhi, Pétèró dré tàzoá drá dhi: «Mírì, dóro ni mà dré adrélé kònwa dhi. Mà kòledé wémà na dhi ì kònwa: àlo ni mí dré, àlo ni Mósè dré, ìndì àlo ni Elíyà dré.» (Akódhi nì tá tà í dré adrélé tàle dhi ko.)

³⁴ Dré rè dhu adrérà'a tà ta dhi 'á dhi, ndùrùku dré apfòzo àyi ki asó rùkù. Di Yésu ni lebèbhá nda ì dré tá adrérà'a file ndùrùku nda na dhi 'á dhi, tirì dré àyi ki 'òzo. ³⁵ Gò kúlí dré apfòzo ndùrùku nda lésè tàá dhi: «Kònìdhi áma Mváagó má dré zìle dhi 'i. Mì kòyi akódhi!» ³⁶ A kòtà tà nda dre dhi, ì dré nòzoá dhi, Yésu tá ína kalóma. Gò akódhi ni lebèbhá nda ì dré tà nda ki zùzo tayílé àyi léna. Lókyá nda sè dhi, ì tití tá tà ì dré nòle nda i dhya àlo dré ko.

*Yésu tídrí mváagó àlo tírí kònzi íbe í léna dhi
(A kònò kpà Mátáyò 17:14-18; Márokò 9:14-27)*

³⁷ Kítú bvóá dhi sè, Yésu ì kàsí kòngó nda drílèsè lebèbhá ni íbe dre dhi, móndí zyandre lavúlé dhi ì dré alizo ru kisú akódhi be. ³⁸ Gò agó àlo móndyá zyandre nda i kòfalé dhi dré ngàzo kúlí yo tàzoá dhi: «Tadhálépi, má adré ámi ti lizí, mí kòbheró mì áma mváagó véna. Tàko ko, akódhi áma mvá àlo kwákwá dhi 'i. ³⁹ Tirì kònzi àlo dhi adré akódhi ni ru rà gò, dré adrézó trèle ngbò ró. Tirì nda dré adrézó akódhi ni kizí rìnyí sè gò, kápùtrá dré adrézó apfòle sílásà. Adré ngbà 'í akódhi ni tayí lókyá tsà gò, gòzo adrélé akódhi ni ató í pálé. ⁴⁰ Má lizí tá ámi lebèbhá ki ti, ì kòdroró tírí nda ká. Di, ì kitswá tá àyikya bwà ko.»

⁴¹ Di Yésu logó dhi: «Ámi, móndyá ándrò tà ka'íka'í àko ìndì àmi ki tayíbhá litílé ni i, mà ni adré véle àmi íbe vwàle lókyá be ángopí? Má ni àmi ki tà mvo vwàle lókyá be ángopí? Mí adri ámi mvá nda alizo ába má vélé.» ⁴² Mvámvá nda dré tá adrérà'a alìle Yésu véle dhi 'á dhi,

tirí kònzi nda dré akódhi ni bhèzo kìní mi gò, kizizóá rinyí sè. Di, Yésu dré ina ligizó tirí kònzi nda be, mvámvá nda ni tidrízó gò, logózóá atá ni véna. ⁴³ Di móndyá tíí nda ki líndrí dré gazo bhwăbhwa Giká ni tà kàdrì sè.

Yésu gò áyi dràma ni tà longó

(A kònò kpà Mátáyò 17:22-23; Márokò 9:30-32)

Móndyá tíí nda ì dré tá adrérà'a síbhálé be ngbo tà tíí Yésu dré adrélé 'òle dhi ki tà sè dhi 'á dhi, dré tazoá áyi lebèbhá ì dré dhi: ⁴⁴ «Mì kòyi tà má dré adrélé tàle àmì dré kònìdhi dóro: A ni Móndí ni Mvá ni lefè kàribhá ì drígá.» ⁴⁵ Di, kúlí nda fí tá ina àyi drina ko. Andu ni zù tá ì zùzù àyi dré, ì kòkítswáró nǎá bwà ko. Ƴ adré tá kpà ngá ro tà nda ni lizima Yésu tí dhi sè.

Dhya kàdrì lavulé dhi àdhi 'i?

(A kònò kpà Mátáyò 18:1-5; Márokò 9:33-37)

⁴⁶ Amvolásà dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré dhèzo adrélé tà kayí àyi kòfalésè, nizoá ngalè dhya kàdrì lavulé àyi kòfalé dhi àdhi 'i ya dhi. ⁴⁷ Yésu dré tà ì dré adrélé kisùle nda ni nizo kyá gò, mvámvá àlo dhi ni adózó bhàle í làga, ⁴⁸ tazoá àyi dré dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi mvámvá kònìdhi tíni dhi ni ka'í dòle dóro áma rú sè dhi, adré áma tàndi ni ka'í kòdhya. Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'í dòle dóro dhi, adré dhya áma amùlepi dhi ni ka'í kòdhya. Tàko ko, dhya tàko lavulé àmì tíí ì kòfalé dhi ina dhya kàdrì lavulé dhi 'i.»

Dhya adrélépi ru pfu àmi íbe ko dhi àmi ki àlo 'i

(A kònò kpà Márokò 9:38-40)

⁴⁹ Gò Yòwánì dré tazoá Yésu dré dhi: «Mírì, mà nò tá agó àlo dhi adrérà'a tirí kònzi ki dro ámi rú sè. Dì mà dré akódhi nda ni logázó, dré tá adrélé àma ki àlo 'i ko dhi sè.» ⁵⁰ Dì, Yésu logó drá dhi: «Mì logá akódhi ko. Angyá ko, dhya ángùdhi adrélépi ru pfu àmi íbe ko dhi, àmi ki àlo 'i.»

Bhà àlo Sàmàríyà kya gà Yésu rè

⁵¹ Lókyá Yésu ni dòzo bhù na dhi kàtsá ànyi dre dhi, akódhi dré ína togó tsizo lizo Yèrúsalmà na. ⁵² Dì dré móndí ki mùzo lile drìdrì í kandrána gò, ì dré lizo tsàle bhà àlo Sàmàríyà kya na kitswálé àrà ledé akódhi dré. ⁵³ Dì, móndyá kònàle dhi ì dré àyikya akódhi ni ka'ima gazo rè, dré tá adrélé lile Yèrúsalmà na dhi sè. ⁵⁴ Akódhi ni lebèbhá, Yàkòbhò ì Yòwánì be dhi ì kònò tà nda dre dhi, ì dré tazoá dhi: «Mírì, mí adrè làá dhi, mà kàzì àtsí asilé bhù lésè, àyi ki za vèle nyinyi?» ⁵⁵ Dì, Yésu dré ína áyi alázó, lawàle àyi dri. ⁵⁶ Gò ì dré lizo bhà àzya na.

Móndyá adrèbhá Yésu ni le lebèle dhi ì

(A kònò kpà Mátáyò 8:19-22)

⁵⁷ Ì dré tá adrérà'a lavulé láti 'àsè dhi 'á dhi, agó àlo dhi dré tazoá Yésu dré dhi: «Má ni ámi lebè àrà títi ángùdhi mí dré adrézó lile dhi ì 'àsè.» ⁵⁸ Yésu logó drá dhi: «Kìlìwá ì àyi ki bhú íbe. Arí ì kpà àyi ki bhà íbe. Dì, Móndí ni Mv́á ína àrà dré kitswázó áyi drì la lovózó dhi àko.»

⁵⁹ Gò Yésu dré tàzoá agó àzuya dré dhi: «Mí lebè ma.» Di, agó nda tà drá dhi: «Mírì, mí kòtayí rè zyà ma lile áma atá ni si 'íká.» ⁶⁰ Yésu logó drá dhi: «Mí tayí móndí dràbhá dre dhi i àyi kì àbvò kì si. Di, mì ró dhi, mí lè mína Gìká ni Opì ni tà longóbe.»

⁶¹ Gò agó àzuya dhi dré tàzoá dhi: «Mírì, má ni ámi lebè. Di, mí kòtayí rè zyà ma lile lazilé bhà na 'íká.» ⁶² Di, Yésu logó drá dhi: «Dhya ángùdhi kibhó dòlepi kitswázó amvú 'a gò, gòzo áyi alá ngá no í àmvolé dhi kitswá ína Gìká ni Opì sè ko.»

10

Yésu tibhù áyi lebèbhá àruka nyadhi-na-drì-mudrì-drì-rì dhi i àzi 'o

¹ Amvolásà dhi, Mírì Yésu dré áyi lebèbhá àruka nyadhi-na-drì-mudrì-drì-rì dhi kì kipèzo gò, àyi kì tibhùzo lile rì rì drìdrì í kandrána bhàandre wáyi, ìndì àrà wáyi í dré tá adrézó 'òle lile dhi i 'ásè. ² Dré tá adrérà'a àyi kì tibhù dhi 'á dhi, tà àyi dré dhi: «Lànyá ka amvú na lavulé dre. Di, àzibhá adrébhá lànyá nda ni lokó dhi kì àbvò yókódhó. Mì kàdré dì lànyá nda ni líyí ni ti lizí, kòmùró àzibhá i lile áyi lànyá lokó be dhi bvó. ³ Mì lè! Mì nò rè ká! Má adré àmi kì mu ngóro kábilígyà ànzì i tíni trú kàlagí i kòfalé. ⁴ Mì kòdo làfa 'i yà, kòmvò 'i yà, kó ngalè kámókà àzuya 'i yà dhi atsí sè ko. Látì bhálésè dhi, mì kòfè mòdo dhya àlo dré ko.

⁵ Dzó ángùdhi mì dré dra fizo lána dhi na dhi, mì kòtà rè zyà dhi: «Tà kìdrìkìdrì kàdré dzó

kònìdhi 'á.> ⁶ Dhya àlo adrélépi tròle tà kìdríkìdri rú dhi kàdré kònàle be dhi, tà kìdríkìdri mì dré zìle nda ni adré akódhi dri. Di, dhya kònini dhi kàdré yó dhi, tà kìdríkìdri nda ni agò àmi véle. ⁷ Mì kàdré ayilé dzó nda na, adrélé ngá ì dré dra fèle àmi dré dhi ki nya ìndì mvuá. Tàko ko, adré lèá dhi, dhya àzì 'òlepi dhi kònnya áyi landè. Di mì kòlavú dzó àlo àlo ì 'ásè, àrà ayízó dhi ki ndabe ko.

⁸ Bhàandre ángùdhi mónnyá lána dhi ì dré dra àmi ki ka'izo dòle dóro dhi na dhi, mì kàdré ngá ì dré dra bhàle àmi kandrà dhi ki nya. ⁹ Mì kàdré dràbhá kònàle dhi ki tidrí, adrézó tàá mónnyá nda ì dré dhi: <Gìká ni Opì atsa ànyi àmi kòfalé dre.> ¹⁰ Di, bhàandre ángùdhi mì dré dra fizo lána gò, àmi ki ka'izo dòle dóro ko dhi na dhi, mì kòpfò bhà nda ni látì andre bhálé, tàá àyi dré dhi: ¹¹ <Mà adré ndìndì àmi ki bhàandre ni tàpfulndrí tròlepi àma pá dhi ni towá tadházóá dhi, mà tayí àmi ki tà tíí dre. Di, lè mì kònì tàle dhi, Gìká ni Opì atsa ànyi dre.> ¹² Má adré tàá àmi dré dhi: Kítú Gìká dré dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, a ni tà ño mónnyá bhàandre nda lésè dhi ì dri, mónnyá Sòdómà lésè dhi kya ki lavú.»

*Kizà bhàandre Yésu ni gabhá rè dhi kya
(A kònò kpà Mátáyò 11:20-24)*

¹³ Yésu gò tàá dhi: «Kizà àmi ki ngá 'i, àmi Kòràzínàbhá ro ni ì! Kizà kpà àmi ki ngá 'i, àmi Bètèsàyídàbhá ro ni ì! Angyá ko, má kò'o tá tà líndrìga ró má dré 'òle àmi véna dhi ì Tírè na ìndì Sídónà na dhi, kònò mónnyá bhàandre nda ì 'ásè dhi ì asó tá kítá lírí àyi rú kínó, lírízó àyi

ki drì pfo tópfó sè tadházóá dhi, ì ladzá àyi ki togó káyà dhi dre. ¹⁴ Asà dhi, kítú Gìká dré dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, a ni tà ño àmi dri mónnyá Tírè ì lésè Sídónà be dhi kya ki lavú. ¹⁵ Di àmi Kàpàrànwúmàbhá ro ni ì, mì adré tsì kisúá dhi, Gìká ni àmi ki tà tingá tsale byá kurú na bhù na bàti? Tàdzí ko! A ni àmi ki tà tirí tsale byá mónnyá dràbhá dre dhi ki àrà na.»

¹⁶ Yésu gò tàá àyi lebèbhá ì dré dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi àmi ki kúlí yi dhi, adré áma kúlí yi kòdhya. Dhya ángùdhi adrélépi àmi ki ga dhi, adré áma ga kòdhya. Dhya ángùdhi adrélépi áma ga dhi, adré dhya áma amùlepi dhi ni ga kòdhya.»

Mónnyá nyadhi-na-drì-mudrí-drì-rì dhi ki agòma

¹⁷ Amvolásà dhi, mónnyá nyadhi-na-drì-mudrí-drì-rì nda ì dré agòzo arí be Yésu vélé, tàá dhi: «Mírì, ndìndì tirí kònzì ì adré tà mà dré adrélé tàle àyi dri ámi rú sè dhi ki 'o, adrézó àyi ki bha àma zàle.» ¹⁸ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Má nò Sàtánà adhéjà'a bhù lésè ngóro bhù lagulagu tíni. ¹⁹ Mì yi rè ká! Má fè rìnyí àmi dré kítswázó nì ki ató dápáyà íbe, ìndì kítswázó àmi ki kàribhá, Sàtánà ni rìnyí wáyì dhi ni lavú. Di tà àlo kítswá gòle àmi ki 'o kònzì ko. ²⁰ Di, tágba dré adrézó kònnì dhi, mì kòlénzè tirí kònzì ì dré adrélé àyi ki bha àmi zàle dhi sè ko. Be ró dhi, mì kàdré àmìkya lenzélé Gìká dré àmi ki rú tisìle bhù na dhi sè.»

*Yésu fè àwoyà Giká dré
(A kònò kpà Mátáyò 11:25-27; 13:16-17)*

²¹ Lókyá nda sè dhi, Yésu gàlepi Tírí Lólo ni arí sè bǐ dhi dré tazoá dhi: «Á! Tátá, Mírì bhù kya bvò be ni, má adré àwoyà ta mí dré, mí dré tà kòdhi ki zùle tògyabhá i dré ìndì mónnyá tà nibhá i dré gò, tà nda ki tadházó ànzimvá i dré dhi sè. Ayíya, Tátá, tàko ko, tà mí dré 'òle nda tá dóro mí mìlèsè.

²² Ama Atá tayí tà títi dhi i má drígá dre. Dhya àlo nǐlepi Giká ni Mvágó àdhi 'i ya dhi yókódhó, ngbà 'í Giká Atá nǐ nì. Dhya àlo nǐlepi Giká Atá àdhi 'i ya dhi kpà yókódhó. Ngbà 'í akódhi ni Mvágó nǐ nì, ìndì dhya Mvágó nda dré adrézó áyi Atá ni le tadhálé àyi dré dhi i nǐ àyi.»

²³ Gò Yésu dré áyi alázó tàá ngbà 'í áyi lebebhá i dré dhi: «Kólénzé àmi adrébhá tà mì dré adrélé nòle dhi ki no ni i dré! ²⁴ Angyá ko, má adré tàá àmi dré dhi: Pròfétà bǐ dhi i ópí bǐ dhi íbe dhi i lè tá tà mì dré adrélé nòle dhi ki nòle tò gò, ì dré àyikya nòzoá ko. Ì lè tá kpà tà mì dré adrélé yìle dhi ki yìle tò gò, ì dré àyikya yìzoá ko.»

Pídhigó Sàmàríyà agó dóro dhi ni tà dri dhi

²⁵ Amvolásà dhi, dhya àlo Mósè ni tátátrí kúlí nǐlepi dóro lavulé dhi dré alizo tà kònìdhi ni lizí Yésu tí, kitswázó akódhi ni tabhì: «Tadhálépi, lè má kò'o àdho tà kòdhya kitswázó lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú dhi?» ²⁶ Yésu logó drá dhi: «Mósè ni tátátrí kúlí adré tàá ngíni? Mí adré tátátrí kúlí nda ni na ngíni?» ²⁷ Di tátátrí kúlí tadhálépi nda logó dhi: «Lè mí kàdré Mírì ámi

Gìká ni le ámi togó sè wáyi, ámi lídrì sè wáyi, ámi rĩnyí sè wáyi, ìndì ámi tà kisùkisù sè wáyi. Lè kpà mí kàdré ámi àzya ni le ngóró mí dré adrélé ámi tàndì ni le dhi tíni.»* ²⁸ Yésu gò tàá drá dhi: «Mí logó kyá. Mí kò'o kònìni dhi, mí ni lídrì nda ni kisú.» ²⁹ Dì, tátrítrí kúlí tadhálépi nda lè tá ína áyi bhàle adrélé gyǎgya gò, dré lizízóá Yésu tí dhi: «Áma àzya nda ína àdhi 'i?»

³⁰ Yésu gò logóá dhi: «Kitú àlo dhi, agó àlo dhi adré tá sìle Yèrúsalmà lésè lile Yèríkò na gò, dré tsàzo file trú kùgubhá i kòfalé. Ì dré akódhi ni ngá wáyi dhi kì topázó, akódhi ni bhwàzo gò, tayízóá ànyíanyi dràdrà mǐle. ³¹ Kòwànà àlo dhi adré tá kpà asilé láti nda 'àsè bágí ro. Kònò agó nda dre dhi, dré ína ngá kizo làgàsà gò lizo. ³² Bvóá dhi, agó àlo Léví ni sùrú lésè dhi dré kpà atsázó agó nda ni no gò, dré kpà ngá kizo làgàsà gò lizo.

³³ Dì, Sàmàríyà agó àlo dhi adré tá kpà asilé láti nda 'àsè gò, dré atsázó àrà nda 'á. Kònò agó nda dre dhi, dré ína kizà dòzo áyi togó na akódhi ni tà sè. ³⁴ Dré áyi kisízó ànyi akódhi làga, dò kì da vínò be akódhi ni làzì i mi gò, làzì nda kì lambézó. Dré akódhi ni dòzo bhàle áyi tàndì ni púndà dri, lizo ába tsàle kùmú kì dzó na gò, akódhi ni limvùzo kònàle. ³⁵ Kitú bvóá dhi sè dhi, dré làfa lò'wa rì dhi kì adózó fèle dzó nda ni líyí dré, tàzoá dhi: «Mí kòlikí agó kònìdhi dóro. Làfa ángopí ya mí dré dra kizálé làfa kòndi dri

* **10:27** 10:27 A kònò Dùtèrònómè 6:5; Lèvífikè 19:18.

akódhi ni tà sè dhi, má ni mána logóá mí dré, má dré dra agòrà'a kònwásè dhi 'á.»

³⁶ Gò Yésu dré tátrítrí kúlí tadhálépi nda ni lizízó tàzoá dhi: «Mí mìlésè dhi, dhya na nda i kòfalé dhi, dhya ángùdhi atsá ína agó filepi trú kùgubhá i kòfalé nda ni arúpi ró nì?» ³⁷ Dì tátrítrí kúlí tadhálépi nda logó dhi: «Dhya akódhi ni kizà bhàlepi dhi 'i.» Dì Yésu tà drá dhi: «Mí lì, mí kàdréro kókpà 'òá kònìni.»

Yésu tsa Màrátà i bhàna Màrìyà be

³⁸ Yésu ì dré tá adrérà'a lile lebèbhá ni ìbe láti 'àsè dhi 'á dhi, ì dré tsazo bhà àlo na gò, tòkó àlo rú be Màrátà dhi dré akódhi ni ka'izo dòle dóro í bhàna. ³⁹ Mírì kòfì dzó nda na dre dhi, tòkó nda ni amvúpi rú be Màrìyà dhi dré lirízó akódhi ni pá làga, adrélé akódhi ni kúlí yi. ⁴⁰ Dì, Màrátà adré tá ína landúlé àzì wáyì dré adrélé 'òle mányàngá tà sè dhi i sè. Dré áyi kisízó ànyi Yésu làga tàá drá dhi: «Mírì, áma amvúpi dré áma tayílé adrélé àzì wáyì dhi ki 'o kalóma ni, tà nda tà tàko 'i mí mìlésè? Mí kòtà dì drá dhi, kàlì drígá bha má vélé wà.» ⁴¹ Dì, Mírì logó drá dhi: «Màrátà, Màrátà, mí adré mína ámi togó bha lanzìle, adrézó kpà bhàá kuru tà bí dhi i sè. ⁴² Dì, tà kitswálépi à kò'o dhi ngbà 'í àlo kwákwá. Màrìyà kipè ína tà dóro lavúlé dhi kòdhya. A kitswá kpà tà nda ni tingá vélásà bwà ko.»

11

*Yésu tadhá tà zìma Giká tí dhi ni tà
(A kònò kpà Màtáyò 6:9-13; 7:7-11)*

¹ Kítú àlo dhi, Yésu adré tá tà zi Gìká tí àrà àlo dhi na. Kòzi tà akílè dre dhi, akódhi ni lebèbhá ki àlo dré tàzoá drá dhi: «Mírì, mí kòtadhá àma dré tà zìma Gìká tí dhi, ngóró Yòwánì dré tadhálé áyi lebèbhá i dré dhi tìni.» ² Di Yésu tà àyi dré dhi: «Mì dré adrérà'a tà zi Gìká tí dhi 'á dhi, mì kàdré tàá dhi:

«Ama ki Atá, lè móndyá wáyi dhi ì kònì dhi, mì Gìká lólo 'i dhi be.

Àmi Opì kàtsá móndyá wáyi i kòfalé wà.

³ Mí káfè àma dré mápà kitswálépi àma sè kítú àlo àlo títí i sè dhi wà.

⁴ Mí kòtrì àma ki tàkonzì i.

Tàko ko, àma ki tàndì mà adré kpà móndyá wáyi adrébhá tàkonzì 'o àma rú dhi kya ki tri.

Mí kòtayí àma tà dré tabhìle, àma ki 'òzo dhèle tàkonzì na dhi ko.»»

⁵ Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Àruka ni, dhya àlo àmi kòfalé dhi ni kitswá lile áyi arúpi véna ngátsi kítógá sè, tàá drá dhi: «Ama arúpi, mí afè má dré mápà na. ⁶ Angyá ko, àma arúpi àlo dhi alì làwú làvo lésè atsálé má vélé. Di, ma ngá àlo má dré kitswálé fèle drá dhi àko.» ⁷ Di akódhi ni arúpi dzó nda lé dhi ni go logóá drá dhi: «Mí lagù ma ko. Má asé dzóti dre. Àma áma ànzi íbe dhi, mà ayí dre. Má kitswá ngàle ngá fe mí dré bwà ko.»

⁸ Di, má adré mána tàá àmi dré dhi: Gba dhya dzó nda lé nda kàdré ngàle ngá fe akódhi dré, dré adrélé áyi arúpi 'i dhi sè ko yà dhi, a ni nga ngá títí dré adrélé lèle dhi ki fe drá, dré adrélé zìá landè àko ró dhi sè.

⁹ Má adré di tàá àmi dré dhi: Mì kàdré tà zi Gìká tí gò, kò'oró tà nda àmi dré. Mì kàdré

ngá nda gò, mì kòkisúró. Mì kàdré dzóti ga gò, à kònzìró àmì dré. ¹⁰ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi tà zi Gìká tí dhi adré kisúá. Dhya adrélépi ngá nda dhi adré kisúá. Dhya adrélépi dzóti ga dhi dré dhi, à adré kpà nziá.

¹¹ Àmì ànzi kì atá ro nì ì, àmì kì mvá kàdré kosalá zi àmì tí dhi, mì nì tsì nì fe drá kòdhya? ¹² Kó ngalè, àmì kì mvá kàdré tà'ú bhú zi àmì tí dhi, mì nì tsì dápáyà fe drá kòdhya? ¹³ Di àmì móndí kònzi ró nì ì, mì kònì adrélé ngá dóro fe àmì kì ànzimvá ì dré dhi be dhi, àmì kì Atá bhù na dhi nì Tirí Lólo fe dhya adrébhá zìá í tí dhi ì dré tà tàndì ró!»

Yésu nì tà, tirí kònzi kì kàdrì àdhya be dhi

(A kònò kpà Màtáyò 12:22-30; Márokò 3:22-27)

¹⁴ Kítú àlo dhi, Yésu adré tá tirí kònzi dro agó àlo ábhábhá ro dhi lésè. Tirí kònzi nda kòpfò lásà dre dhi, ábhábhá nda dré kidhózó adrélé kúlí ta gò, móndí zyandre kònale dhi kì línдрí dré gàzo bhwäbhwa. ¹⁵ Di, àyi kì àrukabhá ì dré àyikya tàzoá dhi: «Dhya kòdhi adré tirí kònzi kì dro topfòle móndí ì lésè, Bèlèzèbùlè, tirí kònzi kì kàdrì nì rìnyí sè.» ¹⁶ Ayi kì àruka ì adré tá akódhi nì le tabhìle gò, ì dré akódhi nì ti lizízó, kò'oró tà àlo línдрíga ró angalépi Gìká vélésè dhi.

¹⁷ Di, Yésu dré ína tà ì dré adrélé kisùle nda nì nìzo kyá gò, tàzoá àyi dré dhi: «Òpì ángùdhi móndyá zàlá dhi ì dré adrézó ru lanzí àyi kòfalésè dhi, òpì nda nì tà nì akí títi. Dzó ángùdhi móndyá lá dhi ì dré adrézó ru lanzí àyi kòfalésè dhi, dzó nda nì arí nyinyi. ¹⁸ Kókpà kòdhi tíni, móndyá Sàtánà nì rìnyí zàle dhi ì

kàdré ru lanzí àyi kòfalésè dhi, akódhi ni òpì ni kitswá áyi totó ngíningíni ró? Má adré tà kòdhi ni ta, mì dré adrélé taa dhi, má adré tirí kònzì kì dro Bèlèzèbúlè ni rinyí sè dhi sè. ¹⁹ Má kàdré mána tirí kònzì kì dro Bèlèzèbúlè ni rinyí sè dhi, àmi kì lebèbhá ì adré di àyi kì dro àdhi ni rinyí sè? Di ásà dhi, àyi nda kì tà mì dré adrélé tàle nda kì bvó ta àyi. ²⁰ Di, má kàdré mána tirí kònzì kì dro Giká ni tàndi ni rinyí sè dhi, kòdhi adré tadhá dhi, Giká ni Opì atsá àmi kòfalé dre káyà dhi.

²¹ Agó kòmbá àlo àdzú ngá íbe bǐ dhi kàdré áyi dzó líkí dhi, akódhi ni ngá tíí dhi ì líná. ²² Di, dhya àzya rinyi ró akódhi ni lavúlèpi dhi kàtsá àdzú bhu akódhi be gò, lavúzóá dhi, dhya nda ni akódhi ni àdzú ngá dré áyi togó bhàzo driá dhi kì tingá, akódhi ni ngá tíí dhi kì topázó lanzílé.

²³ Dhya ángùdhi adrélèpi tùmání má be ko dhi, adré ína ru pfu má be. Dhya adrélèpi móndí kì kímó tùmání má be ko dhi, adré ína àyi kì lapé.»

*Tirí kònzì ni agòma file móndí léna dhi
(A kònò kpà Mátáyò 12:43-45)*

²⁴ Yésu gò taa dhi: «Tirí kònzì àlo dhi kòpfò dhya àlo lésè dhi, adré anyalé àrà fà ro dhi ì 'ásè, àrà í dré kitswázó lovólé lána dhi ni ndabe. Di, kòkitswá kisúá bwà ko dhi, adré taa dhi: <Má ni go file áma dzó má dré apfòzo lásà dhi na.>

²⁵ Kògò tsàle dre dhi, adré kisúá dhi, à awá dzó nda ni 'alé, ngá lána dhi kì tobhàzo kpàkpa dre.

²⁶ Di adré lìle tirí kònzì áyi lavúbhá nzi-dri-rì dhi kì nda lizo àyi íbe gò, ì dré adrézó tifilé adrélé

dhya nda léna. Di dhya nda ni tà kùdù ro dhi véle kònzì wáláká ni ni lavú.»

Kólénzé móndyá adrèbhá Gìká ni kúlí ka'ì 'òle dhi ì dré

²⁷ Yésu dré tá adrèrà'a tà nda ki ta dhi 'á dhi, tòkó àlo móndí zyandre ì kòfalé dhi dré kúlí yòzo tàzoá drá dhi: «Kólénzé tòkó ámi todólépi í léna gò, bà fèzo mí dré ndròle dhi dré!» ²⁸ Di, Yésu logó dhi: «Lavulé dhi, kólénzé ína móndyá adrèbhá Gìká ni kúlí yi gò, ì dré adrézó ka'íá 'òle dhi ì dré!»

*Tà tadhále pròfètà Yónà ni tà rú dhi
(A kònò kpà Mátáyò 12:38-42)*

²⁹ Móndí zyandre lavulé dhi ì dré tá adrèrà'a ru kimó Yésu làga dhi 'á dhi, akódhi dré ngàzo tàá dhi: «Móndyá ándrò kòni ì kònzì. Ì adrè àyikya tà líndrìga ró dhi ni nda nòle. Di, à kitswá tà àzya líndrìga ró dhi ni 'o àyi dré nòle dhi ko, kàdré ngbà 'í pròfètà Yónà àdhya 'i ko dhi. ³⁰ Tàko ko, ngóro Gìká dré tá àyi tà tadhále Yónà rú Nínìvèbhá ì dré dhi tìni dhi, a ni kókpà àyi tà tadhá Móndí ni Mvá rú móndyá ándrò ni ì dré. ³¹ Kítú dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, ópí kàdrì tòko ró bvò tàbhu na dhi drìle dhi ni nga tà bha móndyá ándrò ni ì dri. Tàko ko, ópí nda angá tá ína làwú làvo lèsè alìle ópí Sòlòmónò ni tògyakúlí yi 'í. Di mì nò rè ká! Dhya kàdrì Sòlòmónò nda ni lavulépi dhi be kònwàrè! ³² Kòdhi íbe dhi, kítú dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, Nínìvèbhá ki nga tà bha móndyá ándrò ni ì dri. Tàko ko, Nínìvèbhá nda ì dré tá tà Yónà dré longolé àyi dré dhi ni

yìzo dhi, ì ladzá tá àyikya àyi ki togó 'í. Dì mì nò rè ká! Dhya kàdrì Yónà nda ni lavúlèpi dhi be kònwàrè!»

*Tà tadhále tálà ni tà rú dhi
(A kònò kpà Mátáyò 5:15; 6:22-23)*

³³ «À dhì gà tálà bhàle àrà lùzu ró dhi na yà, kó ngalè lìdrí zàna yà dhi ko na. Be ró dhi, à adré dhíà bhàle zá kuru mísá drìna, kitswálé mónnyá tíí adrébhá afilé dzó lé dhi ì kàdréro ngádra no be dhi bvó.

³⁴ Àmì mì, tálà adrélépi ngádra fe ámì rúbhá dré dhi 'i. Àmì mì kàdré dóro dhi, ámì rúbhá wáyi dhi ngádra 'á. Dì, ámì mì kàdré ína drà ro dhi, ámì rúbhá wáyi dhi tínímvá na. ³⁵ Mí kònò òró dóro, ngádra mí léna dhi kàdréro tínímvá ro ko. ³⁶ Dì ásà dhi, ámì rúbhá wáyi dhi kàdré ngádra 'á gò, rúbhá nda ni kígá àlo dhi dré adrézó tínímvá na ko dhi, ámì rúbhá nda ni adré rùkù ngádra kító na, ngóro tálà ni ngádra dré adrélé ngá kazá mí dré dhi tíni.»

Yésu tà tà Fàrisáyò ì rú tatrítrí kúlí tadhábhá íbe

(A kònò kpà Mátáyò 23:1-36; Márokò 12:38-40)

³⁷ Yésu kòtà tà nda ì akílé dre dhi, Fàrisáyò àlo dhi dré akódhi ni zìzo ngá nya í bhàna. Yésu dré òró fíle dzó nda na gò, lírìlé mísá làga.

³⁸ Dì, Fàrisáyò nda dré ína nòzoá dhi, Yésu dzì drígá drìdrì ngá nyàma kandrà ko gò, líndrí ni dré gàzo tà nda sè. ³⁹ Gò Mírì dré tàzoá drá dhi: «Àmì Fàrisáyò ro ni ì, mì adré àmíkya kópò ki rúbhá dzi sàni kya íbe gò, àmì léna dhi, mì dré

adrézó gàle ngá lovó sè bǐ, ìndì tà kònzi sè bǐ.
 40 Àmi mǒndí azaaza ró dhi 'i! Gǐká ngá kǐ rúbhá ledélépi dhi, ledé kókpà ngá kǐ 'alé ko? 41 Dì mì kòfè ngá àmi kǐ kópò na ìndì àmi kǐ sǎnì na dhi ì lemerèbhá ì dré gò, ngá títi dhi ì kàtsáró ndí àko àmi dré.

42 Àmi Fàrìsáyò ro ni ì, kizà àmi kǐ ngá 'i! Mì adré ngá nzǐ tsàtsà títi mì dré adréle lokólé àmi kǐ amvú na, lanzílé 'a be mudrí dhi kǐ àlo fe Gǐká dré: ndìndì àmi kǐ ménètè, àmi kǐ rúwè, tsàle ngábí twátwa mì dré adréle kidhílé dhi íbe.* Dì, mì adré àmikya tà gyǎgya 'òma ìndì Gǐká ni lèma dhi kǐ tà tivì. Adré tá lèá dhi, mì kàdré tà nda kòdhi kǐ 'o, ngá fèma Gǐká dré dhi ni tivì àko ró.

43 Àmi Fàrìsáyò ro ni ì, kizà àmi kǐ ngá 'i! Mì adré lèá lírìlé àrà lindrì àdhya lísàmbò dzó ì 'ásè dhi ì 'ásè. Mì adré kpà lèá dhi, à kàdré mòdo fe àmi dré lindrì sè ngá lagírà ì 'ásè.

44 Kizà àmi kǐ ngá 'i! Àmi ngóró mógó rabhá akílé gò, adrézó tatsílé dríásà ni àko ró dhi ì tíni.»

45 Gò tátrítrí kúlí tadhábhá kǐ àlo dré tazoá Yésu dré dhi: «Tadhálepí, mí kàdré tà kòdhi kǐ ta dhi, mí adré kókpà àma kǐ lodhá.»

46 Dì Yésu logó dhi: «Àmi tátrítrí kúlí tadhábhá ro ni ì, kizà kókpà àmi kǐ ngá 'i! Mì adré àmikya ngá lanzílanzǐ kítswalé dòle bwà ko dhi kǐ tobhá mǒndí ì dri gò, mì dré adrézó ndìndì drígámbíli so àyi kǐ ledézó dhi ko.

* **11:42** 11:42 «Ménètè» ìndì «rúwè» kòni ì, ngábí tàdzi be dóro adréle kidhílé dhi 'i. A kònò Lèvítíkè 27:30; Dùtèrònómè 14:22

⁴⁷ Kizà àmi ki ngá 'i! Mì adré mógó ki tobhà pròfétà i dré, tágba àmi ki tábhí ì dré àyi ki tupfúzó todràle àyi dhi. ⁴⁸ Asà dhi, mì adré àmikya tadhá dhi, mì ka'í tà àmi ki tábhí ì dré tá 'òle nda i. Tàko ko, ì tupfú tá àyikya pròfétà nda i gò, mì dré àmikya adrézó àyi ki mógó ki tobhà. ⁴⁹ Tà nda sè dhi, Gìká tà tá àyi tògyá sè dhi: <Má ni pròfétà ki tibhù àpóstolò íbe lile àyi véna. Di, ì ni àyi ki àruka ki tupfú todràle, adrézó àruka ni ki mǐ pfo.> ⁵⁰ Di ásà dhi, Gìká ni pròfétà títi kidhólé tupfúlé todràle bvò bhǎrà lésè atsálé ándrò dhi ki kàrí ni tà zi mónnyá ándrò ni i tí, ⁵¹ kidhólé Abélè ni kàrí rú, atsálé Zàkàríyà pfùle dràle àlètàrì i kòfalé àrà lólo be dhi ni kàrí rú. Ayíya, má adré tàà àmi dré dhi: Gìká ni àyi títi nda ki kàrí ni tà zi mónnyá ándrò ni i tí.

⁵² Ami tatrítrí kúlí tadhábhá ro ni i, kizà àmi ki ngá 'i! Mì kíkí láti adrézó Gìká ni tà ni dhi dre. Ami ki tàndi, mì fi láti nda 'ásè ko gò, mì dré kpà mónnyá adrèbhá tá lèà file dhi ki logázó.»

⁵³ Yésu kòtayí àrà nda dre dhi, Fàrisáyò nda i tatrítrí kúlí tadhábhá nda íbe dhi ì dré ngàzo adrélé ligílé akódhi be rinyí sè, adrézó akódhi ni lizí tà bí dhi i sè, ⁵⁴ kitswázó akódhi ni 'o la'ìle kúlí dré tá adrélé tàle dhi i sílé dhi bvò.

12

*Yésu kodzó àyi lebèbhá i tà twátwa i sè
(A kònò kpà Mátáyò 10:26-33)*

¹ Lókyá nda sè dhi, móndí lizólizo lavúlé dhi ì kimó tá ru, tsàle ì dré adrérà'a àyi ki pá ató àyi kòfalésè dhi 'á. Gò Yésu dré zyà kidhózó tà

ta áyi lebèbhá i dré, tàzoá dhi: «Mì kàdré àmi ki líkí tàkú Fàrısáyò kya ni tà sè. Tàkú nda àyi ki túrúpfú tà 'i. ² Tà bàti ró dhi, à ni tà títi lùzu ró dhi ki tadhá ngádra 'á. A ni kpà tà títi zùle zùzù dhi ki 'o apfòle móndí i dré nìle dóro. ³ Di ásà dhi, tà mì dré tàle tínímvá na dhi i, à ni yǎ ngádra 'á. Tà mì dré tàle àmi ki àzya bína kòyàyà sè dzó ki 'a kǎle dhi i 'ásè dhi i, à ni longóá dzódri i lésè.

⁴ Ama arúpi i, má adrè tàá àmi dré dhi: Mì kòro dhya adrèbhá móndí ki rúbhá ki tupfú todràle gò, i dré kitswázó tà àzya 'o bwà ko dhi i ko. ⁵ Má ni dhya kitswálépi mì dré ròle dhi ni tadhá àmi dré: Mì kàdré Gǐká, móndí ki rúbhá ki tupfuma àmvolésè, adrélépi rǐnyí íbe kitswázó àyi ki bhe líferò na dhi ni ro kòdhya. Ayíya, má adrè tàá àmi dré dhi: Mì kàdré akódhi nda ni ro kòdhya.

⁶ A adrè zakó tsì kǐtsìkírínýà nzi dhi ki lagí làfa lò'wa nǐ rǐ dhi i sè? Di tágba dré adrézó kònini dhi, Gǐká adrè àyi nda ki àlo ni tà tivì ko. ⁷ Kàdré di àmi ki tà sè dhi, akódhi nà ndìndì àmi ki drǐbhí i títi nàna. Di mì kòro ngá ko. Àmi ki tà lavú kǐtsìkírínýà zyandre dhi kya byá!

⁸ Má adrè tàá àmi dré dhi: Dhya ángùdhi adrélépi tàá móndí i kandrà dhi í ka'í ma dre dhi, Móndí ni Mvá ni kókpà tàá Gǐká ni ángéló i kandrà dhi, í ka'í akódhi nda dre. ⁹ Di, dhya ángùdhi adrélépi ína áma ga móndí i kandrà dhi, má ni kókpà akódhi nda ni ga Gǐká ni ángéló i kandrà. ¹⁰ Dhya ángùdhi adrélépi kúlí kònzi ta Móndí ni Mvá rú dhi, Gǐká ni akódhi nda ni tàkonzì tri. Di, dhya adrélépi ína làdhá dha Tírí

Lólo rú dhi, à kitswá akódhi nda ni tàkonzì tri ko.

¹¹ A kàdré àmi ki dri tàbvó tàle lèsámò dzó ki kàdrì i kandrásè, ópí i kandrásè ìndì mómí kàdrì i kandrásè dhi, mì kòbhà àmi ki togó adréle lanzile tà mì dré dra tàle àmi rúsè yà, kó ngalè mì ni tà nda ni ta ngíni ya dhi dri dhi ko. ¹² Angyá ko, Tírí Lólo ni tà mì dré kitswálé tàle dhi ni tadhá àmi dré gbă lókyá nda sè dhi nì.»

Pídhigó ngá líyí azaaza ró dhi ni tà dri dhi

¹³ Gò dhya àlo mómíyá zyandre nda i kòfalé dhi dré tàzoá Yésu dré dhi: «Tadhálépi, mí kòtà áma adrúpi dré dhi, kòlanzí ngá àma ki atá dré tayílé dhi i àma dré túmání í be.» ¹⁴ Di, Yésu logó drá dhi: «Arúpi, àdhi bhà ma adréle tà àmi kòfalé dhi ki bvó lanzí dhi nì?» ¹⁵ Gò tàá mómíyá títi dhi i dré dhi: «Mì kònò dóro, mì kàdréro àmi ki líkí ngá lovó kára be títi dhi ki tà sè. Angyá ko, dhyá ki lídrì adré ina áyi totó dhyá ki ngá i dri ko, gba à kàdré ngá íbe zyandre ró yà dhi.»

¹⁶ Gò dré pídhigó kònìdhi ni pìzo àyi dré, tàzoá dhi: «Ngá líyí àlo dhi ni amvú ka tá lànýá dóro. ¹⁷ Di akódhi dré ngàzo adréle kisùá í léna dhi: <Má ni 'òá ngíni? Àrà má dré adrézó áma lànýá bha líkílé dhi kitswá ko.> ¹⁸ Gò tàá dhi: <Má ni 'òá kònìni: Má ni áma kòbhó ki awú, àruka ni kàdrì àyi ki lavúbhá dhi ki sìzo gò, áma lànýá wáyi bhàzo líkílé lána, áma ngá àruka íbe. ¹⁹ Di má ni go tàá má léna dhi: Ma ngá dóro má dré lokólé dhi íbe bí. Ngá nda ki kitswá áma ledé kóná bí. Nyànomvá dhi, má ni rè lovó, adréle ngá nya, adrézó ngá mvu, adrézó lenzélé.> ²⁰ Di,

Gìká gò ína tàá drá dhi: «Mì móndí azaaza 'ì! Àndrò, ngátsi kònìdhi sè dhi, à ni ámi lídrì tingá. Dì ngá mí dré lokólé mí dré dhi kí go adrélé àdhi dré?»»

²¹ Yésu gò tàá dhi: «Tà nda ni adré kókpà kònìni dhya ángùdhi adrélépi ngá lokó áyi tàndi dré gò, adrézó lemerè ro Gìká véna dhi dré.»

Dhyá kí togó bhàma lanzìle ko dhi

(A kònò kpà Mátáyò 6:25-34)

²² Gò Yésu dré tàzoá áyi lebèbhá i dré dhi: «Tà nda sè dhi, má adré tàá ámi dré dhi: Mì kòbhà àmi kí togó adrélé lanzìle àmi kí lídrì ni tà sè ko, ngalè mì ni dra àdho ngá nya ya dhi. Mì kòbhà kpà àmi kí togó adrélé lanzìle àmi kí rúbhá ni tà sè ko, ngalè mì ni dra àdho asó àmi rú ya dhi.

²³ Tàko ko, àmi kí lídrì lavú manyàngá byá. Àmi kí rúbhá lavú kpà kítá byá. ²⁴ Mì nò rè àrí i ká. Ì kidhí ngá ko na. Ì akónà kpà ngá ko na. Àyi kúkú àko, ìndì kòbhó àko. Dì, Gìká adré ína ngá fe àyi dré tèle. Dì àmi kí tà lavú tsí àrí kya ko?

²⁵ Àmi kòfalé dhi, àdhi ni kitswá áyi lídrì ni lókyá ni drì timbà tsà, dré adrélé áyi togó bha lanzìle dhi sè bwà dhi nì? ²⁶ Dì mì kòkitswá tà mvá tsà kòdhi ni 'o bwà ko dhi, mì adré dì àmi kí togó bha adrélé lanzìle tà àruka i sè àdho tà sè?

²⁷ Mì nò rè ngalè pfò mbì na dhi ì adré topfòle ngíni ya dhi ká. Ì 'o àzí ko na. Ì ledé kpà kítá ko na. Dì, má adré mána tàá àmi dré dhi: Ndìndì ópí Sòlòmónò rúku ni íbe tíí dhi asó tá kítá aveave pfò nda kí àlo àdhya tíni dhi ko. ²⁸ Gìká kàdré kó mbì adrélépi àndrò kònwa gò, kídru dra bhèzoá àtsí na dhi kí tosó kònìni be dhi, a ni dì vélé àmi

ki tosó dóro àyi ki lavú ngíni? Ami àmikya móndí tà ka'ika'i íbe tsà dhi 'i! ²⁹ Mì kòbhà àmi ki togó adrélé lanzìle, adrézó ndàá nìle ngalè mì ni dra àdho ngá nya ya, kó ngalè mì ni dra àdho ngá mvu ya dhi ko. ³⁰ Tàko ko, pàgánò títi bvò kòndi àdhya ì adré àyikya ngá nda ki nda kòdhya landè àko ró. Ami ki Atá nì kpà tàle dhi, àmi lovó íbe ngá nda ki kisúzó dhi be. ³¹ Di, mì kàdré àmikya Gíká ni Opì nda kòdhya gò, akódhi kòtimbàró kpà ngá nda ì àmi dré.

*Ngá làgí be kàdrì dhi ki lokoma bhù na dhi
(A kònò kpà Mátáyò 6:19-21)*

³² Ami pãri mvá pabhá má làgàsè ni ì, mì kòro ngá ko. Tàko ko, àmi ki Atá mìlésè dhi dóro áyi Opì fèzo àmi dré. ³³ Di mì kòlagí àmi ki ngá, làfa ni ni fèzo lemerèbhá ì dré. Mì kòledé àmi dré tsungà kitswábhá akùle bwà ko dhi ì. Mì kòlokó àmi dré ngá làgí be kàdrì, kitswábhá akílé bwà ko dhi ì bhù na. Kònàle dhi, kùgú fì gà ko na. Órò sǐ kpà gà ngá ko na. ³⁴ Tàko ko, àrà ángùdhi àmi ki ngá làgí be kàdrì dhi dré adrézó lána dhi na dhi, àmi ki togó ni adré kókpà kònàle.»

Màrábà adrèbhá tàmgà dri dhi ì

³⁵ «Mì kàdré gànzi ró, adrélé àmi ki káfà 'ìle àmi ki kípíle 'á dhi íbe, ìndì àmi ki tálà dhìle adrélé kòle dhi íbe. ³⁶ Mì kàdré ngóro màrábà adrèbhá àyi ki mìrì ni letè anzirà'a gwányá làmó àdhya lésè, kònì dra atsá dzóti ga dhi, ì kònzìró akódhi dré be dhi ì tìni. ³⁷ Kólénzé ni adré màrábà àyi ki mìrì dré dra atsázó àyi ki kisú adrérà'a tàmgà dri dhi ì dré! Má adré tà bàti

ta àmi dré: Akódhi ni kítá àzì àdhyà ni asó í rú, àyi ki 'òzo lirílé mísá làgàsè gò, ngá fèzo àyi dré nyàlè. ³⁸ Kólénzé ni adré àyi dré, àyi ki mírì kòkisú àyi adrérà'a tàmiḡa dri, gba kàtsá ngátsi kítógá sè yà, kó ngalè ngátsi kítógá àmvolésè yà dhi!

³⁹ Di, lè mì kònì tà kònìdhi dóro: Dzó líyí kònì tá lókyá àngùdhi kùgú dré kitswázó atsálé dhi be dhi, kònò kitswá tá akódhi ni tayí áyi dzóti ḡo ko. ⁴⁰ Di àmi ró dhi, mì kàdré kókpà gánzi ró. Tàko ko, Móndí ni Mv́a ni atsá sáà mì dré adrélé kisùle ko dhi sè.»

*Màràbà tògya ró mírì ni dré kitswálé ka'ile dhi
(A kònò kpà Mátáyò 24:45-51)*

⁴¹ Gò Pétèró dré akódhi ni lizízó tàzoá dhi: «Mírì, mí adré ngbà 'í kúlí alaala kòdhi ni ta àma dré àma páti? Kó ngalè, mí adré tàà móndyá títi i dré?»

⁴² Di Mírì logó dhi: «Màràbà tògya ró mírì ni dré kitswálé ka'ile dhi, àdhi 'i? Akódhi nda, dhya mírì ni dré dra bhàlè áyi màràbà àruka i drìle, kitswálé mánýàngá fe àyi dré nyàlè lókyá kitswálépi dhi sè dhi 'i. ⁴³ Màràbà nda ni mírì kàtsá akódhi ni kisú adrérà'a 'òá kònìni dhi, kólénzé ni adré akódhi dré! ⁴⁴ Má adré tà bàti ta àmi dré: Akódhi ni mírì ni akódhi ni bha adrélé áyi ngá títi dhi i drìle. ⁴⁵ Di, màràbà nda kàdré ína kisùà í léna dhi <Àma mírì adré ḡile agòma sè> gò, dré kidhózó adrélé màràbà àgo ró ìndì tòko ró dhi ki tswa, adrézó ngá nya, adrézó ngá mvu, adrézó kpà wá tsi dhi, ⁴⁶ akódhi ni mírì ni atsá kítú dré adrélé letèle ko dhi tú, ìndì sáà dré adrélé nìle ko dhi sè. Di a ni akódhi ni togá,

akódhi ni tà bhàzo adrélé túmání mónnyá Giká ni ka'ibhá ko dhi kya íbe.

⁴⁷ Màrábà ángùdhi adrélépi tà áyi mírì dré adrélé lèle dhi ki ni gò, adrézó tà nda ki 'o ko, adrézó kpà gànzi ró ko dhi, à ni akódhi nda ni bhwa vésè be bí. ⁴⁸ Dì, màrábà ángùdhi adrélépi tà nda ki ni ko gò, adrézó tà kitswábhá à kòbhwà akódhi ásà dhi ki 'o dhi, à ni akódhi nda ni bhwa vésè be tsà. Tàko ko, dhya ángùdhi tà bí dhi ki fèzo drá dhi tí dhi, à ni tà bí dhi ki zi kòdhya. Dhya ángùdhi tà bí dhi ki bhàzo dríga dhi tí dhi, à ni tà bí lavulé dhi ki zi kòdhya.»

*Yésu alì tà ru lanzízó dhi ni bha móndí i kòfalé
(A kònò kpà Màtáyò 10:34-36)*

⁴⁹ «Má alì kitswálé àtsí so bvò dri. Má lè tá dhi, àtsí nda kòko dre! ⁵⁰ Dì, adré lèá dhi, má kòdo rè zyà bàtisimò kizà àdhya. Áma togó adré kizà nya tò, tsàle lókyá tà nda dré dra ru 'òzo kitswálé títi dhi 'á. ⁵¹ Mì adré kisùá dhi, má alì bvò dri kitswálé tà kìdrìkìdri fe kòdhya? Kóko! Be ro dhi, má adré tàá àmì dré dhi: Má alì mána kitswálé tà ru lanzízó dhi ni bha móndí i kòfalé kòdhya! ⁵² Tàko ko, kidhólé nyànomvá dhi, móndí nzi dzó àlo na dhi ki ru lanzí àyi kòfalésè: na dhi ki àyi ki alá rì dhi i rú, ìndì rì dhi ki àyi ki alá na dhi i rú. ⁵³ Ì ni ru lanzí: Atá ni áyi alá áyi mváagó rú, ìndì mváagó ni áyi alá áyi atá rú. Andre ni áyi alá áyi mvátòkó rú, ìndì mvátòkó ni áyi alá áyi andre rú. Adrá ni áyi alá áyi àdramvá rú, ìndì àdramvá ni áyi alá áyi àdrá rú.»

Lókyá nìma lanzílé dhi
(A kònò kpà Mátáyò 16:2-3)

⁵⁴ Yésu gò tàá móndyá zyandre nda ì dré dhi: «Mì kàdré ndùrùku no adrérà'a angalé kítú dré ndìrà lésè dhi, mì adré tàá dhi: <Gí ko, bhù nì dra dhi> gò, bhù nda dré dhìzo bàti. ⁵⁵ Lyá kàdré avilé tàbhu lésè dhi, mì adré tàá dhi <Kítú nì dra ka> gò, dré kàzo bàti. ⁵⁶ Ami túrúpúbhá 'i! Mì nì kó bvò kì làsú bhù mibhalé be dhi lanzílé dhi be dhi, mì kitswá ò àmìkya lókyá ándrò kòndì nì tà nì lanzílé bwà ko àdho tà sè?»

Mì lotó àmì kì tà tàbvó tàma kandrà
(A kònò kpà Mátáyò 5:25-26)

⁵⁷ «Mì kitswá adrélé tà kì kòfalé nì lanzílé, adrézó tà gyägya kipè 'òle dhi bwà ko àdho tà sè? ⁵⁸ Mì kàdré lile dhya adrélépi àmì asikì dhi be tàbvó tàrà na dhi, lè mí kòndà láti mì dré kitswázó ru yi akódhi be drìdrì mì dré tsàzo dhi kandrà. Mí kò'o kònìni ko dhi, akódhi nì àmì dri tàbvó tàlepi kandrà, tàbvó tàlepi nda dré àmì fèzo pòlìsì drìgá gò, akódhi nda dré àmì bhèzo bãdzó na. ⁵⁹ Má adré tàá mí dré dhi: Mí kitswá apfòle kònalésè ko, tsàle lókyá mí dré dra màri nda nì logózó akilé títi dhi 'á.»

13

Dhyá kì togó ladzama

¹ Lókyá nda sè dhi, móndí àruka ì dré alìzo Yésu vélé, móndí àruka Gàlílàyà lésè dhi kì tupfuma nì tà longó drá. Pílatò 'o tá àyi nda ì tupfúlé todràle, ì dré tá adrérà'a mòbòmà fe Gíká dré dhi 'á. ² Dì Yésu dré logózóá àyi dré dhi:

«Mì adré kisùá dhi, dhya Gàliláyà lésè nda ì 'o tá tàkonzì mónnyá àruka tíí Gàliláyà na dhi kya ki lavú, ì dré kizà nyàle todràzo làsú be kònìni dhi sè? ³ Kóko! Dì, má adré mána tàá àmi dré dhi: Mì kòladzá àmi ki togó ko dhi, mì ni kókpà todrà akílé tíí àyi nda ì tíni. ⁴ Kàdré ngalè dhya mudrí-drì-nzi-drì-na dzó mvumvù Sílòwámà àdhya dré tá arizó àyi dri àyi ki tupfú dhi ki tà sè dhi, mì adré kisùá dhi, àyi nda ì 'o tá tàkonzì mónnyá àruka tíí adrébhá Yèrúsalémà na dhi kya ki lavú? ⁵ Kóko! Dì, má adré mána tàá àmi dré dhi: Mì kòladzá àmi ki togó ko dhi, mì ni kókpà todrà akílé tíí àyi nda ì tíni.»

Pídhígó fìgì fa lò'wa 'àlepi ko dhi ni tà dri dhi

⁶ Yésu gò pídhígó kònìdhi ni pi àyi dré, tàzoá dhi: «Agó àlo dhi bhe tá fìgì fa áyi amvú vínò àdhya na. Bvóá dhi, dré lizo lò'wa nda sílá ká, di, dré kisúzóá ko. ⁷ Gò dré tàzoá amvú nda ni líkílèpi dré dhi: «Mí nò rè ká! Kóná na, má landú lò'wa nda kile fìgì fa kònìdhi sílé ká, di, má dré kisúzóá ko. Mí ga di akódhi. Adré bvò kíkí àngyá àdho tà sè?» ⁸ Dì, amvú líkílèpi nda gò logóá drá dhi: «Mírì, mí gò rè tayíá kóná kònìdhi sè ká. Má ni kìnì zálá dhi ni agá kúru gò, mbì ànwá dàzo dríá. ⁹ Aruka ni, a ni go lò'wa 'a kóná adrelèpi alile dhi sè. Dì, kò'a ko dhi, mí ni kitswá 'òá gàle.»»

Yésu tídrí tòkó àlo dhi sàbátù tú

¹⁰ Sàbátù àlo dhi, Yésu adré tá tà tadhá Yúdà ànzi ki lisàmbò dzó ki àlo na. ¹¹ Dì tòkó àlo tírì kònzì dré rúbhá ni ni 'òzo adrelé drà ro dhi tá kpà kònàle. Tírì nda 'o tá akódhi ni ànvò atrulé

vwàle kóná be mudrí-drì-nzi-drì-na gò, akódhi dré kitswázó áyi kidzì bwà ko. ¹² Di Yésu kònò tòkó nda dre dhi, dré akódhi ni azizó, tàzoá drá dhi: «Tòkó, à atrì mi ámi drà lésè dre!» ¹³ Dré drígá bhàzo akódhi dri gò, gbã kòdhwa, akódhi dré áyi kidzìzo gò kidhólé adrélé Gìká ni rú bha kùle.

¹⁴ Di, lisámbò dzó nda ni kàdrì ni togó dré aswázó Yésu rú, dré móndí tidrìlé sàbátù tú dhi sè. Gò dré tàzoá mónnyá zyandre kònàle dhi ì dré dhi: «Kìtú adrézó àzì 'o ásà dhi ì nzi-drì-àlo. Lè mì kàdré di alìle àmi ki 'o tidrìlé kítú nda ì sè, kítú sàbátù àdhya sè ko.» ¹⁵ Di, Mírì logó drá dhi: «Àmi túrúpúbhá 'i! Sàbátù tú dhi, àmi àlo àlo títi dhi ì, mì adré àmi ki tí 'i yà, kó ngalè àmi ki púnda 'i yà dhi ki atrì àrà ì dré adrézó ngá nya dhi lésè, adrézó àyi ki se lile yì mvu dhi ko? ¹⁶ Adré di tá leá ko, à kàtrì tòkó Abàramà ni zapi ró Sàtánà dré tá 'ile vwàle kóná be mudrí-drì-nzi-drì-na kònìdhi sàbátù tú dhi?» ¹⁷ Yésu kòtà tà nda dre dhi, akódhi ni kàribhá títi dhi ì adré tá vélé kanyò ro. Di, mónnyá zyandre títi dhi ì adré tá àyikya lenzélé, tà títi líndrìga ró dré tá adrélé 'òle dhi ki tà sè.

*Tà tadhále mùtáđì lò'wa ni tà rú dhi
(A kònò kpà Mátáyò 13:31-32; Márokò 4:30-32)*

¹⁸ Gò Yésu dré tàzoá dhi: «Gìká ni Opì sù ngóro àdho tíni? Má ni tà ni ni tadhá àdho ngá rú? ¹⁹ Opì nda sù ngóro mùtáđì lò'wa dhya àlo dré dòle rìle áyi amvú na dhi tíni. Lò'wa nda dré apfòzo mbàle atsálé fa tíni gò, àrì ì dré bhà sizo kólá ni ì drìna.»

*Tà tadhále tàkú nì tà rú dhi
(A kònò kpà Mátáyò 13:33)*

²⁰ Yésu gò tàá dhi: «Má nì kitswá Gĩká nì Opì nì tà tadhá àdho ngá rú? ²¹ Opì nda sù ngóró tàkú mvá tsà tòkó àlo dré adólé amulé fónδρο kàdrì dhi be gò, tàkú nda dré fónδρο nda nì 'òzo avólé tíí dhi tíni.»

*Fìma dzóti wàlepi ko dhi 'ásè dhi
(A kònò kpà Mátáyò 7:13-14, 21-23)*

²² Yésu dré tá adrérà'a lìle Yèrúsalmà na dhi 'á dhi, adré tá lavulé tà tadhábe bhàandre ì 'ásè ìndì bhà tsàtsà ì 'ásè. ²³ Gò móndí àruka ì dré akódhì nì lizizó tàzoá dhi: «Mìrì, móndyá dra lídrì kóná vèsè kólyá dhi nì kisúbhá dhi kì ngbà 'í adré tsà?» Dì Yésu logó àyi dré dhi: ²⁴ «Mì kàdré àmi kì rìnyí fe tíí fìzo Gĩká nì Opì na dzóti wàlepi ko dhi 'ásè. Tàko ko, má adré tàá àmi dré dhi: Móndí zyandre dhi kì láti nda kitswázó tá file lána ká. Dì, ì kitswá àyikya file bwà ko. ²⁵ Lókyá dzó líyí dré dra ngàzo dzóti asé dhi tú dhi, a nì àmi kì kì kivì na. Gò mì dré kidhózó adrélé dzóti ga, adrézó tàá dhi: <Mìrì, mí nzi àma dré dzóti wà!> Dì, a nì logóá àmi dré dhi: <Má nì àmi ko. Má nì ngalè mì angá ángolésè ya dhi ko.> ²⁶ Dì mì nì tàá dhi: <Mà nya tá ngá, ìndì mà mvu tá ngá tùmání mí be. Mí tadhá tá kpà tà àma kì láti andre ì 'ásè.> ²⁷ Dì, dzó líyí nda nì go logóá àmi dré dhi: <Má nì àmi ko. Má nì ngalè mì angá ángolésè ya dhi ko. Àmi tà kònzì 'obhá tíí nì ì, mì nga má mìlèsè!>

²⁸ Dì mì nì Abàráma kì no, Isákà ìbe, Yàkóbhò be, ìndì pròfétà tíí dhi ìbe Gĩká nì Opì na gò, àmi

ki bhèzo kivì na. Kònàle dhi, à ni adré tongólé, adrézó kpà síkálándrà tsi. ²⁹ Móndeí ki alì kítú dré apfòrà lésè, kítú dré ndìrà lésè, kurú lésè, ìndì tàbhù lésè gò, lirílé mísá làgásè Giká ni Opì na. ³⁰ Di, mì yi rè ká! Móndeí àruka adrèbhá bvólé ro nyànomvá dhi ki go adrélé drìdrì. Móndeí àruka adrèbhá drìdrì nyànomvá dhi ki go adrélé bvólé ró.»

*Yésu ngo Yèrúsalmà ni tà sè
(A kònò kpà Mátáyò 23:37-39)*

³¹ Lókyá nda sè dhi, Fàrìsáyò àruka ì dré àyi ki kisízó ànyi Yésu làga, tàá drá dhi: «Mí nga kònwásè lile àrà àzya na! Tàko ko, Eródè adré ína ámi le pfùle dràle.» ³² Di Yésu logó àyi dré dhi: «Mì lè tàá kílìwá kòdhi dré dhi: <Ándrò tsàle kídru dhi, má ni tirí kònzi ki dro topfòle móndeí ì lésè, adrézó móndeí ki tidrí àyi ki drà ì lésè. Kítú ni na sè dhi, má ni áma àzì 'o akilé títi.> ³³ Di, ándrò, kídru, tsàle kítú bvóá dhi tú dhi, adré leá dhi, má kògò adrélé lile drìdrì. Tàko ko, kitswá à kòpfu pròfétà àlo dràle àrà twá Yèrúsalmà rúsè dhi na dhi ko.

³⁴ Á! Yèrúsalmà, Yèrúsalmà, mì adrélépi pròfétà ki tufú todràle, adrézó kpà dhya Giká dré adrélé amùle mí vélé dhi ki lebhé todràle kírà sè ni! Tsàle vésè be ángopí, má lè tá ámi ànzi ki kimólé má zàle, ngóro tà'ú dré adrélé áyi ànzimvá ki kimó áyi kupfú zàle dhi tíni dhi? Di, mì lè tá àmikya ko. ³⁵ Di mì yi rè ká! A tayí àmi ki dzó ngbo dre. Má adré tàá àmi dré dhi: Mì gò vélé áma no ko, tsàle lókyá mì dré dra tàzoá dhi

«Tà tani kàdré dhya adrélépi alìle Mírì ni rú sè dhi dri!» dhi 'á.»*

14

Yésu tidrí agó àlo dhi sàbátù tú

¹ Sàbátù àlo dhi, Yésu lì tá ngá nya Fàrìsáyò kì kàdrì kì àlo bhàna. Móndyá kònàle dhi ì adré tá akódhi ni mǐ ga. ² Gò agó àlo rúbhá tovólépi dhi dré alìzo áyi totó Yésu kandrà. ³ Dì Yésu dré lizizóá Fàrìsáyò ì tí tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi: «Àma kì tátrítrí kúlí ka'í, à kàdré mómí kì tidrí sàbátù tú dhi 'í? Kó ngalè, ka'í ko?» ⁴ Dì, ì dré àyikya adrézó kírì. Dì Yésu dré drígá bhàzo agó nda dri, akódhi ni tidrízó gò, láti fèzo drá dré lizo. ⁵ Dré gòzo lizíá àyi tí dhi: «Dhya àlo àmi kòfalé dhi kàdré mvámvá íbe yà kó ngalè tí àlo dhi íbe yà gò, dré dhèzo bhú na sàbátù tú dhi, dhya nda kitswá tsì aséá gbǎ kítú nda sè ko?» ⁶ Dì, ì kitswá tá àyikya kúlí logó tà nda dri bwà ko.

Dhyá kì tà bhàma kìnì mi dhi

⁷ Gò Yésu dré atógyàzoá dhi, móndyá azilé ngá nya nda ì adré tá àyikya lírìrà lindrì àdhya kì kípè kòdhya. Dì dré tà tadházó àyi dré kònìni: ⁸ «À kàdré ámi zi gwányá làmó àdhya na dhi, mí kòlírì àrà lindrì àdhya na ko. Tàko ko, àruka ni, dhya ámi zìlepi nda zi kpà mómí àzya ámi lavúlépi lindrì sè dhi 'í. ⁹ Kàdré kònìni dhi, a ni alì tàá mí dré dhi: «Mí tayí lírìrà kònìdhi dhya kòdhi dré.» Dì kanyò ni ámi 'o, mí dré adrérà'a lile lírìlé àrà kùdù ro dhi na dhi 'á. ¹⁰ Dì, à kàdré

* 13:35 13:35 A kònò Longó ì 118:26.

ámi zi ngá nya dhi, mí kòlirí mína àrà kùdù ro dhi na, kitswálé dhya ámi zìlepi nda kònì atsá dhi, kòtáro mí dré dhi: «Áma arúpi, mí nga lìle lirílé àrà lindrì àdhya na!» Dì tà nda ni lindrì fe mí dré mónyá títi mì dré adrézó lirílé mísá làgàsè túmání àyi íbe dhi i mìlésè. ¹¹ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi àyi tà bha kuru dhi, Giká ni akódhi nda ni tà tirí kìní mi. Dì, dhya adrélépi àyi tà bha kìní mi dhi, Giká ni akódhi nda ni tà tingá kuru.»

¹² Gò Yésu dré tàzoá dhya àyi azilépi nda dré dhi: «Mí kàdré gwányá 'o móndí i dré dhi, gba kàdré kítú rírí sè yà, kó ngalè ìndró sè yà dhi, mí kòzi ámi arúpi i 'i yà, ámi adrúpi i 'i yà, ámi aró i 'i yà, kó ngalè ámi bhàzì ngábhá ro dhi i 'i yà dhi ko. Tàko ko, mí kàdré 'òá kònìni dhi, àyi nda ki go kpà ámi zi ngá nya, tà mí dré 'òle àyi dré nda ni vúdrì logózó mí dré. ¹³ Dì, mí kàdré gwányá 'o dhi, mí kòzi mína lemerèbhá i, móndí rúbhá be yàyà dhi i, mèrèkpè i, ìndì mǐ kùdúkùdu íbe kòdhya. ¹⁴ Dì Giká ni tà tani bha mí dri ásà. Tàko ko, àyi nda ngá àko logolé mí dré. Dì, Giká ni ína tà mí dré 'òle nda ni vúdrì logó mí dré, kítú mónyá gyàgya dhi i dré dra ngàzo dràdrà 'àsè dhi tú dhi nì.»

*Pídhígó gwányá kàdrì ni tà dri dhi
(A kònò kpà Mátáyò 22:1-10)*

¹⁵ Mónyá adrèbhá tá mísá làgàsè túmání Yésu be dhi ki àlo kòyi tà nda dre dhi, dré tàzoá drá dhi: «Kólénzé ni adrè dhya dra gwányá nyabhá Giká ni Òpì na dhi i dré!»

16 Gò Yésu dré tàzoá drá dhi: «Agó àlo dhi adré tá gwányá kàdrì dhi ni 'o gò, dré móndí zyandre dhi ki azizó kitswálé ngá nya. 17 Lókyá gwányá nda ni nyàzo dhi kòkitswá dre dhi, dré áyi màrábà ni mùzo lile tàá móndyá í dré tá azilé nda i dré dhi: <Mì alì wà! Tà títi dhi i gànzi ró.> 18 Di, áyi àlo àlo títi nda i dré ngàzo adréle tàá dhi, à kòdo áyi kònzi ko. Tà logá áyi ni. Dhya drìdrì dhi tà tá dhi: <Má gí mána amvú. Adré leá dhi, má kòlì nòá. Má adré ámi ti lizí, mí kòdoró ma kònzi ko!> 19 Azya ni tà tá dhi: <Má gí mána tí mudrí dhi i. Má adré lile tí nda ki tabhì. Má adré ámi ti lizí, mí kòdoró ma kònzi ko!> 20 Azya ni tà tá dhi: <Má mo rè tòkó nyànomvá. Ásà dhi, má kitswá lile kònàle bwà ko.>

21 Gò màrábà nda dré agòzo ta nda ki longó áyi mírì dré. Di dzó líyí nda ni togó dré aswázó gò, dré tàzoá áyi màrábà nda dré dhi: <Mí lì mbèlè bhàandre ni láti andre i 'ásè ìndì láti tsàtsà i 'ásè. Mí adrì lemerèbhá i, móndí rúbhá be yàya dhi i, mǐ kùdúkùdu i, tsàle mèrèkpè íbe, alìzo áyi íbe kònwa.>

22 Gò màrábà nda dré gòzo agòle tàá dhi: <Mírì, má 'o tà mí dré tàle dhi dre. Di, àrà àngyá dhi dhu rè be.> 23 Di dzó líyí nda dré tàzoá áyi màrábà nda dré dhi: <Mí lì láti gbàbhú na dhi i 'ásè, ìndì láti amvú làga dhi i 'ásè. Mí 'o móndí i afilé rǐnyí sè áma dzó lé, áma dzó kògaró móndí i sè bí be dhi bvó. 24 Tàko ko, má adré tàá àmi dré dhi: Dhya má dré tá azilé drìdrì nda ki àlo kitswá ína áma gwányá tabhì nyàle ko.>»

*Tà tíí dhi kɪ gàma adrézó Yésu nì lebè dhi
(A kònò kpà Mátáyò 10:37-38)*

²⁵ Mòndí zyandre lavulé dhi ì adré tá lile túmǎní Yésu be láti 'ásè. Gò akódhi dré áyi alázo tàá àyi dré dhi: ²⁶ «Dhya ángùdhi adrélépi alìle má véle gò, dré adrézó áma le áyi atá nì lavú, áyi andre nì lavú, áyi tòkó nì lavú, áyi ànzì kɪ lavú, áyi adrúpi kɪ lavú, áyi amvúpi kɪ lavú, ìndì áyi tàndì nì lídrì lavú ko dhi, dhya nda kitswá adrélé áma lebèlepi ró ko. ²⁷ Dhya ángùdhi adrélépi áyi fa kipakipa do, adrézó alìle má vésè dhi ko dhi, kitswá kpà adrélé áma lebèlepi ró ko.

²⁸ Dhya àlo àmi kòfalé dhi kàdré dzó mvumvù le sile dhi, adré zakó rè zyà lirílè làfa í dré dra dzó nda nì sizo ásà dhi nì nda nìle 'íká, nòzoá ngalè ì làfa íbe kitswázó dzó nda nì si akílè tíí bwà yà dhi? ²⁹ Tàko ko, kòbhà dzó nda nì pá gò, kitswázó sǎ akílè bwà ko dhi, móndyá tíí dra dzó nda nì nobhá dhi kɪ akódhi nì gu, ³⁰ adrézó tàá dhi: «Mì nò ká! Agó kòdhi kidhó tá dzó sile gò, dré kitswázó sǎ akílè bwà ko!»

³¹ Kó ngalè, ópí àlo dhi kàdré 'òle lile àdzú bhu ópí àzya be dhi, adré zakó rè zyà lirílè kisùá 'íká ngalè àyi áyi sòdá ngùlù-mudrí dhi íbe dhi kɪ kitswá ópí àzya ì sòdá nì ngùlù-nyadhi-àlo dhi íbe adrèbhá alìle dhi kɪ lavú bwà yà dhi? ³² Akódhi kònò ì kitswá ko dhi, adré móndí kɪ mu lile ópí àzya nda véna, dré rè dhu adrèrà'a vwàvwà ro dhi 'á, akódhi nì ti lizí àdzú kàdréró àyi kòfalésè yó. ³³ Kókpà kòdhi tíni, dhya ángùdhi àmi kòfalé, áyi ngá tíí dhi kɪ gàlepi ko dhi, kitswá ína adrélé áma lebèlepi ró ko.

³⁴ Tà'í ngá dóro 'i. Di, tà'í ni aswaaswa kòtì akílé lásà dhi, à ni kitswá logóá ngíni? ³⁵ Akódhi ni àzì vélé kìní dré yà, kó ngalè kòròsò àṅwá dré yà dhi yó. A adré vélé ndiri kutuáakutua.

Dhya ángudhi adrélépi bíbhálé íbe tà yìzo dhi kòyi!»

15

Pídhígó kábilígyà avìlepi dhi ni tà dri dhi (A kònò kpà Mátáyò 18:12-14)

¹ Kítú àlo dhi, mèdáyì lagíbhá bí dhi i ìndì móndí bí adrélé nòle tàkonzìbhá ro dhi íbe dhi ì adré tá àyì kì kisi ànyì Yésu làga kitswálé akódhi ni kúlí yì. ² Di Fàrìsáyò i tatrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì dré dhèzo adrélé Yésu ni ndri, adrézó tàá dhi: «Dhya kòdhi adré ína tàkonzìbhá kì ka'í, adrézó ngá nya tùmání àyì íbe!»

³ Di Yésu dré pídhígó kònìdhi ni pìzo àyì dré, tàzoá dhi: ⁴ «Dhya àlo àmì kòfalé dhi kàdré kábilígyà íbe nyadhi-nzi gò, àyì kì àlo dré avìzo dhi, a ni 'òá ngíni? A ni zakó tsì kábilígyà nyadhi-su-drì-mudrí-drì-nzi-drì-su nda kì tayí ngálángbá 'á gò, lizo akódhi avìlepi nda ni ndabe, tsàle lókyá dré dra kisúzóá dhi 'á. ⁵ Di kòkisú kábilígyà nda dre dhi, a ni adóá abhélé í kembé, ⁶ nzìzo ába í bhàna arí sè. Kòtsa dre dhi, a ni áyì arúpi kì azì áyì bhàzì íbe, tàzoá àyì dré dhi: «Mà kòlenzé tùmání àmì íbe wà! Angyá ko, má kisú kábilígyà mána avìlepi ni dre.» ⁷ Má adré tàá àmì dré dhi: Kókpà kòdhi tìni, arí adré gàle bhù na bí tàkonzì líyì àlo áyì togó ladzálépi dhi ni tà sè, arí

móndí gyăgya nyadhi-su-drì-mudrí-drì-nzi-drì-su avìbhá ko dhi ki tà sè dhi ni lavú.»

Pídhigó làfa lò'wa avìlepi dhi ni tà dri dhi

⁸ «Kó ngalè, tòkó àlo dhi kàdré làfa lò'wa íbe mudrí gò àlo ni dré avìzo dhi, a ni 'òá ngíni? A ni zakó tsì tálà dhi, adrézó áyi dzó 'alé awá títi adrézó làfa lò'wa nda ni nda, tsàle lókyá dré dra kisúzóá dhi 'á. ⁹ Di kòkisú dre dhi, a ni áyi arúpi ki azí áyi bhàzǐ íbe, tàzoá àyi dré dhi: <Mà kòlenzé túmání àmi íbe wà! Angyá ko, má kisú làfa lò'wa mána avìlepi ni dre.> ¹⁰ Má adré tàá àmi dré dhi: Kókpà kòdhi tíni, arí adré gàle ángéló Giká àdhyà ì kòfalé bí, tàkonzì líyí àlo áyi togó ladzálépi dhi ni tà sè.»

Pídhigó mváagó avìlepi dhi ni tà dri dhi

¹¹ Yésu gò pídhigó kònìdhi ni pi, tàzoá dhi: «Agó àlo dhi tá ànziàgo íbe rǐ. ¹² Gò mvá tùgu ró dhi dré tàzoá áyi atá dré dhi: <Tátá, mí afè má dré ngá má dré kitswálé kisúlé ámi tàyilé ro dhi i.> Di akódhi ni atá dré tàyilé nda ni lanzízó àyi dré kàyo ni be.

¹³ Gí ko, mvá tùgu nda dré áyi ngá títi nda ki lagízó, làfa ni ni dòzo lizo ába làwú làvo na. Kònàle dhi, dré ngàzo tatsilé tà swà 'obe, làfa ína ni kizázó. ¹⁴ Kòkizá ngá nda akíle títi dre dhi, kàràbhò dré dhèzo bvò nda na gò, ngá dré kitswálé nyàle dhi dré véle adrézó yókódhó. ¹⁵ Di dré ngàzo lile àzì lizí 'òle bhàmvá àlo bvò nda lé dhi véna. Gò bhàmvá nda dré akódhi ni mùzo lile áyi amvú na adrélé áyi tìgá ki líkí. ¹⁶ Mvá tùgu nda tá lovó íbe tò mánýàngá tìgá nda ì dré

tá adrélé nyàle dhi ki adózó nyàle. Di, à fè tá drá ngá àlo dré kitswálé nyàle dhi ko.

¹⁷ Tà nda kòfi akódhi rú dre dhi, dré ngàzo kisúá í léna dhi: <Áma atá ni àzibhá ángopí dhi i mányàngá íbe bǐ gò, má dré mána adrézó dràle tàbirí dré dhi? ¹⁸ Má ni nga nzìle áma atá bhàna gò, tàà drá dhi: Tátá, má 'o tàkonzì Gìkà rú, ìndì mí rú. ¹⁹ Kitswá véle mí dré gòzo adrélé áma zi ámi mvá ro dhi ko. Mí kòdo véle ma ngóró ámi àzibhá ki àlo tǐni.> ²⁰ Gò dré ngàzo láti do nzìzo áyi atá bhàna.

Dré rè dhu adrérà'a vwàvwà ro bhà rúsè dhi 'á dhi, atá ni dré akódhi ni nòzo, kizà dòzo áyi togó na akódhi ni tà sè gò, ràzo dhèle agá akódhi ni kamú. ²¹ Gò mvá tùgu nda dré tàzoá drá dhi: <Tátá, má 'o tàkonzì Gìkà rú, ìndì mí rú. Kitswá véle mí dré gòzo adrélé áma zi ámi mvá ro dhi ko.> ²² Di, atá ni dré ína tàzoá áyi màrábà i dré dhi: <Mì adó kánzò avélépi lavulé dhi asolé akódhi rú mbèlè. Mì adó trónó asolé drígá, kámókà ki adózó kpà tosolé pá. ²³ Mì asé tí ngbòlò dò ro dhi ìle, mà kònyaró gwányá lenzézó lavulé. ²⁴ Tàko ko, áma mvá kònìdhi drà tá ína dràdrà gò, dré gòzo adrílé! Avì tá ína avìavì gò, má dré gòzo kisúá!> Di ì dré kidhózó adrélé gwányá 'o.

²⁵ Lókyá nda sè dhi, agó nda ni mvá kàyo tá amvú na. Dré tá adrérà'a anzilé atsálé ànyi bhà làga dhi 'á dhi, dré làrí yǐzo longó íbe. ²⁶ Di dré màrábà ki àlo azízó gò, lizízóá tíá ngalè kònàle àdho tà 'i ya dhi. ²⁷ Màrábà nda dré logózoá drá dhi: <Ámi adrúpi anzí nì gò, ámi atá dré tí ngbòlò

dò ro dhi ni 'òzo lile, dré gòle akódhi ni kisú líná dhi sè.> ²⁸ Di mvá kàyo nda ni togó dré ngàzo aswálé gò, dré ína fima dzó na dhi ni gàzo rè. Atá ni kòyi tà nda dre dhi, dré apfòzo akódhi ni ti lizí, kòfiró be dhi bvó. ²⁹ Di, mvá kàyo nda dré ína logózóá áyi atá dré dhi: <Mí nò rè ká! Kóná bǐ, má 'o àzí mí dré ámi mǎrábà tíni, ámi tòlí ki àlo ño àko ró. Di, mí afè ndìndì má dré ndrǐ mvá àlo dhi, mà kònyaró lenzézó tùmǎní áma arúpi íbe dhi ko. ³⁰ Di, ámi mváagó ámi ngá títi dhi ki kizálépi akílé tòkó zàràbhù ki tà dri kòdhi kànzí dre dhi, mí dré mína tí ngbòlò dò ro dhi ni 'òzo lile drá!> ³¹ Atá ni gò tàá drá dhi: <Áma mvá, àma ngbú tùmǎní mí be. Ngá títi mána i, mína 'i. ³² Di, adré tá lèá dhi, mà kò'o gwányá lenzézó. Angyá ko, ámi adrúpi kòdhi drà tá ína dràdrà gò, dré gòzo adrílé! Avì tá ína avìavì gò, mà dré gòzo kisúá!>»

16

Pídhígó dhya ngá líkílépi tògyá sè dhi ni tà dri dhi

¹ Gò Yésu dré pídhígó kònìdhi ni pìzo áyi lebèbhá i dré, tàzoá dhi: «Ngá líyí àlo dhi bhà tá dhya àlo adrélé áyi ngá ki líkí. Gò à dré akódhi nda ni asíkìzo ngá líyí nda véna, tàzoá dhi: <Akódhi adré ámi ngá ki kizá.> ² Di ngá líyí nda dré akódhi ni azízó, lizízóá tíá dhi: <Tà má dré adrélé yìle ámi tà dri kòdhi, àdho tà 'i? Mí tà rè má dré, mí 'o àzí bhàle mí drígá dhi ngíni ya dhi ká! Angyá ko, mí kitswá véle adrélé áma ngá líkílépi ró ko.>

³ Di ngá likílépi nda dré ngàzo kisùà í léna dhi: <Má ni 'òá ngíni? Tàko ko, áma mírì adré 'òle àzì kòndi ni tingá má drígàsè. Ama rìnyí kitswá ína má dré amvú 'àzo dhi ko. Ngá zizì ni tá kpà adré má dri kanyò ro. ⁴ Má ni tà má dré dra 'òle dhi be, à kònì dra àzì kòndi ni tingá má drígàsè dhi, mómndí ì kòka'iró ma dòle àyi véna dóro.> ⁵ Di dré ngàzo mómndyá àyi mírì ni màri íbe àyi rú dhi ki azí àlo àlo títi. Gò dré lizízoá dhya drìdrì dhi tí dhi: <Áma mírì ni màri mí rú dhi ángopí?> ⁶ Akódhi nda logó dhi: <Dò òlívè àdhya tsímangóro nyadhi-nzi.> Di ngá likílépi nda tà drá dhi: <Mí adó ámi wárágà, lirízó mbèlè tisíá dhi: nyadhi-rì-drì-mudrí.> ⁷ Gò dré lizízoá àzya ni tí dhi: <Mi, áma mírì ni màri mí rú dhi ángopí?> Akódhi logó dhi: <Ngánò sákì nyadhi-nzi.> Di ngá likílépi nda tà drá dhi: <Mí adó ámi wárágà tisízoá dhi: nyadhi-su.>

⁸ Amvolásà, mírì nda kòyi tà àyi ngá likílépi gyǎgya ko nda dré 'òle dhi dre dhi, dré akódhi ni tà bhàzo kuru, dré tá tà 'òle tògyá sè dhi sè. Tàko ko, mómndyá bvò kòndi àdhya ì adré àyikya tà 'o tògyá sè àyi kòfalésè, mómndyá ngádra àdhya kya ki lavú.

⁹ Má adré di tàá àmi dré dhi: Mì kàdré mómndí ki 'o adréle àmi ki arúpi ì ró làfa bvò kòndi àdhya sè, kitswálé làfa nda kònì dra akí dhi, à kòka'iró àmi file bhà dra adrébhá kóná vèsè kólyá dhi ì 'àsè be dhi bvó.

¹⁰ Dhya ángùdhi kitswálépi adréle ka'ile tà tsà sè dhi, a ni kókpà kitswá adréle ka'ile tà kàdrì sè. Di, dhya adrélépi tà 'o gyǎgya tà tsà sè ko dhi, a

kitswá kókpà tà 'o gyǎgya tà kàdrì sè ko. ¹¹ Dì mì kòkitswá adrélé ka'ile ngá bvò kòndi àdhya sè ko dhi, àdhi ni àmi ki ka'ì, ngá tàndi bhù àdhya ki tayízó àmi drígá dhi nì? ¹² Mì kòkitswá kpà adrélé ka'ile ngá móndí àzya àdhya sè ko dhi, àdhi ni ngá fe àmi dré adrélé àmikya ró dhi nì?

¹³ Màràbà àlo dhi kitswá mírì rì dhi ki tà 'o lókyá àlo sè bwà ko. Tàko ko, kàdré 'oá kònini dhi, a ni àlo ni ni ga, adrézó àzya ni ni le. Kó ngalè, a ni tro àlo ni rú, adrézó àzya ni ni ayízè. Dì mì kitswá adrélé Gìká ni tà 'o, adrézó kpà làfa ni tà 'o àyi ki màràbà tíni lókyá àlo sè bwà ko.»

¹⁴ Fàrìsáyò adrèbhá tá làfa le tò dhi ì kòyi tà nda i títi dre dhi, ì dré dhèzo adrélé Yésu ni gu. ¹⁵ Dì akódhi dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì adrè àmikya àmi ki bha gyǎgya móndí i kandrà dhi àmi. Dì, Gìká nì ina àmi ki togó be. Angyá ko, tà móndí ì dré adrélé bhàle kuru àyi kòfalé dhi, tà gàle gàgà dhi 'i Gìká mìlèsè.»

Tà àzya Yésu dré tadhále dhi i

(A kònò kpà Màtáyò 11:12-13; 5:31-32; Márokò 10:11-12)

¹⁶ «À longó tá tà tisìle Mósè ni tátírítrí kúlí na ìndì pròfètà ki búkù i 'àsè dhi i, tsàle Yòwánì Bátisimò fèlepi ni lókyá 'á. Dì kidhólé lókyá nda sè dhi, à adrè Rúbí Tani Gìká ni Opì àdhya ni longó kòdhya gò, móndyá títi dhi ì dré adrézó àyi ki rìnyí fe fizo lána. ¹⁷ Dì, tágba dré adrézó kònini dhi, bhù i bvò be dhi ki kitswá akílè mbèlè lavúlé tà mvá tsà tisìle tátírítrí kúlí nda léna dhi rúsè.

18 Dhya ángùdhi áyi tòkó ni tingálépi gò gòzo tòkó àzya adó mòle dhi, adré ína múná tà 'o. Kòdhi íbe dhi, dhya ángùdhi tòkó tingálé dre dhi ni adólépi mòle dhi, adré kpà múná tà 'o.»

Pídhigó ngá líyí i Làzàrò be dhi ki tà dri dhi

19 Yésu gò tàá dhi: «Agó àlo ngá líyí ro dhi tá be. Adré tá kitá aveave làgí kyàkyà dhi ki asó í rú, adrézó ngá dóro nya, adrézó kpà lenzélé kítú àlo àlo títi i sè. 20 Di, akódhi nda ni bhà'álé tí dhi, à la tá agó àlo lemerè ro rú be Làzàrò, adrélépi làzì íbe bí í rú dhi. 21 Akódhi nda tá lovó íbe tò kitswázó ngá kórònyá adrèbhá tá ledhéle ngá líyí nda ni mísá drìlésè dhi ki nya ká. Di, kitswá tá ína bwà ko. Kòkí i adré tá ndìndì àlile akódhi ni làzì ki mì lembé.

22 Kùdù ro dhi, agó lemerè ro nda dré dràzo gò, ángéló i dré akódhi ni dòzo lizo bhàá ànyi Abàràrà mà làga. Ngá líyí nda dré kókpà dràzo gò, sìzoá. 23 Akódhi kòkisú i adrèrà'a rúbhá aswálé dràbhá ki àrà na dre dhi, dré mì tingázó Abàràrà ki no làwú làvo na, túmání Làzàrò ànyi làgá dhi be. 24 Di dré kúlí yòzo tàzoá dhi: «Tátá Abàràrà, mí bhà áma kizà wà! Mí amù Làzàrò áyi drìgámbíli so yí na, tìle áma làdra dri. Angyá ko, áma rúbhá adré aswálé àtsí kònìdhi 'á tò.»

25 Di, Abàràrà logó drá dhi: «Áma mvá, mí kisù rè ngá dóro títi mí dré tá kisúle mí dré adrèrà'a lídrì be dhi 'á dhi i ká. Di, Làzàrò kisú tá ngbà 'í tà kònzi dhi i kòdhya. Nyànomvá dhi, à adré di akódhi ni togó tindrì kònwa. Di, ámi rúbhá adré ína aswálé. 26 Kòdhi íbe dhi, à bhà yábhù andre àma ki kòfalé 'á àmi íbe dre. Ásà

dhi, dhya adrélépi lèà lavulé àmi véna dhi kitswá lavulé bwà ko. A kitswá kpà azyálé kònalèsè àma vélé dhi bwà ko.»

²⁷ Di ngá líyí nda tà dhi: «Tátá, kàdré kònini dhi, má adré àmi ti lizí, mí kòmùró Làzàrò lile áma atá ni dzó na, ²⁸ kòlongóro tà áma adrúpi nzi dhi i dri, i kàlìró kpà àrà rúbháaswa àdhya kònìdhi lé ko.» ²⁹ Abàràrà logó drá dhi: «Ayí tà Mósè i dré tisile pròfétà íbe dhi íbe. I kòyi tà nda i kòdhya.» ³⁰ Di, ngá líyí nda tà dhi: «Kóko, Tátá Abàràrà! Di, dhya àlo ngàlepi dràdrà 'àsè dhi kòlì ína àyi véna dhi, i ni àyi kí togó ladzá.» ³¹ Di, Abàràrà tà drá dhi: «I kòyi Mósè ni kúlí pròfétà kya íbe dhi i ko dhi, tágba dhya àlo kònga dràdrà lèsè yà dhi, i kitswá kpà dhya nda ni kúlí yi ka'izoá bwà ko.»»

17

Tàkonzì i tàkonzì trìma be dhi

(A kònò kpà Mátáyò 18:6-7, 21-22; Márokò 9:42)

¹ Yésu gò tàá áyi lebèbhá i dré dhi: «Tà bàti ró dhi, tà kitswábhá móndí kí 'o ledhéle tàkonzì na dhi kí dra atsá. Di, kizà ni adré kàdrì dhya ángùdhi adrélépi tà nda kí àndu bha dhi dré! ² Akódhi nda kàdré ndìndì ànzimvá kòni kí àlo 'o dhèle tàkonzì na dhi, dóro ni tá kírà kàdrì 'ìle akódhi kembé gò, akódhi ni bhèzo dràle yìandre na dhi. ³ Di mì kàdré àmi kí líkì be!

Àmi adrúpi kí àlo kò'o tàkonzì mí rú dhi, mí kòtadhá akódhi ni tàkonzì nda drá. Akódhi kòladzá áyi togó tà nda sè dhi, mí kòtrì akódhi ni

tàkonzì. ⁴ Gba kò'o tàkonzì mí rú vésè be nzi-drì-rì kítú àlo sè gò, dré adrézó agòle mí vélé vésè àlo àlo tí tí nda ì sè adrélé tàá dhi <Má ladzá áma togó dre> dhi, mí kòtrì akódhi ní tàkonzì nda ì tí tí.»

Tà ka'ika'i ni tà

⁵ Àpóstolò ì tà Mírì Yésu dré dhi: «Mí kòtimbà àma kí tà ka'ika'i wà.» ⁶ Dì Mírì logó dhi: «Mí kàdré tà ka'ika'i íbe tsàmvá ngóro mùtádi lò'wa tíni dhi, mì ní kitswá tàá fa kàdrì kònìdhi dré dhi <Mí ngi mi lízo ámi bhe tìle yìandre na> gò, fa nda dré àmi kí kúlí ka'izo 'òle.»

Tà kitswálepì m̀aràbà dóro dhi dré 'òle dhi

⁷ «Dhya àlo àmi kòfalé dhi kàdré m̀aràbà adrélepì amvú 'a yà, kó ngalè adrélepì kábilígyà líkí yà dhi íbe gò, akódhi nda dré agòzo amvú lésè dhi, dhya nda adré tàá drá ngíni? Adré tsì tàá drá dhi: <Mí afí mbèlè lírìlé ngá nya>? ⁸ Kóko! Dì, adré be ína tàá dhi: <Mí ladhí ngá má dré kitswálé nyàle. Mí topfó ámi kítá, ngá bhàzo má dré nyàle ìndì má dré mvùle 'íká, gò mí kògòro mína ní nya, ìndì mína ní mvu ndò.> ⁹ Bvóá dhi, mírì nda adré tsì àwoyà ta m̀aràbà nda dré, dré tà tàle í dré dhi kí 'òle dhi sè 'í? Kóko! ¹⁰ Dì tà nda kòdhi kókpa kònìni àmi dré. Mí kò'o tà tí tí tàle àmi dré dhi ì dre dhi, mì kàdré tàá dhi: <Ama m̀aràbà tàko dhi 'i. Mà 'o ngbà 'í tà kitswábhá mà dré 'òle dhi ì kòdhya.>»

Yésu tídrí móndí mudrí kàrí dré rùle dhi ì

¹¹ Yésu dré tá adrerà'a líle Yèrúsalémà na dhi 'á dhi, adré tá lavúlé bvò Galíláyà àdhya kí bvò Sàmàríyà àdhya be dhi 'ásè. ¹² Dré tá adrerà'a

file bhà àlo na dhi 'á dhi, móndí mudrí kàrí dré rùle dhi ì dré alìzo kitswálé ru kisú ába. Àyi nda ì dré àyi ki kikízó vwàvwà ro tsà gò, ¹³ kúlí loyó tàzoá dhi: «Yésu, Mírì, mí bhà àma ki kizà wà!»
¹⁴ Yésu kònò àyi dre dhi, dré tàzoá dhi: «Mì lè àmi ki rúbhá ki tadhá kòwánà ì dré.» Di ì dré adrérà'a lile dhi 'á dhi, ì dré adrízó.

¹⁵ Di àyi ki àlo kònò í adrí dre dhi dre dhi, dré agòzo Gìká ni rú bhabe kùle kúlí 'u'u' sè. ¹⁶ Dré adhézó Yésu pá, áyi mǐ bha kìní mi gò, àwoyà tàzo drá tà dré tá 'òle í dré nda ni tà sè. Di akódhì nda tá ina Sàmàríyà agó 'i. ¹⁷ Gò Yésu dré lizízóá móndí í làga dhi i tí dhi: «Àyi adríbhá kòdhi i tá tsì mudrí ko? Di àruka ni nzi-drì-su nda i ángwà?»
¹⁸ Dhya àlo àyi kòfalé agòlepi Gìká ni rú bha kùle dhi yókódhó, ngbà 'í agó sùrú twá ro kònìdhi 'i?»
¹⁹ Gò dré tàzoá agó nda dré dhi: «Mí nga lile. Àmi tà ka'ika'í tidrí mǐ dre.»

Gìká ni Opì ni atsama

(A kònò kpà Mátáyò 24:23-28, 37-41)

²⁰ Kítú àlo dhi, Fàrísáyò ì lizí tá Yésu tí dhi: «Gìká ni Opì ni atsá ángutú?» Di Yésu logó àyi dré dhi: «Gìká ni Opì adré ina alìle ngóro móndí ì dré adréle ngá letè nòle dhi tǐni ko. ²¹ A kitswá kpà tàá dhi <Mì nò ká, Gìká ni Opì kònwa!> yà, kó ngalè <Gìká ni Opì kònàle!> yà dhi ko. Tàko ko, Gìká ni Opì àmi kòfalé be.»*

²² Dré gòzo tàá áyi lebèbhá ì dré dhi: «Lókyá adrélepi alìle dhi sè dhi, mǐ ni adré lovó ìbe tò kitswázó ndìndì Móndí ni Mvá ni kítú ki àlo no.

* **17:21** 17:21 A kitswá kpà kúlí tisìle Gírìkì ti sè kòni ki ladzá kònìni: «Gìká ni Opì àmi léna be.»

Di, mì kitswá àmikya nòá ko. ²³ Mòndí ki taa àmi dré dhi <Mì nò ká, akódhi kònàle!> yà, kó ngalè <Akódhi kònwa!> yà dhi. Di, mì li àmikya rale àyi vèsè ko. ²⁴ Tàko ko, kítú Mòndí ni Mvá dré dra agòzo dhi tú dhi, a ni agò ngóro bhù dré adrélé lagulé ngá kazá bhù mibhalé ni bvó àlo lésè tsàle bvó ni àzya na dhi tìni. ²⁵ Di, adré leá dhi, akódhi kònya rè zyà kizà lavúlé, ìndì mòndyá ándrò kòni ì kògà rè zyà akódhi.

²⁶ Lókyá Mòndí ni Mvá dré adrérà'a 'òle agòle dhi 'á dhi, tà ki adré ngóro Nówè ni lókyá 'á dhi tìni. ²⁷ Mòndí ì adré tá àyikya ngá nya, adrézó ngá mvu, adrézó ru mo, adrézó àyi ki ànzi ki fe mòle, tsàle kítú Nówè dré firà'a bwátù kàdrì na dhi 'á. Gò yì liti andre dré atsázó ngbõ ró àyi ki tufú todràle títi.

²⁸ Tà nda ki adré kpà ngóro Lótò ni lókyá 'á dhi tìni. Mòndí ì adré tá àyikya ngá nya, adrézó ngá mvu, adrézó ngá gi, adrézó ngá lagí, adrézó ngá kidhí, adrézó kpà dzó si. ²⁹ Di, kítú Lótò dré apfòzo Sòdómà lésè dhi sè dhi, àtsí i bàrúti íbe dhi ì dré adàzo ngbõ ró bhù lésè àyi ki tufú todràle títi. ³⁰ Tà nda kòdhi ki adré kòkpà kònìni kítú Mòndí ni Mvá dré dra apfòzo dhi tú.

³¹ Kítú nda sè dhi, lè dhya dra adrélépi áyi dzó drìna dhi kàsí file dzó na, áyi ngá ki do lapázó ába dhi ko. Kòkpà kòdhi tìni, dhya dra adrélépi amvú na dhi kògò nzìle í bhàna ko. ³² Mì kisù rè tà atsálépi Lótò ni tòkó rú dhi ká! ³³ Dhya ángùdhi adrélépi áyi tàndì ni lídrì le likílé dhi, a ni áyi lídrì nda ni 'o avìle. Di, dhya ángùdhi

adrélépi ína áyi lídrì fe dhi, a ni áyi lídrì nda ni líkí.

³⁴ Má adré tàá àmi dré dhi: Ngátsi nda sè dhi, móndí rì dhi kì adré ayílé lánká àlo dri. A ni àlo ni ni do, àzya ni ni tayí. ³⁵ Tòkó rì dhi kì adré ngá 'i túmání. A ni àlo ni ni do, àzya ni ni tayí.» [³⁶ †]

³⁷ Yésu ni lebèbhá ì gò lizíá dhi: «Mírì, tà nda kì ru 'o ángolé?» Di Yésu logó àyi dré dhi: «Àrà ángùdhi àbvò dré adrézó lána dhi drìle dhi, àrì àgààga dhi kì kókpa ru kimó kitswálé àbvò nda ni te.»

18

Pídihígó tàyítòkó ì tàbvó tàlepi be dhi kì tà dri dhi

¹ Gò Yésu dré pídihígó kònìdhi ni pìzo, tadházóá áyi lebèbhá ì dré dhi, lè ì kàdré tà zi Gìká tí landè àko ró ngìni ya dhi. ² Tà dhi: «Tàbvó tàlepi àlo dhi tá bhàandre àlo dhi na. Adré tá ína Gìká ni ro ko, adrézó kpà móndí kì tà kisù ko. ³ Di tàyítòkó àlo bhàandre nda 'á dhi adré tá ína alìle akódhi véle rà, adrélé tàá dhi: <Mí lanzí rè tà àma kòfalé áma kàribhá be dhi ni bvó, tà gyàgya 'òzo má dré dhi ká!>

⁴ Lókyá be vwàvwà ro dhi, tàbvó tàlepi nda adré tá tà nda ni ga rè. Di, kùdù ro dhi, dré ína kisùzoá í léna dhi: <Gba má dré adrézó Gìká ni ro ko yà, adrézó kpà móndí kì tà kisù ko yà dhi, ⁵ má ni tà gyàgya 'o tàyítòkó kòdhi dré, dré adrélé

† **17:36** 17:36 Wáràgà Gìká ni Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi ì léna dhi, à adré kúlí kòni kì kisú kònwa ko: [Ago rì dhi kì adré amvú na. A ni àlo ni ni do, àzya ni ni tayí.]

áma lagù tò dhi sè. Tàko ko, má kò'o kònìni ko dhi, akódhi ni ngbú adrélé alìle áma dri kizà.»

⁶ Dì Mírì gò tàá dhi: «Mì yi rè tà tàbvó tàlepi gyägya ko nda dré tàle dhi ká. ⁷ Dì Gĩká kitswá tsì tà gyägya 'o mónnyá í dré zìle gò ì dré adrézó liyílè í rú kítú vésè ìndì ngátsi vésè dhi ì dré ko? A ni tsì lókyá tigí àyi kì ledézó? ⁸ Má adré tàá àmi dré dhi: A ni tà gyägya 'o àyi dré mbèlè. Dì, lókyá Móndí ni Mv́á dré dra agòzo dhi tú dhi, a ni tsì mónnyá adrèbhá àyi ka'ì bàti dhi kì kisú bvò dri dhi 'í?»

Pídhigó Fàrìsáyò ì mèdáyì lagílèpi be dhi kì tà dri dhi

⁹ Gò Yésu dré pídhigó kònìdhi ni pìzo mónnyá adrèbhá tá àyi kì no gyägya gò, adrézó mónnyá àruka títi dhi kì ayízè dhi ì dré. ¹⁰ Tà dhi: «Àgo rì dhi ì mbà tá tépelò na kitswálè tà ta Gĩká be. Alo ni tá Fàrìsáyò 'i. Azya ni tá mèdáyì lagílèpi 'i. ¹¹ Dì Fàrìsáyò nda totó tá ì adrélé tà ta Gĩká be í léna kònìni: «Á! Gĩká, má adré àwoyà ta mí dré, má dré adrélé mónnyá àruka títi dhi ì tíni ko dhi sè. Ayi nda ì ngá lovó bhabhá 'i, tà kònzi 'obhá 'i, ìndì múná tà 'obhá 'i. Má adré kpà àwoyà ta mí dré, má dré adrélé mèdáyì lagílèpi kòdhi tíni ko dhi sè. ¹² Má adré mána tàbirí mvo, adrézó tà zi mí tí vésè be rì pósò àlo sè. Má adré kpà ngá títi má dré adrélé kisúlè, lanzílè 'a be mudrí dhi kì àlo fe mí dré.»

¹³ Dì, mèdáyì lagílèpi nda totó tá ìna ì lará ro, adrélé ndìndì àyi m̀ì le tìngalé kurú na bhù na ko. Adré tá àyi agá di kizà dré, adrézó tàá dhi: «Á! Gĩká, ma tàkonzi líyí 'i. Mí bhà áma kizà wà!»

¹⁴ Má adré tàá àmi dré dhi: Mèdáyì lagílèpi nda gò ína nzìle í bhàna mómódí Gìká dré bhàle gyàgya dhi ró dhi nì. Dì, Fàrìsáyò nda nzi ína kònini ko. Tàko ko, Gìká ni dhya ángùdhi adrélèpi áyi tà bha kuru dhi ni tà tirí kìní mi. Dì, a ni dhya adrélèpi áyi tà bha kìní mi dhi ni tà tìngá kuru.»

*Yésu zi tà tani Gìká tí ànzimvá i dri
(A kònò kpà Mátáyò 19:13-15; Mároko 10:13-16)*

¹⁵ Amvolásà dhi, mómódí ì adré tá àyi ki ànzimvá ki adó alizo àyi íbe Yésu vélé, kòtabèró àyi, tà tani zìzo Gìká tí àyi dri be dhi bvó. Akódhi ni lebhà ì kònò tà nda dre dhi, ì dré dhèzo adrélé lawàle mómódya nda i dri tà nda sè. ¹⁶ Dì, Yésu dré ína ànzimvá nda ki azízó í vélé gò, tàzoá áyi lebhà i dré dhi: «Mì tayí ànzimvá kòni i alile má vélé. Mì logá àyi ko. Angyá ko, Gìká ni Opì mómódya adrèbhà àyi nda i tìni dhi i dré. ¹⁷ Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélèpi Gìká ni Opì ka'í ànzimvá kya tìni ko dhi, kitswá tàdzí file lána ko.»

*Yésu i agó àlo ngá lyyi ro dhi be dhi
(A kònò kpà Mátáyò 19:16-30; Mároko 10:17-31)*

¹⁸ Amvolásà dhi, Yúdà ànzi ki kàdrì ki àlo dré alizo Yésu vélé akódhi ni lizí, tàzoá dhi: «Dhya dóro adrélèpi tà tadhá ni, lè má kò'o àdho tà kòdhya kitswázó lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú dhi?» ¹⁹ Yésu logó drá dhi: «Mí adré áma zi dhya dóro dhi ró àdho tà sè? Dhya adrélèpi dóro dhi yókódhó, ngbà 'í Gìká 'i kalóma. ²⁰ Mí nì tà tátírítrí kúlí dré adrélé tàle à kò'o dhi i be: <Lè mí

kò'o múná tà ko. Mí kòpfu móndí dràle ko. Mí kòkugù ngá ko. Mí kòtà tà móndí rú kinzò sè ko. Mí kàdré ámi atá ni lindrì bha ámi andre be.»
²¹ Dì agó nda tà drá dhi: «Má likí tòlì nda kòdhi ì títi, kìdhólé má dré tá adrèrà'a kàdhùrà ro dhi 'á.»

²² Yésu kòyi tà nda dre dhi, dré tàzoá drá dhi: «Tayí rè dhu mí dré tà àlo kòdhya: Mí lè ámi ngá títi dhi kì lagí, làfa ni ni lanzízó lemerèbhá ì dré gò, mí kàdréró ngá làgí be kàdrì dhi íbe bhù na. Dì mí alì adrélé áma lebè.» ²³ Agó nda kòyi tà nda dre dhi, kizà dré akódhi ni 'òzo lavulé, dré tá adrélé ngá íbe zyandre ró dhi sè.

²⁴ Yésu kònò akódhi tá kizà ro dhi dre dhi, dré tàzoá dhi: «Ngábhá kì fìma Gìká ni Opì na dhi kòkòròko! ²⁵ Ngá líyí ni fìma Gìká ni Opì na dhi ína kòkòròko lavulé, kàmìlò ni fìma lavulé sìnðánì ni bhálé 'àsè dhi rúsè!»* ²⁶ Gò móndyá kúlí nda kì yibhá dhi ì dré lizízóá dhi: «Kàdré kònìnì dhi, àdhi ni di kitswá lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú nì?» ²⁷ Yésu logó dhi: «Tà kitswálé 'òle bwà ko móndí ì m̀lèsè dhi, tà Gìká dré kitswálé 'òle nì dhi 'i.»

²⁸ Gò Pétèró dré tàzoá drá dhi: «Mí nò rè ká! Mà tayí áma kì ngá títi dhi ì adrézó ámi lebè.»
²⁹ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Má adrè tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi áyi dzó 'i yà, áyi tòkó 'i yà, áyi adrúpi ì 'i yà, áyi tibhá ì 'i yà, kó ngalè áyi ànzi ì 'i yà dhi kì tayílépi Gìká ni Opì ni tà sè dhi, ³⁰ a ni ngá nda kì vùdrì kisú tsàle vèsè be bí lókyá kònìdhi sè. Kòdhi íbe dhi, a ni kókpà lídrì

* **18:25** 18:25 «Kàmìlò» kònìdhi, kà'wá kàdrì dònjí tíni dhi 'i.

kóná vèsè kólyá dhi ni kisú lókyá adrélépi alìle dhi sè.»

Yésu gò tódhyá áyi dràma ni tà longó, áyi ngàma dràdrà 'àsè dhi be

(A kònò kpà Mátáyò 20:17-19; Mároko 10:32-34)

³¹ Amvolásà dhi, Yésu dré áyi lebèbhá mudrí-drí-rí dhi ki drízo gàrà dri gò, tàzoá àyi dré dhi: «Mì yi rè ká! Mà adré mbàle Yèrusalémà na. Kònàle dhi, tà títi prófétà ì dré tisìle Mónde ní Mv́a ní tà dri dhi kí ru 'o. ³² A ní akódhi ní lefè pàgàno ì drígá. Áyi nda ì dré akódhi ní gùzo, lodházóá, túsú lufúzó mǎá, ³³ tswàzoá gò, pfúzoá dràle. Dì kítú ní na sè dhi, dré ngàzo dràdrà 'àsè.»

³⁴ Dì, tà Yésu dré tàle nda kí àlo fí tá ína àyi drína ko. Tà nda kí àndu zù tá ì zùzù àyi dré. Dì ì nǐ ngalè Yésu adré tá àdho tà ta ya dhi ko.

Yésu tídrí agó àlo mǐ be kùdúkùdu ró dhi

(A kònò kpà Mátáyò 20:29-34; Mároko 10:46-52)

³⁵ Yésu dré tá adrérà'a tsàle ànyi Yèríkò làga dhi 'á dhi, agó àlo mǐ kùdúkùdu ró dhi lírí tá láti làga adrélé ngá zi móndí ì tí. ³⁶ Akódhi nda kòyi móndí zyandre ì adrérà'a lavúlé dre dhi, dré lizízóá ngalè tà nda àdho tà 'i ya dhi. ³⁷ Gò logózóá drá dhi: «Yésu Nàzàrètà lésè dhi adré lavúlé nì.» ³⁸ Kòyi tà nda dre dhi, dré ngàzo adrélé loyóá dhi: «Yésu, Dàwídí ní Mv́a, mí bhà áma kizà wà!» ³⁹ Mónde yá adrèbhá lavúlé drídri dhi ì dré adrézó tetrélé akódhi dri, kòtayíró kúlí adrézó kíri. Dì, dré gòzo véle adrélé kúlí loyó

wáláká ni ni lavú: «Dàwídi ni Mvá, mí bhà áma kizà wà!»

⁴⁰ Gò Yésu dré áyi kikízó tàá dhi, à kàdrì agó nda alìzo ába í vélé. Akódhi nda kàtsá ànyi dre dhi, Yésu dré lizizóá tíá dhi: ⁴¹ «Mí adré leá má kò'o mí dré àdho tà kòdhya?» Akódhi logó dhi: «Mírì, má lè ngá nòle!» ⁴² Di Yésu tà drá dhi: «Mí kònò ngá. Ámi tà ka'ika'ì tidrí mi dre.» ⁴³ Gbã kòdhwa, akódhi dré kidhózó adréle ngá no. Gò dré ngàzo adréle Yésu ni lebè adrézó Giká ni rú bha kùle. Móndyá títi dhi ì kònò tà nda dre dhi, ì dré kpà adrézó Giká ni rú bha kùle.

19

Yésu i Zàkáyò be dhi

¹ Yésu dré fìzo Yèrikò na gò adréle lavulé bhàandre nda 'àsè. ² Di agó àlo rú be Zàkáyò, adrélepi mèdáyì lagíbhá ki kàdrì ro ìndì ngá líyí ro dhi tá kpà bhàandre nda na be. ³ Akódhi nda adré tá leá nòle ngalè Yésu àdhi 'i ya dhi. Di, móndí zyandre dhi ki tà sè dhi, kitswá tá ína nòá bwà ko, dré tá mbàle tàli dhi sè. ⁴ Gò dré ràzo drìdrì mbàle fa rú be sikhómòrò dhi drìna, kitswále Yésu ni no dhi bvó. Tàko ko, akódhi nda adré tá 'òle lavulé látì nda 'àsè. ⁵ Yésu kàtsá àrà nda 'á dre dhi, dré mì tingázó Zàkáyò ni no gò, tàzoá drá dhi: «Zàkáyò, mí asì mbèlè. Angyá ko, adré leá dhi, má kàyí àndrò mí bhàna.» ⁶ Di Zàkáyò dré asizó mbèlè gò, dré Yésu ni ka'izo dòle í bhàna arí sè.

⁷ Móndyá títi tà nda ni nobhá dhi ì adré tá Yésu ni ndrì, adrézó tàá dhi: «Dhya kòdhi lè ína file

ayilé tàkonzì líyí nì dzó na!» ⁸ Dì, Zàkáyò dré ngàzo áyi totó Mírì kandrà tàá drá dhi: «Mírì, mí nò rè ká! Má nì áma ngá tíí lanzílé 'a be rì dhi kì àlo fe lemerèbhá ì dré. Kòdhi ìbe dhi, má kòkàrí móndí nì làfa túrúpfú sè dhi, má nì làfa nda nì logó drá, àzuya nì nì bhàzo dríá vésè be na.» ⁹ Dì Yésu tà drá dhi: «Ándrò, tà tidrízó dhi aff dzó kònìdhi lé dre. Tàko ko, dhya kònìdhi kókpa Abàràrà nì ànzi kì àlo 'i. ¹⁰ Angyá ko, Móndí nì Mv́a alì kitswálé móndyá avìbhá dhi kì nda, àyi kì tidrízó dhi bvó.»

*Pídhígó màràbà mudrì dhi kì tà dri dhi
(A kònò kpà Mátáyò 25:14-30)*

¹¹ Móndyá zyandre nda ì dré tá adrèrà'a Yésu nì yi dhi 'á dhi, dré gòzo pídhígó àlo dhi nì pi àyi dré. Tàko ko, akódhi tá ànyi Yèrusalémà làga, ìndì ì adrè tá àyikya kisúá dhi, Gìká nì Opì nì atsá gbá lókyá nda sè. ¹² Dì tà àyi dré dhi: «Agó àlo ópí kì sùrú lésè dhi adrè tá 'òle lile bvò vwàvwà ro dhi na, à kòbhàró ì adrélé ópí ro gò, í kàgòró adrélé àyi òpì nya be dhi bvó. ¹³ Dì dré àyi màràbà mudrì dhi kì azízó, làfa lò'wa mudrì dhi kì lanzízó àlo àlo àyi drígàsè gò, tàzoá àyi dré dhi: <Mì kàdré àzì 'o làfa kònìdhi sè adrézó timbàá, tsàle lókyá má dré dra agòzo dhi 'á.>*

¹⁴ Dì, móndyá akódhi nì bvò nda lé dhi ì adrè tá àyikya togó kònzì bha akódhi rú. Gò ì dré móndí mùzo lile akódhi vésè tàá dhi: <Mà adrè leá dhi, dhya kòdhi kònya òpì àma dri dhi ko.>

* **19:13** 19:13 A adrè tá làfa lò'wa kònìdhi nì rú zi «mínà». Mínà àlo dhi tá làfa adrélé fèle móndí àlo dré àzì 'òle mbá na sè dhi tí dhi 'i.

15 Di, tágba kònìni dhi, à dré akódhi ni bhàzo ópí ro gò, dré agòzo. Dré màràbà mudrí í dré tá làfa tayízó àyi drígá nda ki azízó gò, àyi ki lizízó nìzoá ngalè ì tìmbà tá àyi làfa ni drì ángopí ya dhi. 16 Dhya drìdrì dhi kàtsá dre dhi, dré tazoá dhi: <Mírì, má 'o àzì làfa lò'wa mína sè gò, làfa lò'wa mudrí àruka ki kisúzó bhàle dríá.> 17 Di ópí nda tà drá dhi: <Áma màràbà dóro ni, mí 'o dóro! Mí dré kitswálé má dré ka'ile tà mvá tsà sè dhi sè dhi, má ni ámi bha adrélé bhàandre mudrí dhi ì drìle.>

18 Gò màràbà ni rì dré atsázó tàá dhi: <Mírì, má 'o àzì làfa lò'wa mína sè gò, làfa lò'wa nzi àruka ki kisúzó bhàle dríá.> 19 Di ópí nda tà drá dhi: <Má ni ámi bha adrélé bhàandre nzi dhi ì drìle.>

20 Gò màràbà ni na dré atsázó tàá dhi: <Mírì, làfa lò'wa mína kònìdhi. Má zù tá làfa nda tayílé kítá na. 21 Má adré tá ámi ro, mí dré adrélé agó tòmbá 'i dhi sè. Mí adré mína ngá mí dré bhàle ko dhi ki do, adrézó kpà ngá mí dré kidhilé ko dhi ki akónà.>

22 Di ópí nda tà drá dhi: <Mi, màràbà kònzi ni, má ni ámi tàbvó ta ámi tàndi ni kúlí sè. Mí nì tá tàle dhi, ma agó tòmbá 'i dhi be. Má adré ngá má dré bhàle ko dhi ki adó, adrézó ngá má dré kidhilé ko dhi ki akónà. 23 Mí bhà di tá làfa mána dzó adrézó làfa 'o lendréle dhi na ko àdho tà sè? Kònò má ni tá kitswá làfa nda ni adó àmupi ni be.> 24 Gò dré tazoá móndí í làga dhi ì dré dhi: <Mì do làfa lò'wa kòdhi akódhi drígàsè, fèle dhya adrélépi ába mudrí dhi dré.> 25 Di ì tà drá dhi: <Mírì, akódhi nda làfa lò'wa íbe mudrí!> 26 Akódhi logó àyi dré dhi: <Má adré tàá àmi dré dhi: Dhya ángùdhi adrélépi ngá íbe dhi dré dhi,

à ni akódhi ni ngá nda ki drĩ timbà. Dì, kàdré ína dhya adrélépi ngá àko dhi ni tà sè dhi, à ni ndìndì ngá mvá tsà dré adrézó ába dhi ni do drígàsà. ²⁷ Dì, kàdré áma kàribhá lèbhá tá má kònya òpì àyi dri ko nda ki tà sè dhi, mì adrĩ àyi alizo àyi ki tilí todràle má kandrá.»

Yésu fɪ Yèrúsalémà na ópí tɪni

(A kònò kpà Mátáyò 21:1-11; Márokò 11:1-11; Yòwánì 12:12-19)

²⁸ Yésu kòtà tà nda ì dre dhi, dré gòzo láti do adrézó mbàle Yèrúsalémà na. ²⁹ Kòtsa ànyi bhà rú zìle Bètèfágè ìndì Bètàníyà dhi ì kandrá, ànyi kòngó Olívè fa kya làga dre dhi, dré áyi lebèbhá rĩ dhi ki mùzo lile drĩdrĩ, ³⁰ tàzoá àyi dré dhi: «Mì lè bhà àmì kandrá kònàdhi léna. Mì kòfì lána dre dhi, mì ni púndà mvá 'ìle, à dré dhu rè mbàzo drĩa ko dhi ni kisú. Mì atrì akódhi, alizo ába má vélé. ³¹ Dhya àlo kòlizí àmì tí dhi: <Mì adré trĩa àdho tà sè?> ya dhi, mì kòtà drá dhi: <Mírĩ adré lèá nì.>»

³² Dì dhya mùle nda ì dré lizo tà nda ni kisú ngóro Yésu dré tá tàle àyi dré dhi tɪni. ³³ Ì dré tá adrérà'a púndà mvá nda ni atrì dhi 'á dhi, púndà nda ni líyí ì dré lizízóá àyi tí dhi: «Mì adré púndà mvá kòdhi ni trì àdho tà sè?» ³⁴ Ì logó dhi: «Mírĩ adré lèá nì.» ³⁵ Gò ì dré púndà mvá nda ni asézó atsázó ába Yésu vélé. Ì dré àyi ki kítá bhèzo drĩa gò, Yésu ni 'òzo lirílé drĩa.

³⁶ Dì akódhi dré tá adrérà'a lile dhi 'á dhi, mómí zyandre dhi ì adré tá àyi ki kítá ki lasé láti m̄sè, kòlavúro drĩàsà be dhi bvó. ³⁷ Ì kòtsa ànyi Yèrúsalémà làga láti adrélépi síle kòngó

Olívè fa kya drìlèsè dhi 'á dre dhi, akódhi ni lebèbhá zyandre títi dhi ì dré ngàzo adrélé lenzélé lúlúgyá be, adrézó Gìká ni rú bha kùle tà títi línдрíga ró ì dré nòle dhi kì tà sè. ³⁸ Ì adré tá tàá dhi:

«Tà tani kàdré ópí adrélépi alìle Mírì ni rú sè dhi dri!

Tà kìdrìkìdri kàdré bhù na, ìndì rúku kàdré Gìká kurú na bhù na dhi dré!»[†]

³⁹ Gò Fàrìsáyò àruka mónnyá zyandre nda ì kòfalé dhi ì dré tàzoá Yésu dré dhi: «Tadhálépi, mí kòlawà ámi lebèbhá ni ì dri, ì kòtayíró kúlí!»

⁴⁰ Dì Yésu logó dhi: «Má adré tàá àmi dré dhi: Ì kòtayí kúlí dhi, kírà kì lúlúgyá ga nì!»

Yésu ngo Yèrúsalémà ni tà sè

⁴¹ Yésu kòtsa ànyi Yèrúsalémà làga bhàandre nda ni no dre dhi, dré ngàzo ngòle tà ni sè, ⁴² tàzoá dhi: «Á! Yèrúsalémà, kònò mí kònì tá tà kìtswálépi tá tà kìdrìkìdri fe mí dré lókyá ándrò kònìdhi sè dhi be dhi! Dì, nyànomvá dhi, tà nda zù ì zùzù mí dré. ⁴³ Tàko ko, lókyá ni atsá ámi kì gò, ámi kàribhá ì dré ámi gàrà kìzo kúru, ngá tobhàzo kìtswázó àdzú bhù mí rú gò, ì dré àdzú bhùzo mí be ámi gàrà títi dhi ì 'ásè. ⁴⁴ Ì ni àmi kì bhe kinyílé kìnì mi, ámi ànzi mí lé dhi ìbe. Ì kìtswá kírà kì àlo tayí àzya ni dri ko. Angyá ko, mí nì tá mína lókyá Gìká dré alìzo kìtswálé ámi tidrí dhi ko.»

[†] **19:38** 19:38 A kònò Longó ì 118:26.

Yésu dro mónnyá adrèbhá ngá lagí dhi ì topfòle tépelò 'ásè

(A kònò kpà Mátáyò 21:12-17; Márokò 11:15-19; Yòwánì 2:13-22)

⁴⁵ Amvolásà dhi, Yésu dré fizo tépelò na gò, dré ngàzo mónnyá adrèbhá tá ngá lagí kònàle dhi kì dro topfòle 'ásà. ⁴⁶ Dré tàzoá àyi dré dhi: «Gìkà nì Kúlí adrè tàá dhi: <Àma dzó nì adrè dzó adrézó tà ta má be dhi 'i.> Dì, mì gò àmìkya dzó nda nì bha adrélé àrà kùgubhá ì dré adrézó àyi kì zu dhi ró!»‡

⁴⁷ Kítú àlo àlo títi ì sè dhi, Yésu adrè tá tà tadhá tépelò na. Kòwánà kàdrì ì, tátrítrí kúlí tadhábhá ì tsàle Yúdà ànzì kì drì kobhá íbe dhi, ì adrè tá láti nda kítswázó akódhi nì pfu dràle. ⁴⁸ Dì, ì kítswá tá àyikya láti kisé bwà ko. Angyá ko, mónnyá títi dhi ì adrè tá akódhi nì kúlí yi lovó sè.

20

A lizí Yésu tí ngalè akódhi nì rìnyí angá ángolésè ya dhi

(A kònò kpà Mátáyò 21:23-27; Márokò 11:27-33)

¹ Kítú àlo dhi, Yésu adrè tá móndí kì tadhá tépelò na, adrézó Rúbí Tani longó àyi dré. Gò kòwánà kàdrì ì, tátrítrí kúlí tadhábhá ì ìndì bhàgo íbe dhi ì dré alìzo akódhi vélé, ² lizíá tíá dhi: «Mí tà rè àma dré ká: Rìnyí mí dré adrézó tà kòdhi kì 'o dhi angá ína ángolésè? Adhi fè rìnyí nda mí dré nì?»

‡ 19:46 19:46 A kònò Esáyà 56:7; Yèrèmíyà 7:11.

³ Yésu logó àyi dré dhi: «Má ni kókpà tà àlo dhi ni lizí àmi tí. Mì tà rè má dré ká! ⁴ Bàtísimò Yòwánì dré fèle dhi angá tá ina ángolésè: Giká vélésè, kó ngalè móndí i vélésè?» ⁵ Gò ì dré dhèzo adrélé tà kayí àyi kòfalésè, adrézó tàà dhi: «Mà kòtà dhi <Bàtísimò nda angá Giká vélésè> dhi, akódhi ni go lizíá àma tí dhi: <Mì ka'ì di Yòwánì ko àdho tà sè?» ⁶ Di, mà kòtà kó dhi <Bàtísimò nda angá móndí i vélésè> dhi, móndyá títi dhi ki àma ki lebhé todràle kírà sè. Angyá ko, ì adré ka'íá dhi, Yòwánì tá ina pròfétà 'i.» ⁷ Di ì dré logózóá drá dhi: «Mà nì ngalè bàtísimò nda angá ángolésè ya dhi ko.»

⁸ Yésu gò tàà àyi dré dhi: «Kàdré kònìni dhi, má kitswá kókpà tàà àmi dré ngalè rinyí má dré adrézó tà nda ki 'o dhi angá ángolésè ya dhi ko.»

*Pídhígó vínò líkíbhá kònzi dhi ki tà dri dhi
(A kònò kpà Mátáyò 21:33-46; Márokò 12:1-12)*

⁹ Gò Yésu dré pídhígó kònìdhi ni pìzo móndí i dré, tàzoá dhi: «Agó àlo dhi bhe tá vínò áyi amvú na. Dré amvú nda ni tayízó vínò líkíbhá àruka i drígá gò, lizo atsí na lókyá be vwàvwà ro. ¹⁰ Lókyá vínò lò'wa kizo dhi kòkitswá dre dhi, dré áyi mārábà ki àlo mùzo lile vínò líkíbhá nda i véna, ì kòfèró í dré lò'wa ina tíni dhi be dhi bvó. Di, vínò líkíbhá nda ì dré àyikya mārábà nda ni tswàzo gò, logózóá nzìle drígálé sè. ¹¹ Gò amvú líyí nda dré mārábà àzya mùzo lile àyi véna. Di, ì dré kpà akódhi nda ni tswàzo, kanyò fèzo drá gò, logózóá drígálé sè. ¹² Dré gòzo mārábà ni na

mu lile gò, ì dré akódhi nda ni pfùzo bí íbe gò, dòzoá bhèle amvú 'ásè kivì na.

¹³ Di amvú líyí nda kòyì tà nda dre dhi, dré kisùzoá í léna dhi: «Má ni 'òá ngíni? Má ni áma mváagó má dré lèle tò dhi ni mu kòdhya. Aruka ni, ì ni akódhi ni lindrì bha.»

¹⁴ Di, vínò líkíbhá nda ì kònò mváagó nda adrérà'a alile dre dhi, ì dré tàzoá àyi kòfalésè dhi: «Kònàdhi dhya dra amvú kònìdhi ni kisúlépi tàyilé ro dhi 'i. Mà kòpfu akódhi dràle, amvú dré tá kitswálé kisulé tàyilé ro nda kàdréro àma dré!» ¹⁵ Di ì dré ngàzo akódhi ni ru bhèle amvú nda 'ásè kivì na gò, pfùzoá dràle.»

Yésu gò liziá dhi: «Mì adré kisúá dhi, amvú líyí nda ni 'òá ngíni àyi kì tà sè dhi? ¹⁶ Akódhi ni tsa vínò líkíbhá nda kì tufú todràle gò, gòzo amvú vínò àdhya nda ni tayí móndí àruka ì dríga.»

Di móndyá zyandre nda ì kòyì tà nda dre dhi, ì dré tàzoá dhi: «Tà nda kòdhi ì kò'o ru tàdzí ko!»

¹⁷ Di Yésu dré àyi kì nòzo dèí gò, tàzoá dhi: «Tà tìsìle Gíká ni Kúlí na kònìdhi adré di lèá tàle ngíni?»

«Kírà dzó sibhá ì dré gàle gàgà dhi, gò atsálé kírà agógó dzó nda dré adrézó àyi totó dríá dhi ró.»*

¹⁸ Dhya ángùdhi dra dhèlepi kírà nda dri dhi ni ño. Kòdhi íbe dhi, kírà nda ni dhya ángùdhi í dré dra adhézo dríá dhi ni kinyí.»

¹⁹ Gbã lókyá nda sè dhi, tátrítrí kúlí tadhábhá ì kòwánà kàdrì íbe dhi ì dré látì ndàzo kitswázó Yésu ni ru. Angyá ko, ì nì tá tàle dhi, akódhi pí

* **20:17** 20:17 A kònò Longó ì 118:22.

tá pídhígó nda àyi rú dhi be. Di, ì dré tá adrélé móndyá zyandre dhi ki ro dhi sè dhi, ì dré akódhi ni tayízó.

*Kàyiàrà, Rómà ki ópí kàdrì ni mèdáyì gìma
(A kònò kpà Mátáyò 22:15-22; Mároko 12:13-17)*

²⁰ Di ì dré ngàzo adrélé Yésu ni mǐ ga gò, mǎndí àyi ki 'obhá adrélé mǎndí gyǎgya ró dhi ki mùzo lùzu ró lile Yésu véna. Ayi nda ì adré tá akódhi ni le 'òle la'ile kúlí dré tá adrélé tàle dhi i sílé, ì kòkítswáró akódhi ni fe Rómà ki gùvèrènére drígá. ²¹ Di ì dré akódhi ni lizízó tàzoá dhi: «Tadhálépi, mà nǐ tàle dhi, tà mí dré adrélé tàle ìndì tadhále dhi i gyǎgya dhi be. Mí adré mǎndí ki no twátwa ko. Mí adré kpà Gíkà ni tà tadhá tà bàti sè. ²² Di mí tà rè àma dré ká: Ama ki tátátrí kúlí ka'í, mà kàdré Kàyiàrà ni mèdáyì gi dhi 'í? Kó ngalè, ka'í ko?»

²³ Di, Yésu dré ína àyi ki túrúpfú tà nǐzo kyá gò, logózóá àyi dré dhi: ²⁴ «Mì afè dènári àlo dhi má dré nòle.» I kòfè làfa lò'wa nda drá dre dhi, dré lizízóá dhi: «Mǎndí líndrí kòndhi tsàle rú tisile dríá kòndhi be dhi, àdhi àdhya 'í?» I logó drá dhi: «Kàyiàrà àdhya 'i.» ²⁵ Di Yésu tà àyi dré dhi: «Mì kàdré di ngá Kàyiàrà àdhya ni fe Kàyiàrà dré, adrézó kpà ngá Gíkà àdhya ni fe Gíkà dré.»

²⁶ Di ì kítswá tá akódhi ni 'o la'ile kúlí dré tá tàle mǎndí i kandrá dhi i sílé bwà ko. Be ró dhi, àyi ki líndrí ga tá kúlí dré logólé nda sè gò, ì dré kúlí tayízó adrézó kíri.

*Tà lizíle ngangà dràdrà 'ásè dhi ni tà dri dhi
(A kònò kpà Mátáyò 22:23-33; Márokò 12:18-27)*

²⁷ Amvolásà dhi, Sàdùkáyò àruka ì dré alizo Yésu véle kitswálé tà lizí tíá. (Ayí nda ì adré tàá dhi, ngangà dràdrà 'ásè dhi yókódhó.) Dì ì tà drá dhi: ²⁸ «Tadhálépi, Mósè tisi àma dré dhi: <Agó àlo adrélépi mvá àko dhi kòdrà áyi tòkó ni tayí dhi, lè adrúpi ni kòdo tàyítòkó nda mòle, kitswázó ànzi ti áyi adrúpi dràlepi nda dré.>† ²⁹ Dì àgo nzi-drì-rì adrúpi ró dhi ì tá be. Ayi kì kàyo dré tòkó àlo dhi ni mòzo gò, dràzo tólò mvá ti àko ró. ³⁰ Adrúpi ni ni rì dré tòkó nda ni dòzo mòle gò, dré kpà dràzo tólò mvá ti àko ró. ³¹ Tà nda dré kpà ru 'òzo kònìni adrúpi ni ni na rú, tsàle byá adrúpi ni ni nzi-drì-rì rú. Ayi títi nda ì todrà mvá ti àko ró. ³² Kùdù ro dhi, tòkó nda dré kpà dràzo. ³³ Dì kítú móndí ì dré dra ngàzo dràdrà 'ásè dhi tú dhi, adrúpi nzi-drì-rì nda ì kòfalé dhi, tòkó nda ni adré tsítsì dhi àdhi dré? Angyá ko, àyi títi nda ì do tá akódhi mòle àyi dré tòko ró.»

³⁴ Yésu logó àyi dré dhi: «Móndyá ándrò kòni ì adré ru mo, adrézó kpà àyi kì ànzi kì fe mòle. ³⁵ Dì, lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, móndyá kitswábhá Giká mìlésè ì kòngaró dràdrà 'ásè dhi ì gò adrélé ru mo ko, adrélé kpà àyi kì ànzi kì fe mòle ko. ³⁶ † kitswá kpà gòle dràle ko. Angyá ko, ì ni àyikya adré ngóro ángéló ì tíni. Ayi Giká ni ànzi 'i, ànzi ngabhá dràdrà 'ásè dhi 'i. ³⁷ Dì, kàdré ína ngangà dràdrà 'ásè dhi ni tà sè dhi, ndìndì

† 20:28 20:28 A kònò Dùtèrònómè 25:5-6.

Mósè tadhá tá ngádra 'á dhi, móndyá dràbhá dre dhi ki nga dràdrà 'ásè dhi 'í. Tàko ko, dré tá fanzǎ adrélépi kòle àtsi ró dhi ni tà tisìzo dhi, zi Mírì <Gìká Abàráma àdhya, Gìká Isákà àdhya, ìndì Gìká Yàkóbhò àdhya.>‡ 38 Dì Gìká nda Gìká àbvò kya 'i ko. Be ró dhi, akódhi ìna Gìká móndyá lídrì ro dhi kya 'i. Angyá ko, akódhi mìlésè dhi, àyi títi nda i lídrì ro.»

39 Dì tátírítrí kúlí tadhábhá ki àruka ì logó drá dhi: «Tadhálépi, mí tà tà kòdhi kyá!» 40 Dì dhya àlo dré gòzo vélé tà tabhǎ lizílé akódhi tí ko.

Mèsíyà i Dàwídi be dhi

(A kònò kpà Mátáyò 22:41-46; Márokò 12:35-37)

41 Gò Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «À adré tàá dhi, Mèsíyà Dàwídi ni mvá 'i dhi ngíni? 42 Tàko ko, Dàwídi ni tàndi tà tá búkù Yúdà ànzi ki Longó kya na dhi:

<Mírì Gìká tà áma Mírì dré dhi:
Mí alì lirílé áma dríágó lésè,

43 tsàle lókyá má dré dra ámi kàribhá ki bhàzo adrélé ámi pá zàle dhi 'á.>§

44 Kòdhi Dàwídi adré Mèsíyà ni zi áyi Mírì ro. Dì Mèsíyà nda ni kitswá kpà adrélé akódhi ni mvá ro ngíningíni ró?»

Yésu se áyi lebhá ki bí tátírítrí kúlí tadhábhá ki tà sè

(A kònò kpà Mátáyò 23:1-36; Márokò 12:38-40)

‡ 20:37 20:37 A kònò Pfòma 3:6. § 20:43 20:43 A kònò Longó i 110:1.

⁴⁵ Mòndyá zyandre tíí dhi ì dré tá adrérà'a Yésu ni yi dhi 'á dhi, dré tazoá àyi lebèbhá ì dré dhi: ⁴⁶ «Mì kàdré àmi kì likí tátrítrí kúlí tadhábhá kì tà sè. Angyá ko, àyi nda ì adré kánzó kàtswákàtswa dhi kì le asólé àyi rú, adrézó tatsilé ába mómí ì kòfalésè. Ì adré làá dhi, à kàdré mòdo fe àyi dré lindrì sè ngá lagírà ì 'ásè. Ì adré làá lirílé àrà lindrì àdhya lèsámbò dzó ì 'àsè dhi ì 'àsè, adrézó kpà làá lirílé mísá lindrì àdhya gwányá ì 'àsè dhi ì làgásè. ⁴⁷ Ì adré tàyítòkó kì ngá kì kàrí tíí. Ì adré kpà tà zi Gìká tí vwàvwa ro, à kònòró àyi be dhi bvó. Dì kítú dra tàbvó tazo dhi tú dhi, à ni tà ño àyi dri tà tàndì ró.»

21

Ngá tàyítòkó àlo lemerè ro dhi dré fèle Gìká dré dhi

(A kònò kpà Márokò 12:41-44)

¹ Yésu dré tá adrérà'a tépelò na dhi 'á dhi, dré m̀ tingázó ngábhá kì no adrérà'a àyi kì làfa bhe kpúkúbhú adrézó làfa likí dhi na. ² Dré kpà tàyítòkó àlo lemerè ro dhi ni nòzo làfa lò'wa nzí tsàtsà rì dhi kì bherà'a lána. ³ Gò Yésu dré tazoá dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Tàyítòkó lemerè ro kòdhi bhà ína làfa kàdrì, mómíyá àruka tíí dhi kya kì lavú. ⁴ Tàko ko, àyi tíí nda ì adó àyikya àyi kì ngá kì drì fèle kòdhya. Dì, tòkó lemerè ro nda adó ína ngá tíí ì dré tá adrézó ába kítswázó adrílé ásà dhi ì fèle kòdhya.»

Yésu longó tépelò ni pfùma ni tà

(A kònò kpà Màtáyò 24:1-2; Márokò 13:1-2)

⁵ Yésu ni lebèbhá àruka ì adré tá tépelò ni tà ta, kírà aveave tépelò nda ni sizo ásà dhi íbe, ìndì ngá fèle Gíká dré tépelò nda ni 'òzo avélé ásà tò dhi íbe. Dì, Yésu dré ína tàzoá dhi: ⁶ «Kàdré ngá mì dré adrélé nòle kòni kì tà sè dhi, lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, à gò véle kírà kòni kì àlo kisú àzya ni dri ko. A ni kírà nda kì lebhé títi kìní mi.»

Tà dra ru 'obhá lókyá kùdù ni tà tadházó dhi ì (A kònò kpà Mátáyò 24:3-14; Márokò 13:3-13)

⁷ Gò ì dré Yésu ni lizízó tàzoá dhi: «Tadhálépi, tà kòdhi kì atsa ángutú? Adho tà ni ru 'o drìdrì tadházóá dhi, tà nda ì adré 'òle ru 'o káyà dhi nì?» ⁸ Yésu logó dhi: «Mì kàdré àmi kì líkí dóro, à kòlitíró àmi ko. Tàko ko, móndí bí dhi kì alì áma rú sè adrélé tàá dhi: <Ma Mèsíyà 'i!> ìndì <Lókyá kitswá dre!> Dì, mì kòlì àmikya àyi vésè ko. ⁹ Mì ni àdzú kì rúbí yi, móndí kì ligima àyi kì ópí íbe dhi kì rúbí be. Dì, mì kòtayí àmi kì togó adrélé gàle tirì dré ko. Tàko ko, adré làá dhi, tà nda kòdhi ì kò'o rè zyà ru 'íká. Dì, lókyá kùdù kitswá ína atsálé mbèlè ko.»

¹⁰ Gò tàá àyi dré dhi: «Súru kì àdzú bhu súru àruka íbe. Opì kì kpà àdzú bhu opì àruka íbe. ¹¹ Kàdikàdi ni bvò kosé rìnyí sè, ìndì kàrábhò ni dhe drà kònzì íbe àrà twátwa ì 'ásè. Tà dra tirì febhá dhi kì ru 'o, ìndì tà kàdrì líndrìga ró dhi kì agá bhù m̀bhalé 'á.

¹² Dì, tà títi nda ì kandrá dhi, à ni àmi kì turú adrélé mì pfòle. A ni àmi kì lefè tàbvó tàle lísambò dzó ì 'ásè, adrézó àmi kì lebhé bǎdzó ì 'ásè. Áma tà sè dhi, à ni àmi kì tidrì topfòzo

àmi íbe ópí kàdrì i kandrásè ìndì gùvèrèneré i kandrásè. ¹³ Tà nda ni láti nzi àmi dré kitswázó áma tà mì dré nòlè ìndì mì dré yìlè dhi ki longó àyi dré. ¹⁴ Di ásà dhi, mì kòbhà àmi ki togó adrélé lanzìlè, adrézó mì ni tà ta àmi rúsè ngìni ya dhi ni kisù drìdrì dhi ko. ¹⁵ Tàko ko, má ni mána kúlí fe àmi dré kitswálé logólé tògyá sè àmi ki kàribhá i tí, ì kòkitswáró kayíá ko, ìndì ì kòkitswáró tà ta rúásà twá ko dhi ma. ¹⁶ Ndìndì àmi ki tibhá i, àmi ki adrúpi i, àmi ki aró i, tsàlè àmi ki arúpi íbe dhi ki àmi ki lefè kàribhá i drígá gò, àmi ki àruka ki tupfúzó todràlè. ¹⁷ Mòndyá títi dhi ki togó kònzì bha àmi rú áma tà sè. ¹⁸ Di, tágba kònìni dhi, àmi ki drìbhí ki àlò kitswá ína tavìlè ko. ¹⁹ Mì kàdré togó tsi, adrézó àmi ki totó tātā dhi, mì ni lídrì kisú.»

Yésu longó Yèrúsalémà ni pfùma ni tà

(A kònò kpà Mátáyò 24:15-21; Márokò 13:14-19)

²⁰ «Mì kònò sòdá zyandre dhi i adrérà'a Yèrúsalémà ni gàrà ki kúrú dre dhi, mì ni nǎ tàlè dhi, bhàandre nda ni pfùma atsá ànyi dre dhi be. ²¹ Lókyá nda sè dhi, lè mómndyá dra adrèbhá bvò Yùdáyà àdhyà na dhi ì kòlapá ràlè kóngó i drìna, àyi adrèbhá Yèrúsalémà na dhi ì kàpfò lásà, ìndì àyi adrèbhá gbàbhú 'ásè dhi ì kòfì bhàandre nda na ko. ²² Tàko ko, kítú nda kòna ki adrè kítú tà òzo mómndí i dri dhi 'i, kitswálé tà títi tisìlè Gìká ni Kúlí na dhi ì kò'oró ru be dhi bvò. ²³ Kítú nda i tú dhi, kizà ni adrè kàdrì tòkó adrèbhá 'a íbe dhi i dré, ìndì tòkó adrèbhá bà fe ànzimvá i dré dhi i dré. Kizà ni adrè kàdrì lavúlé bvò nda na, ìndì

Gìká ni kombà ni adrè kàdrì sùrú nda rú. ²⁴ A ni àyi ki àruka ki tupfú todràle sápi sè, àruka ni ki turúzó lizo àyi íbe bvò títi sùrú twá ro dhi i 'ásè. Gò móndyá sùrú twá ro dhi ì dré Yèrúsalemà ni atózó àyi pálé, tsàle móndyá sùrú twá ro nda ki lókyá dré akírà'a títi dhi 'á.»

Móndí ni Mvá ni agòma

(A kònò kpà Mátáyò 24:29-31; Mároko 13:24-27)

²⁵ «Tà twátwa línđrīga ró dhi ki agá kítú mi, mbă mi, ìndì bhìbhínyà i mi. Dì sùrú títi bvò dri dhi ki togó ki adrè kizà ro lavúlé, àyi ki drì dré adrézó abílé, yìandre dré dra adrélé ru kăgbă adrélé kpòrò 'o lavúlé dhi sè. ²⁶ Móndí ki dra tirì dré, ì dré adrérà'a tà adrèbhá alìle bvò dri dhi ki letè dhi 'á. Angyá ko, rînyí bhù na dhi ki ru kizí. ²⁷ Dì lókyá nda sè dhi, móndyá títi dhi ki Móndí ni Mvá ni no adrérà'a alìle ndùrùku i 'ásè, rînyí kàdrì be ìndì mìlanzìlanzì kàdrì be. ²⁸ Dì tà nda kòdhi ì kòkidhó adrélé ru 'o dre dhi, mì kòtotó àmi àmi ki drì tingá kuru, adrézó gànzi ró. Tàko ko, lókyá Gìká dré dra àmi ki apázó dhi atsá ànyi dre.»

Tà tadhálé figi fa ni tà rú dhi

(A kònò kpà Mátáyò 24:32-35; Mároko 13:28-31)

²⁹ Gò Yésu dré tà kònìdhi ni tàzo àyi dré kúlí alaala sè, tàzoá dhi: «Mì nò rè figi fa túmăní fa àruka títi dhi íbe dhi i ká! ³⁰ Mì kàdré àyi ki bí no adrérà'a ròle dhi, mì nì tàle dhi, yìgú ànyi dhi be. ³¹ Kókpa kòdhi tîni, lókyá mì dré dra tà nda kòdhi ki nòzo adrérà'a ru 'o dhi tú dhi, lè mì kònì

tàle dhi, Gìká ni Opì ànyì káyà dhi. ³² Má adrè tá bàti ta àmi dré: Mòndyá dra adrébhá lídrì ìbe lókyá nda sè dhi ì kitswá dràle tíí drìdrì tà tíí nda ì dré dra ru 'òzo dhi kandrà ko. ³³ Bhù ì bvò be dhi kì akí. Dì, áma kúlí ì kitswá àyikya tàdzí akílé ko.

³⁴ Mì kònò dóro, mì kòbhàró àmi kì togó adrélé lanzìle gwányá 'òma ni tà sè, wá tsìma ni tà sè, ìndì tà bvò kòndì àdhyà kì kisùma ni tà sè ko, kítú tàbvò tàzo nda kòkiró àmi ngbõ ró ko. ³⁵ Tàko ko, kítú nda ni atsá mòndyá tíí bvò dri dhi ì dré. ³⁶ Lè mì kàdré dì tàmbàga dri, adrélé tà zi Gìká tí lókyá wáyì sè, mì kòkitswá ró tà tíí adrébhá alìle nda kì lavú, kitswázó àmi kì totó kanyò àko Mòndí ni Mv́à kandrà.»

³⁷ Kítú àlo àlo tíí ì sè dhi, Yésu adrè tá tà tadhá tépelò na gò, ngátsi sè dhi, dré adrézó pfòle mbàle ayílé kòngó Olívè fa kya drìna. ³⁸ Dì drùbhì kínó, mòndyá tíí dhi ì adrè tá lile akódhi ni yi tépelò na.

22

Yùdásì ì yi ru kòwánà kàdrì ìbe, kòlefèró Yésu àyì drìgá

(A kònò kpà Mátáyò 26:14-16; Mároko 14:10-11)

¹ Yúdà ànzì kì gwányá Mápà tàkú àko dhi àdhyà, adrélé kpà rú zìle Pásikà dhi adrè tá atsálé ànyì. ² Kòwánà kàdrì ì tatrìtrì kúlí tadhábhá ìbe dhi ì adrè tá láti nda kitswázó Yésu ni pfu dràle lùzu ró. Tàko ko, ì adrè tá àyikya mòndyá zyandre dhi kì ro.

³ Di Sàtánà dré fizo Yùdàsì adréle kpà rú zìle Ìsikàrìyótà dhi na. Akódhi nda tá Yésu ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi ki àlo 'i. ⁴ Gò dré ngàzo lile tà ta kòwánà kàdrì íbe ìndì tépelò líkíbhá ki kàdrì íbe, í ni Yésu ni lefè àyi drígá ngíni ya dhi ni tà dri. ⁵ Ayi nda ì dré lenzézó tà nda sè gò, ì dré lazizóá dhi, ì ni làfa fe drá. ⁶ Di Yùdàsì dré ka'izoá gò, kídhózó adréle lókyá dóro Yésu ni lefèzo àyi drígá dhi ni nda, mónnyá zyandre dhi ì kònřó ko.

A ledé tà Yésu ì dré gwányá Pásikà àdhya ni nyàzo lebèbhá ni íbe

(A kònò kpà Mátáyò 26:17-25; Márokò 14:12-21; Yòwánì 13:21-30)

⁷ Gwányá Mápà tàkú àko dhi àdhya tú dhi, kítú adrézó kábilígyà mvá Pásikà àdhya ni pfu dràle mòbòmà ro dhi dré atsázó. ⁸ Di Yésu dré Pétèró ki mùzo Yòwánì be, tàzoá dhi: «Mì lì ngá ladhí àma dré gwányá Pásikà àdhya ni nyàzo.» ⁹ Ì lizí akódhi tàzoá dhi: «Mí adré leá dhi, mà kòlì ladhíá ángwà?» ¹⁰ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Mì kòfì bhàandre na dre dhi, mì ni drì si agó àlo adrélépi yí do lìdrí na dhi be. Mì dhe akódhi nda bvó, tsàle dzó dré dra fizo lána dhi na. ¹¹ Mì kòtà dzó nda ni líyí dré dhi: <Dhya tà tadhálepí dhi adré ámi lizí: Dzó 'a kìle mà dré kíswázó Pásikà nya áma lebèbhá íbe dhi ángwà?» ¹² Di akódhi nda ni dzó 'a kìle kàdrì kurú na dhi ni tadhá àmi dré. A tobhà mísá ì ngá àruka íbe tayílé lána dre. Mì kòladhí ngá àma dré kònàle.» ¹³ Di ì kòlì dre dhi, ì dré tà títi nda ki kisúzó ngóro Yésu

dré tá tàlè àyì dré dhi tíni. Gò ì dré ngá ladhízó kitswázó gwányá Pásikà àdhya ni nya.

*Mírì ni rúbhá i kàrí ni be dhi
(A kònò kpà Mátáyò 26:26-30; Márokò 14:22-26; 1 Kòrìtòbhá i 11:23-25)*

¹⁴ Lókyá kòkitswá dre dhi, Yésu ì dré tsàzo lirílé mísá làgàsè tùmání akódhi ni àpóstolò mudrí-drì-rì dhi íbe. ¹⁵ Gò dré tàzoá àyì dré dhi: «Ma tá lovó íbe tò atsálé nyànomvá dhi, mà kònyaró Pásikà kònìdhi tùmání àmi íbe áma kizà nyàma kandrà. ¹⁶ Tàko ko, má adré tàá àmi dré dhi: Má gò véle nyáá ko, tsàlè lókyá tà ni ni dré dra ru 'òzo kitswálé títi Gìká ni Opì na dhi 'á.» ¹⁷ Dì dré kópò adózó, àwoyà fèzo Gìká dré gò, tàzoá dhi: «Mì do vínò kópò kònìdhi lé ni lanzilé àmi kòfalèsè. ¹⁸ Tàko ko, má adré tàá àmi dré dhi: Má gò véle vínò mvu ko, tsàlè lókyá Gìká ni Opì dré dra atsázó dhi 'á.»

¹⁹ Dré mápà adózó, àwoyà fèzo Gìká dré gò, ñòzoá fèlè áyì lebèbhá i dré gò, tàzoá dhi: «Kònìdhi áma rúbhá má dré adrélé fèlè àmi kì tà sè dhi 'i. Mì nya, ìndì mì kàdré 'òá kònìni adrézó áma tà kisù.»

²⁰ Ngá nyàma àmvolésè dhi, dré kókpà 'òzoá kònìni kópò sè. Adó kópò nda, tàzoá dhi: «Kópò kònìdhi adré tà tídhí Gìká dré bhàle ru yízo móndí íbe áma kàrí kutúlépi àmi dré dhi sè dhi ni tà tadhá.

²¹ Dì, mì yi rè ká! Dhya adrélépi 'òlè áma lefè kàribhá i drígá dhi adré lirílé tùmání má be mísá kònìdhi làga. ²² Tà bàti ró dhi, Móndí ni Mvá ni lí dràlè ngóro Gìká dré tá tà ni ni bhàle drìdrì dhi

tíni. Di, kizà ni ína adré kàdrì dhya dra Mónde ni Mvá nda ni lefèlepi dhi dré!» ²³ Di ì dré kidhózó adréle lizíá àyi kòfalésè, ngalè àdhi àyi kòfalé dhi ni tà nda ni 'o nì ya dhi.

Dhya kàdrì lavúlé dhi àdhi 'i?

²⁴ Gò Yésu ni lebèbhá nda ì dré dhèzo adréle tà kayí àyi kòfalésè, nizoá ngalè dhya kàdrì lavúlé àyi kòfalé dhi àdhi 'i ya dhi. ²⁵ Di Yésu dré tazoá àyi dré dhi: «Móndyá bvò kòndi àdhya ki ópí ì adré àyikya òpí nya àyi dri rinyí sè. Dhya kàdrìkàdrì àyi drìle dhi ì adré kpà àyi ki tàndi ki zi mónde ki ledébhá i ró. ²⁶ Di, adré leá dhi, àmi ki tà kàdré kònini ko. Be ró dhi, lè dhya kàdrì lavúlé àmi kòfalé dhi kàdré àmi ki tùgumvá tíni. Lè kpà dhya adrélepi àmi ki drì ko dhi kàdré tà 'o àmi ki mārábà tíni. ²⁷ Angyá ko, mì adré kisúá dhi, dhya kàdrì lavúlé dhi àdhi 'i: dhya adrélepi ngá nya mísá na dhi, kó ngalè, dhya adrélepi ngá bha nyàle dhi? Zakó tá dhya adrélepi ngá nya mísá na dhi 'i? Di, ma mána àmi kòfalé dhi ngóro dhya adrélepi tà 'o àmi dré dhi tíni. ²⁸ Àmi ró dhi, àmi tá ngbú dhya adrébhá tùmání má be tà dré adrérà'a áma tabhì dhi 'á dhi 'i. ²⁹ Di má adré àmi ki bha adréle òpí nya, ngóro áma Atá dré áma bhàle adréle òpí nya dhi tíni, ³⁰ mì kàdréro ngá nya ìndì ngá mvu áma mísá làgásè áma Opì na. Kònàle dhi, mì ni lírí lírìrà adrezó òpí nya dhi i drìsè, adréle Ìsèrèlè ànzì ki sùrú mudrí-drì-rì dhi ki tàbvó ta.»

*Yésu longó dhi, Pétèró ni áyi ga
(A kònò kpà Màtáyò 26:31-35; Márokò 14:27-31; Yòwánì 13:36-38)*

³¹ Yésu gò tàá dhi: «Simónà, Sìmónà, mí yi rè ká! Sàtánà zi tà Gĩká tí, kòfèró láti í dré àmi kì tabhizo, ngóro à dré adrélé ngánò kiyá dhi t́ni. ³² Dì, má zi mána tà Gĩká tí mí dré, mí kòtayíró ámi tà ka'ika'í ko dhi bvó. Dì mí kògò agòle má véle dre dhi, mí kòtìmbà ámi adrúpi i àyi kì tà ka'ika'í na.» ³³ Dì, Pétèró tà drá dhi: «Mírì, ma gánzi ró lile bã nya, ìndì lile dràle tùmáni mí be.» ³⁴ Yésu logó drá dhi: «Pétèró, má adré tàá mí dré dhi: Àndrò drìdrì àgólòwa dré dra tsírà bhèzo dhi kandrà dhi, mí ni áma ga vèsè be na tàzoá dhi, mí nì ma ko.»

Yésu tà áyi lebèbhá i dré dhi, ì kòlotó àyi kítswálé àdzú bhu

³⁵ Yésu gò lizíá àyi tí dhi: «Lókyá má dré tá àmi kì mùzo lile làfa àko, kòmvò àko, ìndì kámókà àzya àko dhi sè dhi, ngá àlo dhi pì tá àmi vélé?»* Ì logó dhi: «Kóko.» ³⁶ Akódhi tà àyi dré dhi: «Dì, nyànomvá dhi, dhya adrélépi làfa íbe dhi, kòdo làfa nda be. Dhya adrélépi kòmvò íbe dhi, kòdo kpà be. Dhya adrélépi sápi àko dhi, kòlagí áyi kítá kidhì àdhya kítswázó sápi gi í dré. ³⁷ Tàko ko, má adré tàá àmi dré dhi: Lè tà tìsìle áma tà dri Gĩká nì Kúlí na kòndhi kàtsá má rú: <A amú akódhi nále tátítrí kúlí ñobhá íbe.>† Tà bàti ró dhi, tà tìsìle áma tà dri kòdhi adré 'òle ru 'o.» ³⁸ Akódhi nì lebèbhá ì gò tàá dhi: «Mírì, sápi

* 22:35 22:35 A kònò Lúka 9:3; 10:4. † 22:37 22:37 A kònò Esáyà 53:12.

rì dhi i be kònìdhi.» Akódhi logó àyi dré dhi: «Kòdhi kitswá dre.»

*Yésu zi tà Gíká tí kòngó Olívè fa kya drìna
(A kònò kpà Mátáyò 26:36-46; Mároko 14:32-42)*

³⁹ Yésu kàpfò kònalésè dre dhi, dré lizo mbàle kòngó Olívè fa kya drìna, ànzyà gà dré adrélé 'òle dhi tíni. Akódhi ni lebèbhá ì dré kpà akódhi ni lebèzo. ⁴⁰ Ì kòtsa àrà nda na dre dhi, dré tazoá àyi dré dhi: «Mì kàdré tà zi Gíká tí, kòtayíró àmi tà dré tabhìle, àmi ki 'òzo dhèle tàkonzì na dhi ko.»

⁴¹ Gò dré lizo vwàle àyi rúsè ànyíanyi ngóro kírà vîle dhi dré adrélé lile adhéle dhi pí. Dré dhèzo áyi kórókó titì, tà zizo Gíká tí kònini: ⁴² «Tátá, mí kòlè dhi, mí kòdo kópò kizà àdhya kòdhi má vélésè wà. Dì, mí kò'o tà má dré adrélé lèle dhi kòdhya ko. Be ró dhi, mí kò'o tà mí dré adrélé lèle dhi kòdhya.» [⁴³ Gò ángélo àlo bhù lésè dhi dré agázó akódhi kandrà, rinyí fe drá. ⁴⁴ Yésu ni togó dré adrélé kizà ro lavúlé dhi sè dhi, dré gòzo adrélé tà zi Gíká tí togó wáyi sè. Gò kúrì adrélépi apfòle rúásà dhi dré atsázó kàrí tíni, adrélé titìle kìní mi.]‡

⁴⁵ Akódhi kòzi tà nda akílè dre dhi, dré ngàzo gòle áyi lebèbhá nda i véna, àyi ki kisú adrerà'a ayí ko kizà dré. ⁴⁶ Dì dré tazoá àyi dré dhi: «Mì adré ayí ko àdho tà sè? Mì nga adrélé tà zi Gíká tí, kòtayíró àmi tà dré tabhìle, àmi ki 'òzo dhèle tàkonzì na dhi ko.»

‡ **22:44** 22:44 Wáràgà àruka Gíká ni Kúlí tisizo àyi dri dhi i léna dhi, à adré 22:43-44 ki kisú ko.

Yésu ni rùma
(A kònò kpà Mátáyò 26:47-56; Márokò 14:43-50; Yòwánì 18:3-11)

⁴⁷ Gbă kòdhwa, Yésu dré rè dhu adrèrà'a tà ta dhi 'á dhi, mómí zyandre dhi ì dré atsázó. Dì dhya rú zìle Yùdásì, Yésu ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi kì àlo dhi adrì tá ína àyì nì. Gò dré àyì kಿಸිරó ànyì Yésu làga, kitswálé akódhi ni kamú.

⁴⁸ Dì, Yésu dré tàzoá drá dhi: «Yùdásì, mí adrè tsì Mómí nì Mv́a ni kamú, kitswázó akódhi ni lefè kàribhá ì drígá bàti?»

⁴⁹ Yésu ni lebèbhá ì kònò tà adrélèpi 'òle ru 'o nda dre dhi, ì dré akódhi ni lizíó: «Mírì, mà kòtogá àyì sápi sè wà?» ⁵⁰ Gò àyì kì àlo dré kòwánà kì kàdrì ni m̀arábà ni bí dríagó lésè dhi ni bvwàzo k̀ile. ⁵¹ Dì, Yésu dré ína tàzoá dhi: «Mì tayí! Kòdhi kitswá dre!» Dré agó nda ni bí tabèzo, akódhi ni tidrízó.

⁵² Gò Yésu dré tàzoá kòwánà kàdrì ì, tépelò líkíbhá kì kàdrì ì ìndì bhàgo atsábhá àyì ru dhi ì dré dhi: «Ma vo kùgú 'ì gò, mì dré adrézó alìle sápi íbe ìndì fa íbe kitswálé áma ru ni? ⁵³ Kítú àlo àlo títi ì sè, má adrè tá àmi kòfalé tépelò na dhi, mì bhà tá drígá má rú ko. Dì, lókyá kònìdhi àmikya 'ì, ìndì dhya adrélèpi àyì rìnyí tadhá tìnìmvá na dhi àdhya 'ì.»

Pétèró gà Yésu rè
(A kònò kpà Mátáyò 26:57-58, 69-75; Márokò 14:53-54, 66-72; Yòwánì 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Gò ì dré Yésu ni rùzo, drìzoá lizo ába kòwánà kì kàdrì ni dzó na. Dì Pétèró adrè tá ína àyì kì lebè lárá ro. ⁵⁵ Ayì kì àruka ì turú tá àtsí bhà'álé

nda ni kító 'á gò, ì dré lirízó làgàsà. Di Pétèró dré kpà lirízó àyi kòfalé. ⁵⁶ Gò mvátòkò àlo màràbà ro dhi dré akódhi ni nòzo adrèrà'a lirilé àtsí mìle. Dré mì tingbózo driá gò, tazoá dhi: «Dhya kòndi tá kókpà tùmání Yésu be.» ⁵⁷ Di, Pétèró dré ína tà nda ni gàzo rè, tazoá dhi: «Tòkó, má nǐ akódhi ko.»

⁵⁸ Gí ko, dhya àzya dré akódhi ni nòzo gò, tazoá dhi: «Mì kókpà àyi ki àlo 'i.» Di Pétèró logó dhi: «Kóko, ma 'i ko!»

⁵⁹ Anyiànyi sáà àlo àmvolèsè dhi, dhya àzya dré gòzo tàá rinyí sè dhi: «Bàti, dhya kòndi tá tùmání Yésu be! Angyá ko, akódhi kókpà mómí angalépi Gàliláyà lésè dhi 'i.» ⁶⁰ Di Pétèró logó dhi: «Agó, má nǐ ngalè mí adrè àdho tà ta ya dhi ko!» Gbǎ lókyá dré adrèrà'a tà ta dhi 'á dhi, àgólòwa dré tsírà bhèzo. ⁶¹ Gò Mírì Yésu dré áyi alázó Pétèró ni no dhi. Di kúlí Mírì dré tá tàle Pétèró dré dhi dré agázó lána. Tà tá dhi: «Àndrò, drìdrì àgólòwa dré dra tsírà bhèzo dhi kandrà dhi, mí ni áma ga vèsè be na.» ⁶² Di Pétèró dré pfòzo kivì na gò, ngòle ka'ilé ka'ika'i kizà dré.

A gu Yésu, akódhi ni tswàzo

(A kònò kpà Màtáyò 26:67-68; Márokò 14:65)

⁶³ Di dhya adrèbhá Yésu ni likí dhi ì adrè tá akódhi ni gu, adrézó akódhi ni tswa. ⁶⁴ Ì dré akódhi ni mì dròzo gò, adrézó tàá drá dhi: «Mì tà rè àma dré pròfétà ro dhi, ngalè àdhi sa mì nǐ ya dhi ká!» ⁶⁵ Di ì adrè tá akódhi ni lodhá kanyò kúlí àruka bí dhi ì sè.

Yésu pfò kòwánà kì kàdrì i kandrà bhàgo kàdrì íbe

(A kònò kpà Mátáyò 26:59-66; Márokò 14:55-64; Yòwánì 18:19-24)

⁶⁶ Ngá kòwa dre dhi, Yúdà ànzi kì bhàgo kàdrì i, kòwánà kàdrì i ìndì tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi, ì dré ru kimózó kònàle. Gò Yésu ni drizo pfòle àyi nda i kandrà. ⁶⁷ Dì ì dré tàzoá drá dhi: «Mí kàdré Mèsíyà 'i bàti dhi, mí tà rè àma dré ká!» Yésu logó àyi dré dhi: «Má kòtà tà nda àmi dré dhi, mì kitswá ka'íá ko. ⁶⁸ Má kòlizí kpà tà àmi tí dhi, mì kitswá tàdzí kúlí logó ko. ⁶⁹ Dì, kídhóle nyànomvá dhi, Mónde ní Mv́a ní lírì adréle Gíká rinyí líyí ní dríágó lésè.» ⁷⁰ Dì àyi títi nda ì lizí tíá dhi: «Mì di mína Gíká ní Mv́agó 'i?» Yésu logó àyi dré dhi: «Àmi kì tàndì mì tà kyá tàle dhi, ma 'i dhi.» ⁷¹ Dì ì tà dhi: «Mà ní di go véle móndí àruka kitswábhá tà ta akódhi rú dhi kì nda àdho tà sè? Ama kì tàndì, mà yi kúlí apfòlepi akódhi ní tàndì sílésè dhi dre!»

23

Yésu pfò Pílatò kandrà

(A kònò kpà Mátáyò 27:1-2, 11-14; Márokò 15:1-5; Yòwánì 18:28-38)

¹ Gò àyi títi ru kimóbhá nda ì dré ngàzo Yésu ní dri lizo ába Pílatò, Rómà kì gùvèrènére kandrà. ² Gò ì dré dhèzo adréle Yésu ní asíkì, adrézó tàá dhi: «Mà kisé dhya kònìdhi adrèrà'a àma kì sùrú ní kodzó lìgílé. Akódhi adrè ína Kàyìsàrà ní mèdáyì gìma logá móndí ì dré. Adré kpà áyi tàndì ní zì Mèsíyà ro, ìndì ópí ro.» ³ Dì Pílatò

dré lizízóá Yésu tí dhi: «Mi, mi ópí Yúdà ànzì kya 'i?» Yésu logó drá dhi: «Ámì tándì mí tà dre.» ⁴ Gò Pílatò dré tàzoá kòwánà kàdrì ì dré, móndyá zyandre íbe dhi: «Má kisú mána tà àlo tà bhàzo agó kònìdhi dri dhi ko.» ⁵ Dì, ì gò àyíkya tàá rìnyí sè dhi: «Akódhi adré móndí zyandre dhi kì kodzó lìgìlé tà dré adrélé tadhálé dhi ì sè. Adré 'òá kònìni Yúdà ànzì kì bvò 'ásè títi, kídhólé Gàlíláyà lésè atsálé kònwa Yèrúsalémà 'a.»

⁶ Pílatò kòyi tà nda dre dhi, dré lizízóá ngalè Yésu móndí angalépi Gàlíláyà lésè dhi 'i yà dhi. ⁷ Kòyi tàle dhi, akódhi tá ópí Eródè nì rìnyí zàle dhi dre dhi, dré akódhi nì mùzo Eródè véna. Angyá ko, akódhi nda tá Yèrúsalémà 'a lókyá nda sè.

Yésu pfò Eródè kandra

⁸ Eródè kònò Yésu dre dhi, dré lenzézó lavúlé. Tàko ko, yi tá Yésu nì rúbí kíno gò, adrézó akódhi nì le òlè tò. Adré tá mì bha kíswalé akódhi nì no tà àlo líndrìga ró dhi nì 'orà'a. ⁹ Dì dré akódhi nì lizízó tà bí dhi ì sè. Dì, Yésu logó ína drá kúlí àlo ko. ¹⁰ Kòwánà kàdrì ì tatrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì totó tá àyi kònàle adrélé akódhi nì asíkì rìnyí sè. ¹¹ Dì Eródè ì sòdá nì íbe dhi ì dré kpà akódhi nì ayízèzo, adrézó akódhi nì gu. Gò ì dré kánzó aveave asózo rúá, gòzo akódhi nì mu Pílatò véna. ¹² Dì kítú nda sè dhi, Eródè ì Pílatò be atú adrébhá tá kàribhá ro dhi ì, ì dré atsázó véle arúpi ró.

A òtò tà Yésu dri kitswalé dràdrà sè

(A kònò kpà Mátáyò 27:15-26; Márokò 15:6-15; Yòwánì 18:39-19:16)

13 Gò Pílatò dré kòwánà kàdrì ki azizó, Yúdà ànzì ki drì kobhá íbe, ìndì mónnyá zyandre íbe, 14 tàzoá àyi dré dhi: «Mì adrì àmikya agó kònìdhi alizo ába má vélé tàzoá dhi, adré móndí ki kodzó ligílé. Dì, mì yi rè ká! Má lizì tá akódhi àmì kandrà gò, má dré mána tà mì dré adrézó akódhi ni asíkì ásà dhi ni kisúzó vélána ko. 15 Eródè kisú kpà tà àlo vélána ko. Angyá ko, logó akódhi àma vélé. Dì dhya kònìdhi 'o tà àlo kitswálépi dràdrà sè dhi ko. 16 Asà dhi, má ni akódhi ni 'o bhwàle gò, trìzoá lile.» [17 *]

18 Dì àyi títi nda ì dré ngàzo kúlí loyó tàzoá dhi: «Mí kò'o dhya kòdhi dràle! Mì kàtrì àma dré Bàrábà kòdhya!» 19 (A bhe tá Bàrábà nda bãdzó na, móndí ki kodzoma ligílé bhàandre nda 'á dhi ni tà sè, ìndì móndí pfùma ni tà sè.) 20 Pílatò dré gòzo tódhyá tàá àyi dré dhi, í lè tá ína Yésu ni trìle. 21 Dì ì dré ngàzo adrélé tetrélé, adrézó loyóá dhi: «Mí tidí akódhi fa kípakipa dri! Mí tidí akódhi!» 22 Pílatò dré gòzo tàá àyi dré vésè ni na sè dhi: «Akódhi 'o àdho tà kònzi 'i? Má kisú mána tà àlo kitswálépi dràdrà sè dhi vélána ko. Asà dhi, má ni akódhi ni 'o bhwàle gò, trìzoá lile.» 23 Dì, ì dré àyikya gòzo tetrélé rinyí sè tàzoá dhi, à kòtidí akódhi fa kípakipa dri gò, àyi ki kúlí dré lavúzó.

24 Dì Pílatò dré tà ì dré adrélé zìle nda ni ka'izo 'òle àyi dré. 25 Dré Bàrábà, bhèle tá bãdzó na móndí ki kodzoma ligílé dhi ni tà sè ìndì móndí

* 23:17 23:17 Wárágà àruka Gíkà ni Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi í léna dhi, à adré kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Adrè tá lèá dhi, Pílatò kòtrì móndí àlo 'ile bãdzó na dhi àyi dré gwányá Pásikà àdhya tú.]

pfùma ni tà sè nda ni trizo, ngóró ì dré adrélé zìle dhi tìni. Dré Yésu ni fèzo àyi dríga, ì kò'oró ngóró ì dré adrélé lèle dhi tìni.

Yésu ni tidima fa kipakipa dri dhi

(A kònò kpà Mátáyò 27:32-44; Mároko 15:21-32; Yòwánì 19:17-27)

²⁶ Ì dré tá adrérà'a Yésu ni dri lizo ába dhi 'á dhi, ì dré agó àlo rú be Simónà angalépi Kírénè lésè dhi ni nòzo adrérà'a agòle amvú lésè.† Dì ì dré akódhi nda ni ruzo, fa kipakipa bhàzo driá gò, akódhi ni 'òzo fa nda ni do lizo ába Yésu vésè.

²⁷ Mòndí zyandre lavulé dhi ì adré tá lile Yésu vésè. Ayi nda ì kòfalé dhi, tòkó àruka ì adré tá àwó ngo, adrézó tongólé Yésu ni tà sè. ²⁸ Dì Yésu dré àyi alázó tàà àyi dré dhi: «Àmi ànzitòkó Yèrúsalémà àdhya ni ì, mì kòngò má sè ko. Be ró dhi, mì kàdré àmíkya ngòle àmi kì tàndì ì sè, ìndì àmi kì ànzì ì sè. ²⁹ Àngyá ko, lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, à ni tàà dhi: <Kólénzé tòkó kóndó ro tibhá ko, ìndì bà febhá ànzimvá ì dré ko dhi ì dré!> ³⁰ Lókyá nda sè dhi, mómndí kì tàà kòngó kàdrìkàdrì ì dré dhi: <Mì kàdhé àma dri wà!> adrézó kpà tàà kòngó tsàtsà ì dré dhi: <Mì kàbvù àma wà!>‡

³¹ Tako ko, à kàdré 'òà kònìnì fa lídrì ro dhi rú dhi, àdho tà ni dì vélé atsá fa à'yo ró dhi rú dhi nì?»

³² A adrì tá kpà àgo rì drìkònzìbhá ro dhi ì pfùle dràle tùmání Yésu be.

† **23:26** 23:26 «Kírénè» kònìdhi tá bhàandre bvò Libíyà àdhya lé, bvò kàdrì Afríkà àdhya lé dhi 'ì. ‡ **23:30** 23:30 A kònò Oséyá 10:8.

³³ I kòtsa àrà adrélé zìle Drìfà ro dhi na dre dhi, ì dré Yésu ni tidízó fa kipakipa dri. I dré kpà drìkònzibhá rì nda ki tidízó fa àruka i drìsè, àlo ni Yésu ni dríagó lésè, àzya ni lidzí ni lésè. ³⁴ Gò Yésu dré tazoá dhi: «Tátá, mí kòtrì àyi ki tàkonzì. Angyá ko, ì nì tà ì dré adrélé 'òle dhi ko.» Gò sòdá ì dré akódhi ni kítá ki lanzízó àyi kòfalésè dzègé sè. §

³⁵ Mòndyá zyandre nda ì totó tá àyi adrélé tà nda ni no. Yúdà ànzi ki kàdrì ì adré tá àyikya Yésu ni gu, adrézó tàá dhi: «Akódhi tidrí mómí àruka i 'í. Di kàdré Mèsíyà Gíká dré zìle dhi 'i bàti dhi, kòtidrí àyi tándi wà!» ³⁶ Sòdá ì adré tá kpà akódhi ni gu. I kisí tá àyi ànyi akódhi làga, vìnègàrì fe drá, ³⁷ tazoá dhi: «Mí kàdré ópí Yúdà ànzi kya 'i bàti dhi, mí tidrí ámi tándi wà!» ³⁸ A di tá wárágà tà tisìzo dríá dhi akódhi drìle. A tisì tá dhi: «Kònìdhi ópí Yúdà ànzi kya 'i.»

³⁹ Drìkònzibhá tidílé Yésu làga nda ki àlo adré tá kpà akódhi ni lodhá, adrézó tàá dhi: «Mí mína Mèsíyà 'i ko? Mí tidrí di àma tùmání ámi tándi be wà!» ⁴⁰ Di, drìkònzibhá àzya dré ína lawàzo dríá, tazoá dhi: «À nò kó tà kitswálépi dràdrà sè dhi mí dri akódhi àdhya tìni dhi, mí adré di mína Gíká ni ro ko àdho tà sè? ⁴¹ Ama ró dhi, à nò tà àma dri gyàgya. Mà adré àmakya tà kitswálépi tà mà dré 'òle dhi i sè dhi ni kisú. Di, dhya kònìdhi 'o ína tà kònzì àlo dhi ko.» ⁴² Gò dré tazoá dhi: «Yésu, lókyá mí dré dra fizo ámi òpì na dhi tú dhi, mí kòtivì ma ko.» ⁴³ Yésu logó drá dhi: «Má

§ 23:34 23:34 A kònò Longó i 22:19.

adré tà bàti ta mí dré: Àndrò, mà ni adré túmání mí be pàràdisò na.»

Yésu ni dràma

(A kònò kpà Mátáyò 27:45-56; Márokò 15:33-41; Yòwání 19:28-30)

⁴⁴ Anyiànyi kítú rírí sè dhi, tínímvá dré bvò ni mì dòzo wáyi, tsàle sáà na kítú rírí àmvolésè dhi na. ⁴⁵ Tàko ko, kítú tayí tá ína ngá kazama. Gò kítá 'ìle tépelò ni 'a lakízó dhi dré lasízó 'a be rì. ⁴⁶ Gò Yésu dré liyízó kúlí 'u'ù sè tàzoá dhi: «Tátá, má tayí áma lídrì mí drígá.» Kòtà tà nda dre dhi, dré dràzo.

⁴⁷ Rómà kì sòdá kì kàdrì kònò tà tíí lavúbhá nda ì dre dhi, dré Giká ni rú bhàzo kùle, tàzoá dhi: «Dhya kòdhi tá ína móndí gyägya 'i bàti!»

⁴⁸ Móndyá zyandre tíí ru kimóbhá tà nda ni no dhi ì kònò tà lavúbhá nda ì dre dhi, ì dré ngàzo nzìle àyi kì agá dibe kizà dré. ⁴⁹ Dì, móndyá tíí Yésu ni nibhá dhi ì túmání tòkó akódhi ni lebèbhá Gàliláyà lésè dhi íbe dhi ì totó tá àyi adrélé tà nda kì no lará ro.

Yésu ni rúbhá bhàma mógó na dhi

(A kònò kpà Mátáyò 27:57-61; Márokò 15:42-47; Yòwání 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Yúdà ànzi kì bhàgo kàdrì ì kòfalé dhi, agó àlo rú be Yòséfà angálépi Àrìmátáyà, bhàandre àlo Yúdáyà le dhi lésè dhi tá be. Dì, akódhi nda ka'í tá ína tà bhàgo àruka tíí dhi ì dré ru yìzo 'òzoá dhi ko. Akódhi tá móndí dóro ìndì gyägya, adrélépi Giká ni Opì letè nòle dhi 'i. ⁵² Dì dré lizo Pìlátò véna Yésu ni rúbhá zi tíá. ⁵³ Pìlátò kòka'í dre dhi, Yòséfà dré lizo rúbhá nda ni tírì

fa kipakipa drílèsè, lambézóá kítá kemve sè gò, lizo bhàá mógó àlo gàle kírà na, àbvò bhazo lána rè ko dhi na. ⁵⁴ Kítú nda tá kítú adrézó tà ledé sàbátù kandrá dhi 'i. Di sàbátù adré tá 'òle kidhólé.

⁵⁵ Tòkó alìbhá tá Gàliláyà lésè tùmání Yésu be nda ì lebè tá Yòséfà gò, ì dré mógó nda ni nòzo, ìndì à bhà Yésu ni rúbhá lána ngíni ya dhi ni nòzo. ⁵⁶ Di ì dré gòzo nzìle gò, dò tàdzí be dóro amulé màlásì be dhi ni ladhí. Di sàbátù tú dhi, ì dré lovózó ngóro tátrítrí kúlí dré adrélé tàle à kò'o dhi tìni.

24

Yésu ni ngàma dràdrà 'àsè dhi

(A kònò kpà Mátáyò 28:1-10; Márokò 16:1-8; Yòwánì 20:1-10)

¹ Kítú ni àlo pòsò àdhya sè dhi, tòkó nda ì dré ngàzo drùbhì kínó dò tàdzí be dóro ì dré tá ladhílé nda ni do lizo ába mógó na. ² Ì kòtsa dre dhi, ì dré kisúzóá dhi, à li kírà mógó nda tísè dre. ³ Di, ì dré fizo lána dhi, ì kisú àyikya Mírì Yésu ni rúbhá ko. ⁴ Ayi ki drì dré adrérà'a abílé tà nda sè dhi 'á dhi, àgo rì kítá lagulagu ró dhi ki asóbhá dhi ì dré agázó àyi kandrá. ⁵ Di tirì dré gàzo tòkó nda ì léna bí gò, ì dré tandizo mibhalé bha kìnì na ró. Di, àgo nda ì dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì adré dhya lídrì ro dhi ni nda àbvò ì kòfalé àdho tà sè? ⁶ Akódhi kònwa yókódhó. Nga ína dràdrà 'àsè dre! Mì kisù rè tà dré tá tàle àmì dré, dré rè dhu adrérà'a Gàliláyà na dhi 'á dhi ká. ⁷ Akódhi tà tá dhi: <Adré leá dhi, à kòlefè Mòndí ni Mv́à tàkonzìbhá ì drígá, akódhi ni tidízó dràle

fa kipakipa dri gò, kítú ni na sè dhi, akódhi dré ngàzo dràdrà 'ásè.»⁸ Di kúlí dré tá tàle nda ì dré agázó àyi léna.

⁹ Di ì kàgò mógó lésè dre dhi, ì dré tà títi nda ki titízó àpóstolò mudrí-dri-àlo dhi ì dré, mónnyá àruka títi dhi íbe. ¹⁰ Tòkó nda ì tá: Màríyà Màgàdàlénè, Yòwánà, Màríyà Yàkóbhò ni andre, tsàle tòkó àruka ì. ¹¹ Di, tà ì dré titílé nda ì sù tá ngóro kúlí azaaza ì tìni àpóstolò nda ì bína gò, ì dré ka'izoá ko. ¹² Di, Péteró dré ína ngàzo ràle mógó na. Kòtsa tandìle ngá no dre dhi, dré ngbà 'í kítá kàtswákàtswa dhi ki nòzo kòdhyà. Di akódhi ni líndrí dré gàzo gò, dré gòzo nzìle í bhàna, adrélé lizíá í léna ngalè àdho tà 'o tá ru nì ya dhi.

*Yésu ni lebèbhá rì dhi ì Emáwù ni láti na
(A kònò kpà Márokò 16:12-13)*

¹³ Gbã kítú nda sè dhi, Yésu ni lebèbhá ki rì dhi ì adrè tá lìle bhà àlo rú be Emáwù dhi na. Bhà nda vwà tá Yèrúsalémà rúsè dhi ànyíànyí kílóméterè mudrí-dri-àlo. ¹⁴ Ì adrè tá tà títi lavúbhá Yèrúsalémà na dhi ki tití. ¹⁵ Ì dré tá adrérà'a tà ta ìndì tà kayí àyi kòfalésè dhi 'á dhi, Yésu ni tàndi dré àyi kisízó ànyí àyi làga gò, ì dré adrézó lìle tùmání àyi íbe. ¹⁶ Di, à kíkí tá àyi ki mì, ì kòkìswáro nǎ akódhi àdhi 'ì ya dhi ko.

¹⁷ Yésu dré àyi ki lizízó tàzoá dhi: «Mì adrè tá àdho tà títi àmì kòfalésè, mì dré adrérà'a atsí to dhi 'á dhi?» Di ì dré àyi ki kíkízó gò, àyi ki mìbhalé dré adrézó kizà ro lavúlé. ¹⁸ Àyi ki àlo rú be Kèlèyópà dhi dré logózóá drá dhi: «Mónnyá títi adrèbhá tá Yèrúsalémà na dhi ì kòfalé dhi, mì

ngbà 'í mǒndí àlo tà lavúbhá kònàle kítú kòni ì sè dhi kǐ nǐlepi ko dhi 'i?» ¹⁹ Yésu lizí dhi: «Àdho tà 'i?» I logó drá dhi: «Tà atsábhá Yésu, Nàzàrétà lésè dhi rú dhi 'i. Akódhi tá pròfétà rǐnyi ró kúlí tàma sè ìndì tà 'òma sè Gǐká kandrà ìndì mǒndyá tíí ì kandrà dhi 'i. ²⁰ Di, kòwánà kàdrì ì àma kǐ drì kobhá íbe dhi ì lefè tá àyikya akódhi, à kòbhàró tà akódhi dri kǐswalé dràdrà sè. Gò ì dré akódhi nǐ tidízó fa kǐpakipa dri. ²¹ Mǎ adré tá àmakya mǐ bha kisùzoá dhi, kònò akódhi nǐ tá Ìsèrélè ànzì kǐ apá nǐ. Kòdhi íbe dhi, ándrò kònìdhi, kítú nǐ na tà tíí lavúbhá nda ì àmvolésè dhi 'i. ²² Di tòkó àruka àma kòfalé dhi ì tigá àma kǐ líndrì tà tàndì ró. I lǐ tá drùbhǐ kínó mógó na. ²³ Di, ì kisú àyikya akódhi nǐ rúbhá ko. Gò ì dré agòzo longóá àma dré dhi, ángéló ì agá tá àyì kandrà tàá àyì dré dhi, Yésu be lídrì ro. ²⁴ Di àma kǐ arúpi àruka ì dré lizo mógó na gò, ì dré tà nda nǐ kisúzó ngóro tòkó nda ì dré tá tàle dhi tíni. Di, ì nò àyikya akódhi ko.»

²⁵ Di Yésu tà àyì dré dhi: «Á! Amì mǒndí azaaza ró nǐ ì, mǐ adré tà tíí pròfétà ì dré longolé dhi kǐ ka'í mbèlè ko! ²⁶ Adré tá leá dhi, Mèsíyà kònya kizà làsú be kònìni gò, kòfiró àyì mǐlanzilanzǐ na dhi ko?» ²⁷ Gò Yésu dré tà tíí tisìle àyì tà dri Gǐká nǐ Kúlí na dhi kǐ àndu ngìzo àyì dré, kǐdhólé Mósè nǐ búkù ì lésè pròfétà tíí dhi kya íbe.

²⁸ I kòtsa ànyì bhà ì dré tá adrézó lǐle lána dhi làga dre dhi, Yésu dré àyì 'òzo ngóro í adré tá lavulé na tíni. ²⁹ Di, ì dré akódhi nǐ ti lizizó tà tàndì ró tàzoá dhi: «Mǐ kàdré rè túmǎní àma íbe, Kítú ndǐ dre, ìndì ngá adré anilé.» Di dré fizo dzó

na adrélé àyi íbe.

³⁰ Ɔ kòlirí tùmání mísá làgàsè dre dhi, Yésu dré mápà adózó, tà tani zìzo dríá Gìká tí gò, nòzoá adrélé fèle àyi dré. ³¹ Gbă kòdhwa, àyi kì mî dré ru nzìzo gò, ì dré akódhi nì nìzo. Di, dré ína tavìzo àyi mìlèsè. ³² Gò ì dré tàzoá àyi kòfalésè dhi: «Àma kì togó adré tá zakó àtsi ró, dré tá adrérà'a tà ta àma dré láti na, adrézó tà Gìká nì Kúlí na dhi kì àndu ngi àma dré dhi 'á!»

³³ Gbă lókyá nda sè dhi, ì dré ngàzo gòle Yèrúsalmà na. Ɔ kòtsa dre dhi, ì dré Yésu nì lebèbhá mudrí-drì-àlo ru kìmóbhá móndí àruka íbe dhi kì kisúzó. ³⁴ Ayi nda ì dré tàzoá dhi: «Bàti, Mírì nga dràdrà 'àsè dre! Agá ína Péteró kandrá!» ³⁵ Gò àyi rìti nda ì dré tà títi lavúbhá láti na dhi kì titízó àyi dré. Ɔ tití tá kpà, ì nì tá Yésu àdhi 'i ya dhi, dré tá adrérà'a mápà ño dhi 'á.

Yésu agá áyi lebèbhá i kandrá

(A kònò kpà Mátáyò 28:16-20; Márokò 16:14-18; Yòwánì 20:19-23; Tà 'òle dhi i 1:6-8)

³⁶ Ɔ dré rè dhu adrérà'a tà nda kì ta dhi 'á dhi, Yésu nì tàndi dré agázó áyi totó àyi kòfalé gò, tàá àyi dré dhi: «Tà kìdríkìdrì kàdré àmi íbe!» ³⁷ Di àyi kì líndrí dré gàzo tirì dré gò, ì dré adrézó kisùá dhi, ì adré móndí líndrí no kòdhya. ³⁸ Di, Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Àmi kì drì adré abílé àdho tà sè? Mî adré kpà tà kayí àmi léna àdho tà sè? ³⁹ Mî nò rè áma drígá i áma pá íbe nì i ká. Kònìdhi áma tàndi 'i! Mî tabè ma atógyàzoá dhi, móndí líndrí ză íbe ìndì fà íbe, ngóro mî dré adrélé nòle má dré adrézó ába kòndi tíni dhi ko.»

⁴⁰ Kòtá tà nda dre dhi, dré áyi drígá ki tadházó áyi pá íbe àyi dré. ⁴¹ Di, ì kitswá tá àyikya tà nda ni ka'ì dhu rè ko togó kìní dré ìndì líndrígá dré. Di Yésu dré lizízóá dhi: «Àmi ngá nyàle dhi íbe kònwa?» ⁴² Di ì dré kosyá ì dré libhílé dhi ni àmbí fèzo drá. ⁴³ Gò dré dòzóá nyàle àyi mi.

⁴⁴ Di dré tàzóá àyi dré dhi: «Mà dré tá adrérà'a tùmání àmi íbe dhi 'á dhi, má tà tá tà kòni ì àmi dré: <Adré làá dhi, tà títi tisìle áma tà dri Mósè ni tátírítrí kúlí na, pròfétà ki búkù ì 'àsè, ìndì Yúdà ànzi ki Longó ì 'àsè dhi ì kò'o ru.» ⁴⁵ Gò dré àyi ki tògyá nzizo, ì kònìró tà tisìle Gìká ni Kúlí na dhi ki àndu be dhi bvó. ⁴⁶ Dré tàzóá àyi dré dhi: «À tisì tá tà kòni ì: Mèsíyà ni kizà nya dràzo gò, kítú ni na sè dhi, dré ngàzo dràdrà 'àsè. ⁴⁷ A tisì kpà dhi, à ni kúlí longó akódhi ni rú sè sùrú títi ì dré kidhólé Yèrúsalemà na tàzóá dhi, ì kòladzá àyi ki togó, Gìká kòtrìró àyi ki tàkonzì ì be dhi bvó. ⁴⁸ Àmi dhya tà nda kòdhi ki nobhá mǐ sè, ìndì yibhá bíbhálé sè dhi 'i. ⁴⁹ Mì yi rè ká! Má ni mána Tirí Lólo áma Atá dré lazilé dhi ni amù àmi dré. Di àmi ró dhi, mì kàdré adrélé bhàandre 'á, tsàle lókyá rǐnyí apfòlepi bhù lésè nda dré dra àmi ki asózó dhi 'á.»

Yésu mbà bhù na áyi lebèbhá ì misè

(À kònò kpà Márokò 16:19-20; Tà 'òle dhi ì 1:9-11)

⁵⁰ Gò Yésu dré àyi ki drìzo lìzo àyi íbe tsàle ànyi Bètáníyà làga. Dré drígá tingázó kurú na, tà tani zizo Gìká tí àyi dri. ⁵¹ Di dré adrérà'a tà tani zi àyi dri dhi 'á dhi, dré àyi ki tayízó gò, Gìká dré akódhi ni dòzo bhù na. ⁵² Di ì dré àyikya ledhézó

àyì kì kórókó tíṣ̄ akódhì nì lindrì bhàzo gò, ì dré gòzo Yèrúsalémà na kólénzé be b̄i. ⁵³ Dì k̄tú àlo àlo tíí ì sè dhì, ì adré tá tépelò na, adrélé Gìká nì rú bha kùle landè àko ró.

BÚKÙ TÀ TĪDHĪ//RU YÌZO DHĪ ADHYA
Logoti (Logo): BÚKÙ TÀ TĪDHĪ//RU YÌZO DHĪ ADHYA
New Testament

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Logo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

942af0a0-42ea-5477-8f1a-fed39823f32b